

ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

VÝROČNÁ SPRÁVA ZA ROK 2015

Banská Bystrica, február 2016

TEXTOVÁ ČASŤ

Identifikácia organizácie

Zriad'ovateľ:	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
Názov organizácie:	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky Ing. Milan Boroš, generálny riaditeľ
Sídlo organizácie:	Banská Bystrica, Tajovského 28/B
IČO:	17058520
Forma hospodárenia:	príspevková organizácia
Dátum vzniku:	1. január 1996
Kontakt:	tel.: + 421 48 472 20 26, fax: + 421 48 472 20 36

Pôsobnosť a strednodobý výhľad

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) bola zriadená rozhodnutím ministra životného prostredia Slovenskej republiky z 25. decembra 1995 číslo 23/1995-4.1. o zlúčení správ národných parkov do jednej rozpočtovej organizácie v znení rozhodnutia z 27. 12. 1997 č. 20/1997-4.1 a rozhodnutia č. 26/2000-4 z 15. júna 2000, ktorým sa názov organizácie „Správa národných parkov Slovenskej republiky“ zmenil na „Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky“. Na základe rozhodnutia ministra životného prostredia Slovenskej republiky z 5. decembra 2007 č. 74/2007 – 1.8. bola so ŠOP SR s účinnosťou od 1. januára 2008 zlúčená Správa slovenských jaskýň.

Predmet činnosti organizácie podrobnejšie upravuje zriaďovacia listina ŠOP SR vydaná rozhodnutím ministra životného prostredia z 5. decembra 2007 č. 75/2007 – 1.8. v znení neskorších dodatkov a Štatút ŠOP SR vydaný rozhodnutím ministra životného prostredia z 5. decembra 2007 č. 76/2007 – 1.8. v znení neskorších dodatkov.

ŠOP SR je odborná organizácia ochrany prírody v priamom riadení Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) s celoslovenskou pôsobnosťou, zameraná na zabezpečovanie odbornej činnosti pre výkon štátnej ochrany prírody a krajiny podľa ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“) a na plnenie úloh na úseku ochrany druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi (tzv. CITES).

Organizačne sa člení na 9 správ národných parkov, 14 správ chránených krajinných oblastí a 2 regionálne centrá ochrany prírody. Riaditeľstvo sídli v Banskej Bystrici a sekcia Správa slovenských jaskýň sídli v Liptovskom Mikuláši.

Územná pôsobnosť organizačných útvarov bola určená rozhodnutím ministra životného prostredia Slovenskej republiky z 5. decembra 2007 č. 77/2007 – 1.8. a bola stanovená na princípe územnej pôsobnosti národných parkov, chránených krajinných oblastí a k nim príslušných okresov.

K základným činnostiam ŠOP SR patrí zabezpečovanie všeobecnej a osobitnej územnej ochrany prírody a krajiny, druhovej ochrany živočíchov, rastlín, nerastov a skamenelín, ochrany drevín, praktickej starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny a tvorba dokumentácie ochrany prírody. Plní tiež úlohy v oblasti výchovy, vzdelávania, propagácie, edičnej činnosti a na úseku medzinárodnej spolupráce.

Rozpočet organizácie

ŠOP SR v roku 2015 hospodárila s výdavkami **7 903 682 €** z rozpočtu rezortu a **19 557 502 €** z iných zdrojov, pričom Plán hlavných úloh Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky na rok 2015 bol schválený s deficitom 1 099 685 €.

Štruktúra výdavkov podľa zdrojov financovania jednotlivých úloh:

- príspevok od zriaďovateľa – **8 057 948 €**, suma vyčerpaná k 31.12.2015 – **7 903 682 €**,
- vlastné zdroje – **3 350 675 €**,
- štrukturálne fondy – **13 316 365 €**
- iné zdroje sumou **2 890 462 €**, z toho:
  - výdavky súvisiace s realizáciou LIFE projektov predstavujú sumu **813 042 €**,
  - výdavky na projekt realizovaný v rámci Švajčiarskeho finančného mechanizmu boli **704 081 €**,
  - **413 999 €** bol príspevok z Environmentálneho fondu,
  - **98 396 €** bolo použitých na výdavky súvisiace s realizáciou nórskeho projektu,
  - **422 796 €** predstavujú bežné výdavky financované finančnými prostriedkami z predchádzajúceho roka,
  - z iných zdrojov zo zahraničia boli sumou **389 980 €** financované napr.: výdavky súvisiace s plnením úloh vyplývajúcich z Dohovoru o mokradiach (Ramsar, Irán, 1971), Karpatskej iniciatívy pre mokrade (CWI), výdavky na HUSK projekty, výdavky na mikroprojekt „Spájajú nás rieky“ (PL-SK/ZA/IPP/III/085), projekt PLSK Zákutia Oravy a na čerpanie výdavkov na aktivity nadväzujúce na ukončené projekty (napr. projekt BIOREGIO, HUCULE, MoRe SKAT, ACC BASIC a pod.)
  - z ostatných nerozpočtovaných príjmov (zdroj 72) boli financované výdavky v sume **48 168 €** - napr. realizácia projektu Bielokarpatský ovocný poklad, dobudovanie rehabilitačnej stanice Šindolka.

Skutočné čerpanie v porovnaní s upraveným rozpočtom bolo realizované v nasledovnom pomere:

- výdavky hrazené z rozpočtu MŽP SR (**zdroj 111**) – **čerpanie na 98 %** – v priebehu roka bol rozpočet ŠOP SR oproti sume schválenej v pláne hlavných úloh upravený ôsmimi rozpočtovými opatreniami o 5 037 989 €;
- vlastné zdroje (**zdroj 46**) – **čerpanie 104 %**

Prehľad príjmov ŠOP SR v roku 2015 v EUR

	Zdroj	Názov	Suma
200 Nedaňové príjmy	46	Vlastné zdroje	4 170 002
200 Nedaňové príjmy	46 PČ	Vlastné zdroje – podnikateľská činnosť	446 989
300 Granty a transfery	111	Fin. prostriedky zo štátneho rozpočtu	8 057 949
300 Granty a transfery	11E3	Nórsky finančný mechanizmus	160 830
300 Granty a transfery	11E4	Nórsky finančný mechanizmus	28 382
300 Granty a transfery	11N1	Švajčiarsky finančný mechanizmus	660 802
300 Granty a transfery	11N2	Švajčiarsky fin. mechanizmus – spolufin.	116 612
300 Granty a transfery	11S1	Európsky fond regionálneho rozvoja (EU)	439 510

300 Granty a transfery	11S2	Európsky fond regionálneho rozvoja (ŠR)	80 514
300 Granty a transfery	13S1	Európsky fond regionálneho rozvoja (EU)	10 833 936
300 Granty a transfery	13S2	Európsky fond regionálneho rozvoja (ŠR)	1 962 405
300 Granty a transfery	35	Iné zdroje zo zahraničia	428 154
300 Granty a transfery	38	LIFE+	346 091
300 Granty a transfery	45	Vlastné zdroje štátneho fondu (EF)	413 999
300 Granty a transfery	72	Vybrané mimorozpočtové prostriedky	2 000
Celkom			28 148 175

Organizačné členenie a personálne otázky

ŠOP SR sa organizačne člení na 2 regionálne centrá ochrany prírody, 9 správ národných parkov a 14 správ chránených krajinných oblastí.

Riaditeľstvo sídli v Banskej Bystrici a člení sa nasledovne:

- sekcia ochrany prírody a krajiny,
- sekcia ekonomiky a prevádzky,
- Správa slovenských jaskýň so sídlom v Liptovskom Mikuláši.

Územná pôsobnosť organizačných útvarov bola určená rozhodnutím ministra životného prostredia Slovenskej republiky z 5. decembra 2007 č. 77/2007 – 1.8. a bola stanovená na princípe územnej pôsobnosti národných parkov, chránených krajinných oblastí a k nim príslušných okresov.

ŠOP SR sa v roku **2015** na úseku personálnej práce a odmeňovania zamestnancov riadila ustanoveniami zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme, zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce v znení novelizácie.

- Priemerný evidenčný počet zamestnancov vo fyzických osobách za rok **2015: 497**
- Evidenčný počet zamestnancov vo fyzických osobách k **31.12.2015: 483**
- Limit počtu zamestnancov stanovený MŽP SR: **492**

Stav k 31. 12. 2015:

Počet zamestnancov ŠOP SR

Celkom	Počet žien	Počet mužov
483	203	280

Počet zamestnancov v organizačných útvaroch

Riaditeľstvo ŠOP	SSJ	RCOP	Správy NP	Správy CHKO
94	78	18	154	139

Vzdelanostná štruktúra

VŠ vzdelanie tretieho stupňa	VŠ vzdelanie druhého stupňa	VŠ vzdelanie prvého stupňa	Vyššie odborné vzdelanie	Úplné stredné vzdelanie	Stredné vzdelanie	Základné vzdelanie
34	301	11	0	128	8	1

Ciele a prehľad ich plnenia

ZÁKLADNÝ A APLIKOVANÝ VÝSKUM A TVORBA PREDPISOV

Mapovanie výskytu invázných a nepôvodných invázne sa správajúcich druhov

Invázne druhy živočíchov boli v roku 2015 zaznamenané v 10 chránených územiach. Evidované boli druhy psík medvedíkovitý (*Nyctereutes procyonoides*) - 6 ks (z toho jeden bol ulovený PZ), na ploche cca 936 ha bolo v územnej pôsobnosti CHKO Dunajské luhy zaznamenaných 32 ks nutrií riečnych (PR Žitavský luh, PP Meander Potoka Chrenovka, PR Alúvium Žitavy, PR Čierna voda) a za pomoci PZ Kmeťovo bolo v PR Žitavský luh (4. stupeň ochrany) odstrelených 20 jedincov nutrií riečnych, v CHVÚ Cerová vrchovina (5 ha) bolo v spolupráci s PZ Kmeťovo odstrelených 20 jedincov ondatry pižmovej.

V roku 2015 prebiehalo aj ďalšie mapovanie invázných druhov rastlín v chránených územiach aj vo voľnej krajine. V rámci chránených území bolo zaevidovaných 52 lokalít výskytu invázných druhov rastlín na celkovej výmere 1140,5 ha. Najčastejšie sa to týkalo druhov *Solidago canadensis*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Negundo aceroides*, druhov rodu *Fallopia* sp. a *Heracleum mantegazzianum*. Mimo chránených území bolo zmapovaných 71 lokalít s celkovou výmerou 23,61 ha. Evidované boli najmä druhy *Fallopia* sp., *Solidago canadensis*, *Heracleum mantegazzianum*, *Impatiens glandulifera*, *Negundo aceroides*, *Ambrosia artemisiifolia* a *Asclepias syriaca*. Údaje boli uložené do dokumentácie ochrany prírody jednotlivých pracovísk a budú zapísané aj do Informačného systému taxónov a biotopov.

Na území CHKO Biele Karpaty sa opätovne mapovalo rozšírenie invázných druhov v UEV Váh pri Zamarovciach (*Fallopia japonica*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Helianthus tuberosus*, *Impatiens parviflora*, *Impatiens glandulifera*), UEV Vlára (*Solidago canadensis*, *Impatiens glandulifera*, *Fallopia japonica*, *Negundo aceroides*, *Echinocystis lobata*, *Stenactis annua*) a PP Brezovská dolina, kde boli zaznamenané druhy *Impatiens parviflora* a *Robinia pseudoacacia*. Mapované bolo aj územie UEV Tematínske vrchy (výskyt *Robinia pseudoacacia*, *Impatiens parviflora*, *Stenactis annua*) a druh *Stenactis annua* bol zaznamenaný aj v PP Borotová. Mimo chránených území sa v pôsobnosti CHKO Biele Karpaty mapovalo na lokalite Nové Mesto nad Váhom, kde boli identifikované druhy *Bidens frondosa*, *Conyza canadensis*, *Aster lanceolatus*, *Echinocystis lobata*, *Negundo aceroides*, *Helianthus tuberosus*, *Stenactis annua* a *Ambrosia artemisiifolia*.

V RCOP Bratislava sa mapovanie realizovalo v PP Slovanský ostrov (*Fallopia x bohemica*, *Partenocystis* sp., *Echinochloa crus-gali*, *Conyza canadensis*, *Negundo aceroides*, *Aster lanceolatus*, *Xanthium albinum*, *Robinia pseudoacacia*, *Bidens frondosa*, *Echinocystis lobata*), v CHA Sihot' (*Aster lanceolatus*, *Partenocystis* sp., *Negundo aceroides*, *Impatiens glandulifera*, *Xanthium albinum*, *Echinocystis lobata*, *Solidago gigantea*, *Fallopia x bohemica*), na Jarovskom ostrove v CHVÚ Dunajské luhy (*Solidago gigantea*, *S. canadensis*, *Aster lanceolatus*, *Ailanthus altissima*, *Robinia pseudoacacia*, *Negundo aceroides*, *Fallopia x bohemica*) a v UEV Ostrovné lúčky (*Stenactis annua*, *Solidago gigantea*, *Solidago canadensis*, *Impatiens glandulifera*).

Na území CHKO Cerová vrchovina bolo mapovanie uskutočnené v rámci vlastného územia CHKO, kde boli zaznamenané druhy *Asclepias syriaca*, *Fallopia* sp., *Helianthus tuberosus* a *Ambrosia artemisiifolia* a v PR Pokoradzské jazierka a v ich okolí, kde boli zaznamenané porasty rodu *Solidago* sp.

V CHKO Dunajské luhy boli zmapované územia UEV Martovská mokrad' (*Solidago gigantea*), UEV Marcelovské piesky (*Ambrosia artemisiifolia*, *Solidago gigantea*, *Conyza canadensis*, *Lycium barbarum*) a UEV Dunaj (*Negundo aceroides*, *Solidago gigantea*, *Amorpha fruticosa*). Mimo chránených území sa v pôsobnosti CHKO Dunajské luhy mapovalo v katastri obce Kravany nad Dunajom, kde bol zaznamenaný druh *Asclepias syriaca*.

V CHKO Horná Orava boli mapované invázne druhy mimo CHU - Za Rybárskym domom (k. ú. Oravská Jasenica) – výskyt *Impatiens glandulifera* a *Heracleum mantegazzianum* a v k. ú. Lokca – v okolí Oravy (výskyt *Heracleum mantegazzianum*).

V CHKO Kysuce boli invázne druhy rastlín mapované v UEV Chmúra, kde bol zaznamenaný výskyt *Stenactis annua*. Mimo chránených území boli mapované územia: Krásno nad Kysucou - Vlčov a Nižné Vane (*Solidago canadensis* a *Stenactis annua*), v okolí Stará Bystrica – cyklotrasa a Snežnica – Snežnické lúky (*Stenactis annua*, *Solidago canadensis*).

Na území CHKO Latorica boli zmapované: CHA Veľký kopec (*Robinia pseudoacacia*), CHA Oborínske jamy (*Amorpha fruticosa*, *Asclepias syriaca*, *Robinia pseudoacacia*), CHA Boršiansky les (*Stenactis annua*) a UEV Horešské lúky s výskytom *Robinia pseudoacacia* a *Ambrosia artemisiifolia*. Mimo chránených území boli na 10 lokalitách zaznamenané výskyty predovšetkým druhu *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca* a *Elodea canadensis*.

Mapovanie výskytu invázných druhov rastlín v CHKO Malé Karpaty sa realizovalo v PR Šúr (*Ambrosia artemisiifolia*). Mimo chránených území boli mapované nepôvodné invázne druhy rastlín na lokalitách: k. ú. Lošonec (*Fallopia japonica*, *Solidago gigantea*, *Solidago canadensis*, *Helianthus tuberosus*), k. ú. Kuchyňa – lúky na Vývrate (*Solidago gigantea*, *Ambrosia artemisiifolia*) a k. ú. Plavecké Podhradie - Hôrka (*Fallopia japonica*).

V NP Malá Fatra boli vymapované lokality PR Močiar (*Fallopia japonica*, *Impatiens parviflora*, *Hemerocallis fulva*), PR Šujské rašelinisko (*Stenactis annua*) a v okolí Varínky (*Datura stramonium*).

Na území NAPANT sa mapovalo na území NP v Korytnici (*Fallopia japonica*, *Heracleum mantegazzianum*), v CHA Revúca (*Heracleum mantegazzianum*), v okolí Bieleho Potoka (3 lokality *Fallopia japonica*) a v OP NAPANT 6 lokalít druhu *Fallopia japonica* a 1 lokalita druhu *Lupinus polyphyllus*. Mimo CHÚ sa zmapovali druhy na lokalitách: Ružomberok, Liptovské Sliache, Ludrová, Lopej, Jarabá, Brezno Hálny, Šumiac, Hron, Pohorelská Maša, Pohorelá, Biely Potok (*Fallopia japonica*) a Il'anovo (*Solidago gigantea*).

V NP Muránska planina sa na území NP zistil výskyt druhov *Ambrosia artemisiifolia*, *Impatiens parviflora*, *Solidago gigantea*, *Solidago canadensis*, *Helianthus tuberosus*.

V PIENAP-e sa mapovalo v OP NP v okolí Dunajca (*Fallopia japonica*) a mimo CHÚ na lokalite Mníšek nad Popradom (*Fallopia japonica*, *Helianthus tuberosus*).

V CHKO Poľana boli mapované nepôvodné druhy v rámci CHKO v k. ú. Detva – Kostolná (*Heracleum mantegazzianum*), dolina Bystrého potoka, Detva – Stavanisko, Obchoditá, Snohy a pri osade Iviny (lokality *Fallopia japonica*). V Kamenistej a Hrochotskej doline, v okolí VN Hriňová, na Kruhoch a v OP PR Jelšovec bol potvrdený výskyt *Solidago canadensis*. Mimo chránených území bol zaznamenaný druh *Heracleum mantegazzianum* v k. ú. Očová pri cintoríne a druh *Fallopia japonica* v k. ú. Hriňová a pri Očovej.

V NP Poloniny sa na území NP zaevidovali dve lokality s výskytom druhov *Fallopia japonica*, *Helianthus tuberosus*, *Rudbeckia laciniata* a *Senecio canadensis*.

V CHKO Ponitrie sa mapoval výskyt nepôvodných druhov v 3 CHÚ, ale ani v jednom z nich nebol potvrdený. Mimo chránených území bolo mapovanie nepôvodných invázných druhov rastlín vykonané na 9 lokalitách, pričom na 8 z nich bol potvrdený výskyt *Fallopia japonica* a v jednom výskyt *Ambrosia artemisiifolia*.

V RCOP Prešov sa mapovanie invázných druhov realizovalo v UEV Dubníckej bane (*Impatiens parviflora*, *Solidago canadensis*, *Stenactis annua*, *Amelanchier canadensis*) a v UEV Fintické svahy (*Impatiens parviflora*, *Solidago canadensis*, *Robinia pseudoacacia* a *Stenactis annua*).

V NP Slovenský kras prebiehalo mapovanie na území NP, kde sa zaznamenali porasty druhu *Solidago canadensis*. Mimo chránených území boli zaevidované lokality invázných druhov v k. ú. Plešivec (*Fallopia japonica*, *Solidago canadensis*).

NP Slovenský raj mapoval invázne druhy v OP NP, kde boli zaznamenané porasty druhu *Solidago canadensis*.

V CHKO Štiavnické vrchy sa mapovalo územie CHVÚ Poiplie, kde boli zaznamenané druhy *Echinocystis lobata*, *Fallopia japonica*, *Asclepias syriaca*, *Helianthus tuberosus* a *Iva xanthifolia*.

V CHKO Strážovské vrchy bol mapovaný výskyt druhov v k. ú. Čavoj (*Fallopia japonica*) a v Hornej Porube (*Aster lanceolatus* agg., *Aster novi-belgii* agg., *Conyza canadensis*, *Fallopia japonica*, *Galinsoga urticifolia*, *Helianthus tuberosus*, *Stenactis annua*).

V TANAP-e sa mapovali invázne druhy rastlín vo vlastnom území NP a jeho ochrannom pásme, kde boli zaznamenané najmä druhy *Fallopia japonica* a *Heracleum mantegazzianum*. Mimo CHÚ sa realizovalo mapovanie v 19 katastrach, kde boli zaznamenané najmä výskyty *Fallopia japonica* a v k. ú. Liptovská Sielnica druh *Heracleum mantegazzianum*.

V NP Veľká Fatra sa mapovanie realizovalo v 4 CHÚ (PP Katova skala, PP Bukovinka, PP Jazierske travertíny a NPR Lysec), ale výskyt nepôvodných druhov nebol potvrdený. Mimo územia NP sa realizovalo mapovanie v k. ú. Ružomberok (*Fallopia japonica*, *Solidago canadensis*, *Helianthus tuberosus*, *Aster novi-belgii* agg., *Impatiens parviflora*) a v k. ú. Liptovské Revúce (*Fallopia japonica*, *Abutilon theophrasti*).

V CHKO Vihorlat bolo mapovanie realizované v PP Čierny potok, PP Malé Morské oko a PR Lysák, kde neboli invázne druhy potvrdené. Potvrdený bol len výskyt druhov *Asclepias syriaca* a *Heracleum mantegazzianum* v k. ú. Stretavka a Pavlovce mimo CHÚ.

Na území CHKO Záhorie bolo mapovanie vykonané v UEV Devínske jazero a UEV Horný les (*Negundo aceroides*, *Fraxinus americana*).

Mapovanie výskytu druhov národného významu

V roku 2015 pokračovala úloha overovania historických údajov a mapovanie výskytu druhov rastlín národného významu. Podarilo sa získať čiastkové údaje – či už negatívne pri overovaní historických údajov, alebo pozitívne vymapovaním výskytu – o 62 druhoch rastlín národného významu na 136 lokalitách. V rámci mapovania výskytu druhov rastlín národného významu boli zistené nové lokality pre druhy *Anacamptis pyramidalis*, *Orchis morio*, *Orchis coriophora*, *Taxus baccata* (2 lokality), *Iris graminea*, *Carex hartmanii* a *Tephrosieris papposa*. Údaje sú uložené v databáze KIMS.

Prerokovanie a vyhlasovanie ochranných pásiem ohrozených jaskýň

Spracovanie odbornej časti projektu ochranného pásma PP Tomášovská jaskyňa (hranice navrhovaného ochranného pásma sa spresnia po ukončení ťažby a zabezpečení Tomášovského kameňolomu). Pri prerokovaní projektov ochranných pásiem PP Kysacká jaskyňa a PP jaskyňa Ľudmila sme spolupracovali s príslušnými orgánmi štátnej správy (ich vyhlásenie sa predpokladá v roku 2016).

Verejnosti voľne prístupné jaskyne

Bola poskytovaná súčinnosť pri vyhlasovaní verejnosti voľne prístupných jaskýň: Jaskyňa v Tupej skale, Závrt pod cestou, Portálová jaskyňa, Lučivianska jaskyňa (návrhy zaslané na vyhlásenie v roku 2013). Partizánska jaskyňa bola vyhláškou č. 13 Okresného úradu Trenčín z 30.11. 2015 vyhlásená za verejnosti voľne prístupnú jaskyňu.

Geologický a geomorfologický výskum jaskýň pre potreby ochrany prírody

Vykonan sa prvotný geologický a geomorfologický prieskum Plaveckej jaskyne potrebný sa spresnenie zamerania ďalšieho výskumu (vrátane petrografických a mineralogických analýz), ktorý bude súčasťou pripravovaného projektu ŠF EÚ zameraného na ochranu a starostlivosť o jaskyne Malých Karpát. Jaskyne v Plaveckom hradnom vrchu majú viaceré morfogenetické znaky hypogénneho vývoja, čo treba potvrdiť ďalšími analýzami. S cieľom spresniť geochronológiu vývoja jaskynných úrovní v Demänovskej doline sa zabezpečilo datovanie jaskynných sedimentov na základe kozmogénnych nuklidov zo IV. a IX. vývojovej úrovne (doplnenie doterajších údajov získaných z rádioizotopových datovaní a paleomagnetických analýz). Priebežne sme vykonávali monitorovanie recentných tektonických pohybov v jaskyni Driny, Demänovskej jaskyni slobody, Belianskej jaskyni, Bystrianskej jaskyni, Harmaneckej jaskyni, Ochtinskej aragonitovej jaskyni, Liskovskej jaskyni a Brestovskej jaskyni (v spolupráci so ŠGÚDŠ, Bratislava – regionálne centrum Košice a Ústavom štruktúry a mechaniky hornín AV ČR v Prahe).

Biospeleologický výskum jaskýň pre potreby ochrany prírody

Inventarizačný výskum fauny v Malužinskej jaskyni sa vykonan v auguste a decembri 2015. Zhodnotili sa biologické pomery v jaskyni a posúdili možnosti turistického sprístupnenia jaskyne. Ďalej sa skúmali spoločenstvá vodných bezstavovcov z lokality Diabla diera s cieľom zistiť prítomnosť stygobiontných foriem fauny a následne posúdiť vplyv prevádzky neďalekého lomu Poľanovce na ich existenciu.

Hydrologický a hydrogeochemický výskum jaskýň pre potreby ochrany prírody

Monitoring hydrologického režimu a chemizmu vôd v NPP Domica, NPP Gombasecká jaskyňa, NPP Ochtinská aragonitová jaskyňa, NPP Jasovská jaskyňa, NPP Milada, NPP Drieňovská jaskyňa, NPP Brestovská jaskyňa, NPP Skalísty potok, NPP Krásnohorská jaskyňa a PP Majkova jaskyňa (v spolupráci s Prírodovedeckou fakultou UK a ŠGÚDŠ). Merané dáta sa ukladali v centrálnej databáze Správy slovenských jaskýň. Vzniknuté technické problémy, ktoré spôsobovali výpadky meraní, sa podľa potreby riešili s dodávateľom monitorovacích zariadení. Z hydrologického systému jaskyne Diabla diera boli vzorky vôd odobrané v dvoch sériách. Ukazovatele organického znečistenia NEL a CHSK boli v norme rovnako, ako väčšina ukazovateľov anorganického znečistenia. Najčastejším problémom lokality ostáva zvýšený zákal po zrážkach.

Klimatologický výskum jaskýň pre potreby ich ochrany a prevádzky (s dôrazom na lokality svetového prírodného dedičstva)

V Dobšinskej ľadovej jaskyni, Demänovskej ľadovej jaskyni, v jaskyni Domica, Gombaseckej jaskyni, Jasovskej jaskyni, Ochtinskej aragonitovej jaskyni, Demänovskej

jaskyni slobody, Demänovskej jaskyni mieru, Pustej jaskyni, Drieňovskej jaskyni, jaskyni Milady a Brestovskej jaskyni pokračoval dlhodobý mikroklimatický monitoring v rámci integrovaného monitorovacieho systému. V rámci projektu zo ŠF EÚ „Realizácia programov záchrany a starostlivosti o vybrané jaskyne“ bol koncom roka nainštalovaný a spustený integrovaný monitorovací systém vo Važeckej jaskyni. V Malužinskej jaskyni sa vykonali expedičné merania a rozbery ovzdušia, ktoré vyžadujú doplnenie hodnôt jej mikroklimy v chladnom polroku; meranie prebehne počas zimy 2015/2016. Všetky namerané a zaznamenané hodnoty z mikroklimatického monitoringu jaskýň sú postupne doplňané do centrálnej databázy, ktorá následne umožňuje ich automatické spracovanie a vyhodnotenie.

Organizovanie 10. vedeckej konferencie „Výskum, využívanie a ochrana jaskýň“ pri príležitosti 20. výročia zapísania jaskýň Slovenského krasu do Zoznamu svetového prírodného dedičstva UNESCO

Konferencia sa uskutočnila v dňoch 22. – 25. septembra 2015 (Rožňava, Bódvaszilás), organizovaná v spolupráci so Správou Národného parku Aggtelek pri príležitosti 20. výročia zápisu jaskýň Slovenského a Aggteleckého krasu do Zoznamu svetového prírodného dedičstva UNESCO. Hlavný odborný program tvorilo 33 referátov a 10 posterov, ktoré sa týkali geológie a geomorfológie (9 referátov a 2 poster), hydrologie a hydrochémie (9 referátov a 1 poster), speleoklimatológie (3 referáty a 1 poster), biospeleológie a mikrobiológie (3 referáty a 3 poster), geoinformatiky, mapovania a dokumentácie jaskýň (3 referáty a 2 poster), využívania a ochrany krasu a jaskýň (2 referáty), ako aj histórie a archeológie (2 referáty). Rozšírené abstrakty referátov a posterových prezentácií sú publikované v časopise Aragonit 20/1. Súčasťou programu boli dve exkurzie – jaskyne vo vrchu Esztramos v Maďarsku a do jaskynného systému Domica-Baradla. Na konferencii bolo prítomných 75 účastníkov, z toho 33 zo zahraničia – z Maďarska, Českej republiky a Poľska.

Prehľad chránených území národnej sústavy k 31. 12. 2015

Národné parky

Názov	Výmera (v ha)	Výmera ochranného pásma (v ha)	Rok vyhlásenia, aktualizácie
NP Malá Fatra	22 630,0000	23 262,0000	1967 ako CHKO, 1988
NP Muránska planina	20 317,8021	21 697,9644	1977 ako CHKO, 1997
NP Nízke Tatry	72 842,0000	110 162,0000	1978, 1997
Pieninský NP	3 749,6226	22 444,1676	1967, 1997
NP Poloniny	29 805,0514	10 973,2893	1997
NP Slovenský kras	34 611,0832	11 741,5677	1973 ako CHKO, 2002
NP Slovenský raj	19 763,0000	13 011,0000	1964 ako CHKO, 1988
Tatranský NP	73 800,0000	30 703,0000	1948, 1987, 2003
NP Veľká Fatra	40 371,3433	26 132,5817	1974 ako CHKO, 2002
Spolu 9 NP	317 889,9026	270 127,5707	

Chránené krajinné oblasti

Názov	Výmera (v ha)	Rok vyhlásenia, aktualizácie
Biele Karpaty	44 568,0000	1979, 1989, 2003
Cerová vrchovina	16 771,2273	1989, 2001
Dunajské luhy	12 284,4609	1998
Horná Orava	58 738,0000	1979, 2003
Kysuce	65 462,0000	1984
Latorica	23 198,4602	1990, 2004
Malé Karpaty	64 610,1202	1976, 2001
Pofana	20 360,4804	1981, 2001
Ponitrie	37 665,4100	1985
Strážovské vrchy	30 979,0000	1989
Štiavnické vrchy	77 630,0000	1979
Vihorlat	17 485,2428	1973, 1999
Východné Karpaty	25 307,1072	1977, 2001
Záhorie	27 522,0000	1988
Spolu 14 CHKO	522 581,5090	

Výmera 9 NP (6,48 % rozlohy SR), ochranných pásiem NP (5,51 % rozlohy SR) a 14 CHKO (10,66 % rozlohy SR) tvorí spolu 22,65 % (1 110 599 ha) z územia SR (4 903 400 ha).

Prehľad chránených území v Slovenskej republike (stav k 31.12. 2015)

Katégoria	Počet	Výmera chráneného územia (ha)	Výmera ochranného pásma (ha)	% z rozlohy SR (aj s OP)
Chránené krajinné oblasti	14	522 582	-	10,66
Národné parky	9	317 890	270 128	11,99
Spolu CHKO + NP - počet	23	-	-	-
Spolu CHKO + NP – rozloha	1 110 599 ha	840 471	270 128	22,65

Katégoria	Počet	Výmera chráneného územia (ha)	Výmera ochranného pásma (ha)	% z rozlohy SR (aj s OP)
Chránené krajinné prvky	1	3	-	0,00
Chránené areály	172	11 015	2 425	0,27
Prírodné rezervácie (vrátane 2 súkromných)	390	14 229	301	0,30
Národné prírodné rezervácie	219	84 407	2 239	1,76
Prírodné pamiatky (bez jaskýň a vodopádov)	218	1 586	207	0,04
Prírodné pamiatky – verejnosti voľne prístupné jaskyne	41	0	31	0,00
Prírodné pamiatky – ostatné vyhlásené jaskyne	7	0	261	0,01
Prírodné pamiatky – prírodné vodopády	0	0	0	0,00
Národné prírodné pamiatky (bez jaskýň a vodopádov)	11	59	27	0,00

Národné prírodné pamiatky – jaskyne	44	0	3 055	0,06
Národné prírodné pamiatky – prírodné vodopády	5	0	0	0,00
Spolu MCHÚ - počet	1 108	-	-	-
Spolu MCHÚ – rozloha	119 844 (MCHÚ + OP)	111 299	8 545	2,44

Celkovo sa **na území CHKO** nachádza spolu 246 maloplošných chránených území (MCHÚ) s celkovou výmerou (spolu s ich ochrannými pásmami) 12 469 ha (2,4 % z územia CHKO), **na území NP** to je 212 MCHÚ s celkovou výmerou (spolu s ich OP) 72 603 ha (22,8 % z územia NP), **na území ochranných pásiem NP** to je 68 MCHÚ s celkovou výmerou (spolu s ich OP) 2 487 ha (0,9 % z územia OP NP) a **na území mimo CHKO, NP a OP NP v tzv. voľnej krajine** sa nachádza 583 MCHÚ s celkovou výmerou (spolu s ich OP) 32 287 ha (0,9 % z rozlohy tzv. voľnej krajiny a 27,0 % z celkovej výmery MCHÚ (vrátane ich OP) v SR. Výmera všetkých MCHÚ (vrátane ich OP) tvorí **2,44 %** územia Slovenska.

Prehľad chránených území v Slovenskej republike podľa druhov a stupňov ochrany (stav k 31.12.2015)

Stupeň ochrany*	Kategória**	Výmera (ha)	% z územia SR
1. stupeň	„voľná krajina“	3 761 257	76,70
2. stupeň	CHKO***, OP NP***, CHA, zóny D	759 919	15,50
3. stupeň	NP***, CHA, OP CHA, OP PR, OP NPR, OP PP, OP NPP, zóny C	269 788	5,50
4. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, CHA, CHKP, OP NPR, OP PR, OP NPP, OP PP, zóny B	18 823	0,38
5. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, zóny A	93 613	1,91
2. – 5. stupeň	osobitne chránené časti prírody klasifikované stupňami ochrany	1 142 143	23,29

* nie sú uvádzané územia, ktoré nemajú stupeň ochrany (CHVÚ a ochranné pásma PP - jaskýň)

** nie sú uvádzané PP „zo zákona“ a OP MCHÚ „zo zákona“

*** výmera mimo MCHÚ

Celková výmera osobitne chránenej prírody v Slovenskej republike klasifikovanej stupňami ochrany (2. až 5. stupeň ochrany, teda mimo chránených vtáčích území a ochranných pásiem jaskýň) je 1 142 143 ha, čo predstavuje 23,29 % z územia Slovenska.

Okrem uvedeného sa na území Slovenskej republiky nachádzajú územia, ktoré nie sú klasifikované stupňami ochrany – 41 vyhlásených chránených vtáčích území s celkovou výmerou 1 284 806,0886 ha a 20 jaskýň (14 NPP a 6 PP) s vyhláseným ochranným pásmom s celkovou výmerou 3 347 ha (veľká časť ich území sa prekrýva s ostatnými chránenými územiami).

Prehľad vývoja stavu právnej ochrany chránených území v roku 2015

Prehľad vyhlásených chránených území v roku 2015						
Č.	Kat.	Názov (kód územia Natura 2000)	Výmera (ha)	Č. predpisu, zo dňa	Zriaďovací orgán	Účinnosť od
1.	PP	Partizánska jaskyňa (verejnosti voľne prístupná jaskyňa)	-	vyhláška zo dňa 30.11.2015	Okresný úrad Trenčín	1.1.2016
2.	PR	Borsukov vrch (súčasť SKUEV0229 Bukovské vrchy)	146,79	nariadenie vlády č. 6/2016 Z. z. zo dňa 9.12.2015	vláda SR	1.1.2016

Zdroj: ŠOP SR

Prehľad aktualizovaných chránených území v roku 2015						
Č.	Kat.	Názov (kód územia Natura 2000)	Výmera (ha)	Č. predpisu, zo dňa	Zriaďovací orgán	Účinnosť od
1.	CHVÚ	Záhorské Pomoravie (SKCHVU016)	33 067,99	nariadenie vlády č. 145/2015 zo dňa 17.6.2015	vláda SR	1.7.2015
2.	NP	Slovenský raj (zonácia) (súčasť SKUEV0112 Slovenský raj a SKUEV0290 Horný tok Hornádu)	19 413,67 (OP – 5 474,76)	nariadenie vlády č. 69/2016 zo dňa 16.12.2015	vláda SR	1.6.2016

Zdroj: ŠOP SR

Prehľad zrušených chránených území v roku 2015						
Č.	Kat.	Názov (kód územia Natura 2000)	Výmera (ha)	Č. predpisu, zo dňa	Zrušovacia Orgán	Účinnosť od
1.	MCHÚ	všetky maloplošné chránené územia, ktoré sa stávajú súčasťou zón NP Slovenský raj		nariadenie vlády č. 69/2016 zo dňa 16.12.2015	vláda SR	1.6.2016

Zdroj: ŠOP SR

BUDOVANIE SÚSTAVY NATURA 2000

Ešte v roku 2013 ŠOP SR spracovala a zaslala na úrady životného prostredia 95 zámerov na vyhlásenie ÚEV. Následnou novelizáciou zákona č. 543/2002 Z. z. a vykonávacej vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z. sa výrazne zmenil obsah projektu ochrany chráneného územia (príloha č. 25 A vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z.). Projekty ochrany boli preto z okresných úradov životného prostredia v roku 2014 vrátené na prepracovanie podľa novej osnovy projektu ochrany. V roku 2014 nebolo vyhlásené žiadne ÚEV. V súvislosti s novelizáciou zákona požiadala ŠOP SR o usmernenie MŽP SR k postupu pri vyhlasovaní ÚEV a konali sa viaceré stretnutia s MŽP SR.

Organizačné útvary ŠOP SR overovali vo vegetačnej sezóne lokality vhodné na doplnenie do zoznamu ÚEV. Návrhy lokalít z jednotlivých organizačných útvarov boli sústredené na Riaditeľstve ŠOP SR, kde prebehla analýza lokalít podľa požiadaviek Európskej komisie. Európska komisia požaduje doplniť územia pre 21 biotopov a 33 druhov v alpskom i panónskom bioregiónu. Odborný návrh ŠOP SR obsahuje 190 území, ktoré zaberajú 0,83 % výmery Slovenska.

OCHRANA A PRAKTICKÁ STAROSTLIVOSŤ O OSOBITNE CHRÁNENÉ ČASTI PRÍRODY A KRAJINY A JASKYNE

V rámci **praktickej starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny ŠOP SR** v roku 2015

- zabezpečovala ochranu prirodzeného druhového zloženia ekosystémov reguláciou výskytu nepôvodných druhov rastlín a živočíchov:

Bolo zabezpečované odstraňovanie porastov nepôvodných a invázných druhov rastlín. Využívala sa mechanická likvidácia, často v kombinácii s chemickými prostriedkami (aplikáciou herbicídu). Odstraňovanie bolo realizované v chránených územiach (vrátane CHKO, NP a ich ochranných pásiem) celkovo na 69 lokalitách (na výmere 28,29 ha). Manažment bol sústredený prevažne na lokality výskytu druhov rodu *Fallopia sp.* (34 lokalít, celkovo na výmere 20,47 ha), 10 porastov zlatobylí (*Solidago gigantea* a *Solidago canadensis*) na výmere 3,1 ha a 10 lokalít druhu *Heracleum mantegazzianum* na výmere 11,9 ha. Tiež bol robený zásah na odstránenie porastov *Ailanthus altissima*, *Asclepias syriaca*, *Impatiens glandulifera* a nepôvodných druhov *Stenactis annua*, *Lupinus polyphyllus*, *Partenocissus quinquefolia*, *Rhus typhina* a *Robinia pseudoaccacia*.

Mimo chránených území sa odstraňovanie invázných a nepôvodných druhov realizovalo na 26 lokalitách, na celkovej výmere 103,66 ha. Zásah sa realizoval na lokalitách výskytu druhov rodu *Fallopia sp.* (na 13 lokalitách s celkovou výmerou 2,41 ha), lokalitách druhu *Heracleum mantegazzianum* (na 9 lokalitách na celkovej výmere 100,672 ha) a tiež boli popri tom odstraňované aj porasty zlatobylí. V pôsobnosti RCOP Bratislava boli nepôvodné druhy rastlín likvidované v CHA Hrabiny (porasty *Gleditsia triacanthos*) a na južných svahoch Devínskej hradnej skaly druh *Ailanthus altissima*.

V CHKO Biele Karpaty bolo realizované odstraňovanie porastu *Stenactis annua* v PP Borotová.

V CHKO Cerová vrchovina bola regulácia nepôvodných druhov rastlín zameraná na druh *Asclepias syriaca* na 2 lokalitách v CHVU Cerová vrchovina a na území CHKO.

V CHKO Dunajské luhy bola vykonaná regulácia nepôvodných druhov rastlín na lokalitách UEV Čičovské luhy (*Solidago gigantea*, *Asclepias syriaca*, *Aster lanceolata*), PR Lohótsky močiar (*Solidago gigantea*, *Aster lanceolata*), PR Révajovská pustatina (*Ailanthus altissima*), ÚEV Čičovské lúhy (*Solidago gigantea*, *Asclepias syriaca*, *Aster lanceolata*), UEV Abov (*Asclepias syriaca*) a UEV Chotínske piesky (*Ailanthus altissima*). Mimo chránených území boli odstraňované druhy *Fallopia japonica* a *Lycium barbarum* v k. ú. Komárno a druh *Asclepias syriaca* v Hurbanove.

Správa CHKO Kysuce zabezpečila v rámci územia CHKO reguláciu výskytu *Heracleum mantegazzianum* a *Fallopia japonica* na lokalite Klokočov a v časti Raková-Kurajka odstraňovanie porastov *Aster-novi-belgii*. Mimo chránených území sa realizovali zásahy v k. ú. Čadca (*Heracleum mantegazzianum*), Snežnica (*Stenactis annua*, *Solidago canadensis*), Nesluša (*Stenactis annua*, *Fallopia japonica*), Kysucké Nové Mesto (*Fallopia japonica*), Čierne – Polesie (*Solidago canadensis*, *Stenactis annua*), Raková (*Solidago canadensis*,) a Stará Bystrica (*Stenactis annua*, *Solidago canadensis*).

V CHKO Latorica sa odstraňovali porasty *Robinia pseudoaccacia* v PR Tarbucka a PR Poniklecová lúčka.

V NP Malá Fatra boli na území NP odstraňované porasty *Fallopia japonica* a *Lupinus polyphyllus*.

V NAPANT-e sa odstraňovali invázne druhy rastlín v ochrannom pásme NP, lokality *Fallopia japonica* v 17 katastroch (napr. v k. ú. Uľanka, Baláže, Selce, Senica, Lučatín) a druh *Heracleum mantegazzianum* v k. ú. Korytnica a v CHA Revúca.

V PIENAP-e sa realizovala likvidácia invázných druhov rastlín vo vlastnom území NP (*Fallopia japonica*, *Impatiens glandulifera*) a v jeho ochrannom pásme (*Fallopia japonica*, *Heracleum mantegazzianum*). Mimo chránených území na lokalite Mlynčeky (*Heracleum mantegazzianum*).

V CHKO Poľana sa realizovala likvidácia nepôvodných druhov rastlín na lokalitách Detva, Kostolná (*Heracleum mantegazzianum*), dolina Bystrého potoka (*Fallopia japonica*), Detva–Stavanisko–zastávka (*Fallopia japonica*), Obchoditá (*Fallopia japonica*), PR Jelšovec–ochranné pásmo (*Solidago canadensis*), Snohy pri starej mláťačke (*Fallopia japonica*) a v osade Iviny v k. ú. Dúbravy pri potoku Hradná (*Fallopia japonica*). V Kamenistej doline, Hrochotskej doline a v okolí VN Hriňová sa odstraňovali porasty *Solidago canadensis*. Mimo chránených území sa realizoval zásah na lokalitách Očová – nad družstvom (*Heracleum mantegazzianum*), Zolná – družstvo, pri plote (*Fallopia japonica*), Detva – Stavanisko, potok pri RD, nad Becherovým domom (*Fallopia japonica*), Zolná, križovatka (*Fallopia japonica*), Očová, pri cintoríne a pri mechanizačnom stredisku PD (*Heracleum mantegazzianum*), v poli (kanál) medzi Očovou a Zvol. Slatinou a medzi PD a cintorínom Očová (*Heracleum mantegazzianum*), Pila Hriňová (*Fallopia japonica*) a pod VN Hriňová (*Fallopia japonica*, *Solidago canadensis*, *Impatiens glandulifera*).

V rámci NP Poloniny sa realizovalo odstraňovanie mimo chránených území, v k. ú. Zvala (*Heracleum mantegazzianum*) a Ostrožnica (*Fallopia japonica*).

V CHKO Ponitrie boli vykonané zásahy na lokalite NPR Patianska cerina (*Parthenocissus quinquefolia*).

V NP Slovenský kras sa realizovala likvidácia invázných druhov rastlín na lokalitách PR Kráľova studňa (*Solidago canadensis*), PR Pod Fabiánkou (*Solidago canadensis*) a na vlastnom území NP sa odstraňovali druhy *Solidago canadensis* a *Rhus typhina*.

V NP Slovenský raj bol likvidovaný druh *Fallopia japonica* na lokalitách Lesnica, Košiarny briežok a Levočské dubiny. Druhy rodu *Solidago* boli likvidované na lokalite NPR Sivá Brada a druh *Impatiens glandulifera* bol odstraňovaný na lokalite UEV Horný tok Hornádu.

V CHKO Strážovské vrchy sa zabezpečovalo odstraňovanie druhu *Fallopia japonica* v k. ú. Zliechov, Čičmany a v doline Radotíná.

V CHKO Štiavnické vrchy sa odstraňovali nepôvodné druhy na lokalitách - NPR Sitno (*Lupinus polyphyllus*), Jergišťôľňa (*Heracleum mantegazzianum*), Drieňová (*Heracleum mantegazzianum*), Sklené Teplice (*Heracleum mantegazzianum*).

V TANAP-e sa vo vlastnom území NP odstraňoval druh *Heracleum mantegazzianum*.

V NP Veľká Fatra sa odstraňovali v rámci k. ú. Martina porasty druhu *Heracleum mantegazzianum*.

V CHKO Vihorlat sa odstraňoval druh *Impatiens parviflora* v PR Jedlinka a v NPR Morské oko druh *Robinia pseudoacacia*. Mimo chránených území bol zásah realizovaný v k. ú. Sobrance – rómska osada (*Heracleum mantegazzianum*), Hlivišťa (*Fallopia japonica*), Lekárovce, Pinkovce – brehy rieky Uh (*Heracleum mantegazzianum*, *Helianthus tuberosus*, *Fallopia japonica*, *Negundo aceroides*) a v Porube pod Vihorlatom (porasty *Fallopia sp.*).

- vykonávala praktickú starostlivosť o nelesné biotopy a chránené druhy rastlín:

Praktická starostlivosť bola zameraná predovšetkým na nahradenie chýbajúceho tradičného obhospodarovania a spočívala predovšetkým v likvidácii náletových drevín a kosení biomasy s jej odstránením z lokalít. Tieto opatrenia boli vykonané spolu na 109

lokality o celkovej výmere 217 ha v chránených územiach a na 51 genofondovej ploche o celkovej výmere 210,02 ha.

- V rámci S-CHKO Biele Karpaty sa praktická starostlivosť realizovala v 32 územiach na celkovej ploche 77,6 ha a 20 genofondových plochách na ploche 189,4 ha.
- V RCOP Bratislava na 4 lokalitách s celkovou výmerou 0,24 ha.
- V CHKO Cerová vrchovina na 1 lokalite na výmere 0,5 ha.
- V CHKO Dunajské luhy boli opatrenia vykonané na 4 lokalitách o výmere 3,6 ha a 3 genofondových plochách o celkovej výmere 0,06 ha.
- V CHKO Horná Orava sa praktická starostlivosť realizovala na 2 lokalitách o celkovej výmere 2,9 ha.
- V CHKO Kysuce boli opatrenia vykonané na 3 lokalitách o celkovej výmere 0,08 ha a 1 genofondovej ploche o výmere 0,15 ha.
- V CHKO Latorica na 1 lokalite na ploche 0,5 ha a 1 genofondovej ploche o výmere 0,1 ha.
- V NP Malá Fatra na 6 lokalitách na ploche 12,9 ha a na 7 genofondových plochách na výmere 4,5 ha sa realizovalo kosenie a vyhrabávanie biomasy.
- V CHKO Malé Karpaty sa praktická starostlivosť realizovala na 4 lokalitách o výmere 36,04 ha a 1 genofondovej ploche o výmere 1 ha.
- V NP Muránska planina boli realizované opatrenia na 1 lokalite o výmere 0,15 ha.
- V NAPANTE sa praktická starostlivosť realizovala na 2 lokalitách o celkovej výmere 2,5 ha a na 3 genofondových plochách o výmere 0,26 ha.
- V PIENAPE boli opatrenia vykonané na 1 lokalite o výmere 1,2 ha.
- V CHKO Poľana sa na 5 lokalitách na výmere 0,86 ha realizovalo kosenie a odstraňovanie biomasy a náletových drevín.
- V CHKO Ponitrie sa na 3 lokalitách na ploche 6,9 ha realizovalo kosenie, odstraňovanie biomasy a náletových drevín.
- V NP Slovenský kras sa na 5 lokalitách na ploche 2 ha a na 1 genofondovej ploche o výmere 0,4 ha realizovalo kosenie, odstraňovanie biomasy a odstraňovanie náletov drevín.
- V NP Slovenský raj na 5 lokalitách s výmerou 4,9 ha a na 2 genofondových plochách realizovalo kosenie a redukcia výmladkov drevín.
- V CHKO Strážovské vrchy sa na 2 lokalitách na ploche 1,5 ha a 3 genofondových plochách na výmere 0,9 ha realizovalo kosenie a odstraňovanie biomasy.
- V CHKO Štiavnické vrchy na 6 lokalitách - plocha 46,04 ha sa realizovalo kosenie, odstraňovanie náletu a odvoz biomasy.
- V TANAPE na 3 lokalitách na ploche 1,75 ha sa realizovalo kosenie a odstraňovanie biomasy a náletových drevín.
- V NP Veľká Fatra sa na 11 lokalitách na ploche 4,24 ha a 8 genofondových plochách o výmere 11,35 ha realizovalo kosenie a odstraňovanie náletových drevín.
- V CHKO Vihorlat na 4 lokalitách na ploche 1,3 ha a na 1 genofondovej ploche o výmere 0,5 ha odstraňovali dreviny a kosilo sa.
- V CHKO Záhorie boli vykonané regulačné opatrenia na 4 lokalitách o výmere 9,3 ha.

- realizovala praktickú starostlivosť o chránené stromy:

Bola realizovaná praktická starostlivosť na 22 chránených stromoch (63 jedincov stromov) a v ich ochrannom pásme. Pre 21 chránených stromov (57 jedincov) boli poskytnuté finančné prostriedky v celkovej výške nákladov 7 120 EUR. Z toho z rozpočtu ŠOP SR vo

výške 2 110 EUR, vlastník pozemku, na ktorom stromy rastú prispel sumou 3 180 EUR, obce (mimo vlastníctva) sumou 130 EUR a z iných zdrojov vo výške 1 700 EUR. Úlohu plnilo 12 organizačných útvarov.

- zabezpečila technické opatrenia na zníženie mortality obojživelníkov na bariérových prvkoch v krajine:

ŠOP SR zabezpečuje na problematických úsekoch komunikácií v čase jarnej migrácie obojživelníkov inštaláciu fóliových zábran a následný prenos obojživelníkov, prevažne žiab cez teleso cesty. Celkovo bolo prenesených 92 097 obojživelníkov a nainštalovaných 32 450 m zábran.

V CHÚ ako aj vo voľnej krajine sú v rámci aktivít zameraných na praktickú starostlivosť o chránené živočíchy zisťované aj náhodné strety živočíchov s komunikáciami. V roku 2015 boli zaznamenané strety viacerých živočíchov s komunikáciami. Išlo prevažne o druhy: rodu jež (*Erinaceus*), chrček poľný, líška obyčajná, vydra riečna, ale aj bobor vodný, medveď hnedý a čelad' lasicovitá.

- zabezpečovala praktickú starostlivosť o chránené živočíchy:

V rámci zlepšenia ochrany a pobytových podmienok chránených druhov živočíchov a ich biotopov a tiež za účelom udržania ich priaznivého stavu sa opatreniami praktického manažmentu a monitoringu zrealizovalo premiestnenie/prekládka, údržba a oprava hniezd bocianov bielych (*Ciconia ciconia*) (5 prípadov – inštalácia nových hniezdných podloží, oprava a údržba 4 starých hniezd a 41 prekládok hniezd – riešené v spolupráci s energetickými spoločnosťami). Vykonala sa oprava, výroba a inštalácia nových búdok, polobúdok a hniezdných podloží s cieľom zlepšenia hniezdných a pobytových možností druhov *Falco cherrug*, *Haliaeetus albicilla*, *Ciconia nigra*, *Aquila pomarina*, *Athene noctua*, *Falco tinnunculus* a spevavcov. V rámci opatrení na zlepšenie hniezdných podmienok pre krakľovce (Coraciiformes) sa realizovali úpravy hniezdných stien pre včelárika zlatého (*Merops apiaster*) odstránením náletových drevín, úprava búdok a hniezdných stromov dudka chochlatého (*Upupa epops*), inštalácia umelých hniezdných nôr a úprava brehov na hniezdenie. Realizoval sa monitoring hniezdenia dravcov a sov *Aquila chrysaetos* (39 hniezd), *Aquila pomarina* (20 hniezd), *Falco peregrinus* (61 hniezd), *Haliaeetus albicilla* (6 hniezd), *Bubo bubo* (24), *Falco tinnunculus* (20), *Aquila heliaca* (9 hniezd). Zabezpečovala sa ochrana vtákov v období toku a reprodukcie prostredníctvom stráženia tokanísk kurovitých vtákov (*Tetrao tetrix*, *Tetrao urogallus*), stráženia a ochrany hniezd a hniezdných biotopov (ochranné pásma okolo hniezdiska) dravcov a sov. Na vybraných lokalitách bol realizovaný manažment biotopov chránených živočíchov, prípadne vytváranie nových biotopov. Zlepšenie existenčných a reprodukčných podmienok bolo takto realizované v okolí vodných plôch pre bahniaky a čajky (jednalo sa predovšetkým o opatrenie výroby hniezdných štrkových lavíc pre druhy *Tringa totanus* a *Sterna hirundo*). Vybrané biotopy otvorenej krajiny boli upravované pre potreby motýľov rodu *Maculinea*, sysle pasienkové (*Spermophilus citellus*), chrpáča poľného (*Crex crex*) a prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*), najmä formou kosby a odstraňovania náletových drevín. Priebežne sa vykonávala kontrola úhynu vtákov pod stĺpmi el. vedenia na kontrolovaných trasách, kde boli zaznamenané kolízie s chránenými druhmi živočíchov. Realizovalo sa sledovanie funkčnosti existujúcich rybochodov na vodných tokoch. Vykonávané boli tiež opatrenia súvisiace s riešením problematiky výskytu netopierov (najmä druhov *Nyctalus noctula*, *Eptesicus nilssonii*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Pipistrellus murinus*, *Myotis myotis*, *Eptesicus serotinus*) a dážďovníkov obyčajných (*Apus apus*) v panelových domoch. Realizoval sa odchyt netopierov, vyst'ahovanie z panelových

budov, zabezpečenie vletových otvorov (inštalácia sietíok a následné uzatvorenie vletových otvorov (zatmelenie) po vyletení netopierov), rehabilitácia, poradenstvo a inštalácia búdok pre dážd'ovníky a belorítky. Ako súčasť ochrany a manažmentu populácií netopierov bolo vykonávané odstraňovanie ich exkrementov predovšetkým zo sakrálnych stavieb. Na vybraných lokalitách prebehla terénna úprava reprodukčných lokalít obojživelníkov reguláciou sukcesných procesov, predovšetkým ich prehĺbením (vyčistením) a výrubom náletových drevín. Predmetné opatrenia boli vykonané najmä s cieľom zlepšenia reprodukčných podmienok druhov *Bombina variegata*, *Rana temporaria*, *Triturus montandoni* a *Bufo bufo*. Počas roku 2015 prebehlo v TANAPe a NAPANTE sčítanie populácie kamzíkov vrchovských tatranských (*Rupricapra rupricapra tatrica*).

Realizáciou projektu „Ochrana a zlepšenie pobytových podmienok chránených druhov živočíchov a ich biotopov“ realizovaného v rámci environmentálneho fondu boli vykonané opatrenia na zlepšenie podmienok ochrany chránených živočíchov. Zahŕňali činnosti praktického manažmentu a možnosti monitoringu chránených druhov živočíchov, ktorými sa prispeje k praktickej ochrane a k udržaniu alebo zlepšeniu ich priaznivého stavu. Za účelom podpory hniezdzenia vtákov bolo vyrobených 60 ks umelých hniezdných podstavcov pre bociany biele, 365 ks búdok a polobúdok pre spevavce a dutinové hniezdiče, vykonala sa úprava 5 hniezd bociana bieleho, úprava 3 reprodukčných lokalít pre obojživelníky a zrekonštruoval sa aj chovný bazén korytnačky močiarnej v Šúri. Na vykonávanie prieskumu výskytu a etológie chránených druhov živočíchov v chránených územiach boli obstarané fotopasce (26 ks), ktorými boli dovybavené jednotlivé organizačné jednotky ŠOP SR. V rámci zvýšenia odbornej úrovne zamestnancov bolo zorganizované školenie v oblasti prvotného veterinárneho ošetrovania a starostlivosti o zranené živočíchy. Aktivity realizovali viacerí dodávatelia na základe zmluvy o dielo, alebo objednávky.

- *sledovanie kritériových druhov vtákov, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ Záhorské Pomoravie*

V súvislosti s konaním Európskej komisie č. 2012/4003 vyplynula pre ŠOP SR povinnosť zabezpečiť sledovanie kritériových druhov vtákov, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ Záhorské Pomoravie. Ide o pokračovanie úlohy PHÚ ŠOP SR z roku 2013 č. 06.20. Všetky plánované aktivity boli vykonané v plnom rozsahu. Výnimku tvorila len aktivita a) „Sledovanie škôd spôsobovaných husami na poľnohospodárskych kultúrach“, ktorá nebola realizovaná z dôvodu, že sa na sledovanom území pre rozsiahle zamokrenie poľnohospodárskeho pôdneho fondu nevykonala oseva ozimín. Ďalšie možné zdroje rušenia a ohrozenia predmetov ochrany CHVÚ neboli počas monitoringu zistené.

- *zabezpečila starostlivosť o hendikepované živočíchy, prevádzku chovných a rehabilitačných staníc*

ŠOP SR plní funkciu chovnej a rehabilitačnej stanice t. j. zabezpečuje starostlivosť o choré, zranené alebo poškodené chránené živočíchy (hendikepované živočíchy) prostredníctvom prevádzkovania sústavy záchranných zariadení v zmysle § 45 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Zabezpečuje odber a prevoz nahlásených hendikepovaných živočíchov, uhrádza výdavky spojené so starostlivosťou, prijíma oznámenia o nájdených chránených živočíchoch, určuje nakladanie s nimi a vedie evidenciu v zmysle platných právnych predpisov. V rámci prevádzkovaných záchranných zariadení v réžii ŠOP SR (14 chovných a 4 rehabilitačné stanice) bolo za rok 2015 rehabilitovaných spolu 1 184 živočíchov a z toho vypustených do voľnej prírody 727

živočíchov, čo predstavuje takmer 60%-nú úspešnosť. Spomedzi systematických kategórií tvorili najväčší podiel rehabilitovaných živočíchov vtáky (956 rehabilitovaných jedincov), najmä dravce (426 rehabilitovaných jedincov). Z hľadiska úspešnosti, najväčší podiel vypustených zrehabilitovaných živočíchov do voľnej prírody predstavovali opäť vtáky (534 vypustených jedincov), najmä dravce (232 vypustených jedincov). Z 222 rehabilitovaných cicavcov bolo do prírody vypustených 193 jedincov. ŠOP SR zabezpečuje starostlivosť o choré, poranené alebo poškodené živočíchy aj mimo pracovnej doby a počas dní pracovného pokoja prostredníctvom pracovnej pohotovosti ako aj operatívnych výjazdov v úzkej súčinnosti s linkou tiesňového volania 112.

V nadväznosti na úlohu 03.06 ŠOP SR okrem prevádzky záchranných zariadení vo svojej kompetencii zabezpečuje uhrádzanie výdavkov spojených zo zabezpečením starostlivosti o choré, zranené alebo poškodené chránené živočíchy (hendikepované živočíchy) externým záchranným zariadeniam v rámci existujúcej siete záchranných zariadení na území SR v zmysle zmluvných vzťahov. Sieť záchranných zariadení pre choré, zranené, poškodené, alebo uhynuté chránené druhy živočíchov (hendikepované živočíchy) na území Slovenskej republiky je pokrytá 25 zariadeniami na záchranu chránených druhov živočíchov, z toho 20 je štátnych a 5 neštátnych.

Označovanie chránených území

Chránené územia

Označovanie sa vykonávalo v 254 chránených územiach. Označovali sa veľkoplošné chránené územia (7 NP a 7 CHKO), maloplošné chránené územia (56 NPR, 96 PR, 3 NPP, 25 PP a 33 CHA), zóny v CHKO, územia Natura 2000 (7 CHVÚ a 19 ÚEV) a 1 ramsarská lokalita. V rámci úlohy sa vykonávala údržba a obnova poškodeného alebo starého označenia a dopĺňanie existujúceho značenia v obmedzenom rozsahu v rámci finančných možností jednotlivých pracovísk, pričom sa použilo vyše 10 000 EUR z vlastných zdrojov a zabezpečila sa výroba súčastí označenia v rámci viacerých projektov.

Chránené stromy

Označovanie sa realizovalo na 49 chránených stromoch a ich skupinách (označovanie tabuľami opakované – 11 ks, obnova štátneho znaku – 51 ks, inštalovanie stĺpikov – 8 ks, obnova panela 3 ks). Úlohu plnilo 15 organizačných útvarov.

Zabezpečenie realizácie opatrení v ochranných pásmach chránených území slúžiacich na zabránenie šírenia a premnoženia škodcov z chránených území s piatym stupňom ochrany, v ktorých nebola povolená výnimka na spracovanie náhodnej ťažby (v zmysle § 28 ods. 3 zákona 326/2005 Z. z. o lesoch)

ŠOP SR bola povinná realizovať opatrenia v OP 47 MCHÚ, v územnej pôsobnosti ŠOP SR Správy TANAP, NAPANT, NP Sl. raj, CHKO Kysuce, CHKO Horná Orava, NP Veľká Fatra, NP Muránska planina a CHKO Poľana.

Pracoviská ŠOP SR do 31.01. vypracovali stanoviská k návrhom opatrení, ktoré im zaslali jednotliví odborní lesní hospodári a zaslali ich na Lesnícku ochranársku službu do Banskej Štiavnici.

Opatrenia boli vykonávané v priebehu roka vlastnými zamestnancami ŠOP SR, na základe dohôd o vykonaní práce, ako aj na základe zmlúv o dielo, ktoré boli podpísané s úspešnými dodávateľmi, ktorí boli vybraní priamym rokovacím konaním podľa zákona o verejnom obstarávaní č. 25/2006 Z. z. v znení ďalších zmien a doplnení.

Realizovali sa nasledovné opatrenia:

- Činnosť monitoringu vývoja hmyzích škodcov v OP jednotlivých MCHÚ (apríl – september) prostredníctvom 1 263 ks feromónových lapačov, inštalovaných v jednotlivých OP MCHÚ.
- Pri technickej realizácii opatrení boli vykonané asanačné ťažby, hmyzím škodcom napadnutých stromov, ktoré boli vopred podkôrníkovým pozorovateľom označené, s priblížením na OM v rozsahu 19 241 m³ drevnej hmoty a s ponechaním pri pni v rozsahu 1457 m³ drevnej hmoty. V rámci ochranných opatrení boli založené klasické lapáky o objeme 261 m³ drevnej hmoty. Z ekologickejších metód obrany a ochrany bola použitá biologická ochrana prostredníctvom entomopatogénnej huby BoVeril, ktorou boli ošetrené vybrané FL v zmysle projektov opatrení. Aby sa deaktivovala zbytková biomasa, uhádzalo sa 20095 m³ zbytkov po asanačnej ťažbe (vrcholcové zlomy, odvetvené konáre a pod.).

V priebehu realizácie opatrení boli technologické postupy vykonávaných prác kontrolované príslušným odborným lesným hospodárom a lesníkom príslušnej správy ŠOP SR v danom území. Opatrenia boli zamerané na ochranu a obranu ohrozených lesných porastov, ktoré boli vystavené negatívnemu vplyvu premnoženého podkôrneho hmyzu, najmä lykožrúta smrekového (*Ips typographus*), čím sa znížilo riziko jeho premnoženia. Opatrenia boli realizované podľa platnej legislatívy na území SR a podľa normy STN 48 2711 Ochrana lesa (Ochrana lesa proti hlavným druhom podkôrneho hmyzu na ihličnatých drevinách) spoločne so všetkými vlastníkami dotknutých pozemkov.

V zmysle Spoločného usmernenia Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 1856/2008-700 a Ministerstva životného prostredia SR č. 14037/2008-sopk boli pre realizačný rok 2016 pripravované identifikácie území a následne návrhy opatrení. Zo získaných podkladov bola vypracovaná a zaslaná štúdia so žiadosťou o poskytnutie dotácie z Environmentálneho fondu.

Náhrada škôd spôsobených chránenými živočíchmi

V rámci spolupráce s okresnými úradmi, odbormi starostlivosti o životné prostredie pri komisionálnom šetrení škôd spôsobených chránenými živočíchmi (medveď hnedý, vlk dravý, rys ostrovid, bobor vodný, vydra riečna, kormorán veľký, volavka popolavá) v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. sa pracovníci ŠOP SR zúčastňovali na týchto šetreniach. ŠOP SR zabezpečovala nasledovné činnosti:

- účasť na komisionálnom šetrení škôd,
- spolupráca so štátnou správou pri šetrení škôd,
- pravidelné dopĺňanie databáz škôd spôsobených chránenými živočíchmi,
- príprava vedenia centrálnej evidencie škôd,
- spolupráca pri príprave usmernení.

V roku 2015 bola ŠOP SR prítomná na šetrení viac ako 100 prípadov vzniku škôd spôsobených chránenými živočíchmi.

Okrem uvedených prípadov ŠOP SR posudzovala škody spôsobené hlavne medveďom hnedým, ktoré neboli komisionálne šetrené. Tieto škody boli evidované z dôvodu lepšieho posúdenia žiadostí na usmrtenie medveďa hnedého. Podľa rozhodnutí okresných a, krajských súdov, ako aj Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa za škodu považuje aj škoda, ktorá nie je komisionálne šetrená. Musí však byť dostatočne zdokumentovaná, aby sa mohla použiť pri rozhodovacom procese na usmrtenie medveďa hnedého. Z uvedeného dôvodu ŠOP SR zisťuje a posudzuje aj tieto škody.

Účasť na revíziách chránených území, chránených stromov a kontrolách orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny

Revízie a kontroly chránených častí prírody

Chránené územia

V roku 2015 sa pracovníci ŠOP SR zúčastnili spolu na 91 revíziách chránených území. Z toho bolo 14 revízií na úrovni kraja a 60 revízií na úrovni okresu, 3 revízie sa týkali jaskýň a 14 bolo iných revízií resp. kontrol chránených území.

Okrem toho ŠOP SR vykonáva aj vlastné kontroly stavu chránených území a chránených stromov, ktoré spočívajú najmä v kontrole označenia alebo vykonaných manažmentových opatrení. Chránené územia sa kontrolujú aj popri vykonávaní iných činností, ako sú manažment, označovanie chránených území, monitoring, po kalamitách, pri porušovaní podmienok ochrany, pri vykonávaní strážnej služby a tiež v súvislosti s územnou a druhovou ochranou.

Chránené stromy

Uskutočnila sa 1 revízia na úrovni kraja, 16 na úrovni okresu, 4 revízie boli ostatné a súčasne bolo jednotlivými organizačnými útvarmi vykonaných 8 iných kontrol. Úlohu plnilo 9 organizačných útvarov.

Výkon štátneho dozoru a strážnej služby, vedenie evidencie

a) priebežné kontroly:

Kontroly prebiehali na základe harmonogramov, stanovených jednotlivými organizačnými útvarmi. Strážcovia kontrolovali dodržiavanie zákona č. 543/2002 Z. z., predpisov a rozhodnutí vydaných na jeho základe, vykonávali strážne služby v chránených územiach, usmerňovali a informovali návštevníkov, ale aj vykonávali monitoring chránených území a chránených druhov (stráženie hniezd, prevoz zranených živočíchov, označovanie chránených území,...). Spolu so SIŽP sa zúčastňovali štátneho dozoru, spolu s OÚ v sídle kraja koordinovali činnosť stráže prírody, organizovali sa aj spoločné akcie s políciou, hlavne na kontrolu dodržiavania zákazu vjazdu motorovými vozidlami do chránených území. Podieľali sa aj na environmentálnych akciách a sprievodcovskej činnosti v chránených územiach, pátraní po nezvestných osobách, súčinnosti pri požiaroch, spolupráci s HZS, sčítaní návštevníkov niektorých chránených území, sprevádzaní zástupcov médií, čistení území resp. riek od odpadu a pod. V spolupráci s ASCHÚS sa uskutočnili dve celoslovenské školenia strážcov ŠOP SR a členov stráže prírody.

b) pokuty a podnety:

Zistené porušenia zákona boli riešené viacerými spôsobmi. Bolo uložených spolu 102 blokových pokút v celkovej sume 1 340 eur, najviac za zber plodov v chránených územiach, pohyb mimo značených turistických chodníkov a vjazd áut do chránených území. Podaných bolo spolu 249 podnetov na orgány štátnej správy na riešenie priestupkov resp. na políciu na riešenie trestných činov. Z toho bolo na orgány policajného zboru 107 podaní (hlavne vjazd áut do chránených území), na OÚ 73 podaní, na Slovenskú inšpekciu životného prostredia 22 podaní, na obecné úrady 43 podaní a 4 podania boli podané na iné orgány štátnej správy. Menej závažné priestupky, alebo pri ich prvom zistení boli riešené aj dohovormi priamo v teréne. Ústnych dohovorení bolo evidovaných takmer 3 000 a najviac sa týkali pohybu mimo vyznačených chodníkov v chránených územiach, zberu plodov v chránených územiach,

voľného púšťania psa v chránenom území, porušovania sezónnej uzávery turistických chodníkov a pohybu cyklistov v chránených územiach mimo vyznačených trás.

c) koordinácia a súčinnosť stráže prírody (SP):

Koordinácia stráže prírody prebiehala priebežne na základe stretnutí s členmi stráže prírody, vypracovaných harmonogramov strážnych služieb, organizovali sa aj školenia alebo exkurzie s členmi stráže prírody, spoločné kontrolné akcie, členovia SP sa zúčastňovali na monitoringu prírody, označovaní CHÚ, strážení hniezd dravcov a niektorých iných činnostiach. Od členov stráže prírody organizačné útvary ŠOP SR prijímali podnety vo forme hlásení a správ, ktoré sa následne riešili. Na základe požiadaviek OÚ v sídle kraja a v spolupráci s nimi, alebo s ASCHÚS sa jednotlivé organizačné útvary ŠOP SR podieľali na príprave a zaškoľovaní kandidátov na nových členov stráže prírody, spolupracovali pri skúškach a vymenúvaní nových členov SP, v rámci možností zabezpečovali výrobu a distribúciu pracovnej výstroje a iné. Pre aktuálnych členov stráže prírody v obvode svojej pôsobnosti organizovali porady a školenia, spolupracovali pri príprave metodických materiálov.

d) terénny zápisník:

V elektronickej podobe bol upravený na aktuálny rok a zverejnený na intranete ŠOP SR, kde si ho pracovníci mohli voľne stiahnuť a vyplňať v elektronickej podobe, alebo po vytlačení. Terénni pracovníci priebežne vedú terénne zápisníky, kde zaznamenávajú dôležité zistenia pri výkone svojej činnosti.

e) služobné preukazy a odznaky:

Vydaných bolo 29 služobných preukazov a služobných odznakov pre pracovníkov ŠOP SR (noví pracovníci resp. opätovné vydanie z dôvodu zmeny pôsobnosti, zmeny osobných údajov, alebo z dôvodu poškodenia). Vrátených bolo 21 služobných preukazov a 14 služobných odznakov z dôvodu ukončenia pracovného pomeru resp. ich výmeny. Vydaná bola aktualizovaná smernica ŠOP SR k vydávaniu služobných preukazov a služobných odznakov.

f) preukazy a odznaky SP:

Na základe poverenia MŽP SR a požiadaviek OÚ v sídle kraja im bolo distribuovaných 41 odznakov pre členov stráže prírody. Zisťovali sa podmienky na výrobu resp. renováciu nových odznakov pre členov stráže prírody.

Praktická starostlivosť o jaskyne

Z rozpočtu ŠOP SR bol realizovaný uzáver novoobjaveného vchodu do Štefanovej jaskyne v Demänovskej doline, oprava a údržba uzáveru Jánošíkovej jaskyne na Strážove, vyčistenie aktívnych ponorov vo vodozbernej oblasti jaskyne Domica, vyčistenie ponoru v Priepadlách vo Važeckom kráse, vyčistenie závrťov na planine Kompereg v Malých Karpatoch, Jašteričej priepasti na Malom Maníne, Partizánskej jaskyne na Veľkom Maníne a Zavadských jaskýň v Strážovských vrchoch. Na uzatvorenie Divínskej hradnej jaskyne bola vyhotovená projektová dokumentácia. Zabezpečila sa aj oprava oplotenia Veterlínskej sondy v Malých Karpatoch. Z projektu ŠF EU „Realizácia programov záchrany a starostlivosti pre vybrané jaskyne“ bolo uzatvorených 47 jaskýň: Aksamitka, Beckovská jaskyňa, Čertova jaskyňa, Dúpnica, Gemerskoteplická jaskyňa, Halašova jama, Haraska, Hlboká jaskyňa, Chvalovská jaskyňa, Jaskyňa netopierov, Jaskyňa studeného vetra, Jaskyňa v Priepadlách,

Javorinka a Nádejná jaskyňa, Javorová priepasť, Jelenecká jaskyňa, Kamenná diera, Kolíňanská čertova diera, Kostolík, Krásnohorská jaskyňa, Malužinská jaskyňa, Mara medvedia jaskyňa, Marciho diera, Michňová, Modrovská jaskyňa, Morské oko, Mošnická jaskyňa, Pokladová jaskyňa, Ponická jaskyňa, Ponorová jaskyňa, Priepasť IP (nad Drienovskou), Priepasť pod Ostrou, Prosiecka jaskyňa (Jaskyňa pod Vrátnami 3), Pustá j. vchod Machnaté, Silická kvapľová jaskyňa, Silvošova diera, Stanišovská jaskyňa, Stará brzotínska jaskyňa, Stratenská jaskyňa, Suchá jaskyňa č. 2, Suchodolská jaskyňa, Škarkétka, Štefanová 1, Štepnica, Teplica, Závrťová priepasť, Zdvojená priepasť a Zvislá jaskyňa na Žibrici.

Preventívne prehliadky a čistenie skalných stien nad vchodmi a v podzemí sprístupnených jaskýň

Pred hlavnou turistickou sezónou sa vykonali odborné prehliadky a očistenie skalných portálov nad jaskyňami a v podzemí (Demänovská ľadová jaskyňa, Važecká jaskyňa, Harmanecká jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Driny, Domica, Bystrianska jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa) z dôvodu eliminácie rizika vzniku úrazu osôb a škody na majetku organizácie voči možnému padaniu úlomkov a skalných blokov.

PREVÁDZKA A ROZVOJ SPRÍSTUPNENÝCH JASKÝŇ

Organizácia zabezpečuje prevádzku 12 sprístupnených jaskýň – Belianska jaskyňa, Bystrianska jaskyňa, Demänovská ľadová jaskyňa, Demänovská jaskyňa slobody, Dobšinská ľadová jaskyňa, Dómica, Driny, Gombasecká jaskyňa, Harmanecká jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa a Važecká jaskyňa. V roku 2015 si ich prezrelo 513 042 návštevníkov, čo predstavovalo nárast o 6 846 osôb oproti roku 2014.

Prehľad návštevnosti sprístupnených jaskýň v roku 2015

Jaskyňa	Počet návštevníkov
Belianska jaskyňa	91 127
Bystrianska jaskyňa	22 961
Demänovská jaskyňa slobody	109 287
Demänovská ľadová jaskyňa*	74 008
Dobšinská ľadová jaskyňa*	69 749
Dómica	20 527
Driny*	32 623
Gombasecká jaskyňa*	9 815
Harmanecká jaskyňa*	19 759
Jasovská jaskyňa*	17 798
Ochtinská aragonitová jaskyňa*	27 430
Važecká jaskyňa	17 958
Spolu	513 042

(* sezónne otvorené jaskyne)

Zabezpečenie sprievodcovskej činnosti v sprístupnených jaskyniach

Zabezpečili sa opravy komunikačných, zabezpečovacích, ozvučovacích a kamerových systémov v jaskyniach, najmä po búrkovej činnosti. Obstaral sa spotrebný tovar a služby súvisiace so zabezpečením sprievodcovskej činnosti. Návštevnosť jaskýň dosiahla výšku 513 042 osôb (o 6 846 osôb vyššia ako v roku 2014), hrubé tržby za sprievodcovské služby dosiahli výšku 3.044.950,- €, v porovnaní s minulým rokom sú o 129 615,- € vyššie.

Poskytovanie doplnkových služieb pre návštevníkov sprístupnených jaskýň

Zabezpečila sa tlač predajných polygrafických materiálov. Priebežne sa obstarával tovar (občerstvenie, pamiatkové predmety) určený na predaj pre návštevníkov jaskýň. Zabezpečili sa nevyhnutné opravy informačných a smerových tabúľ k sprístupneným jaskyniam. Hrubé tržby za predaj tovaru dosiahli 294.242,- €, (o 9.305,- € vyššie ako v roku 2014), za foto-video dosiahli približne výšku 122.870,- € (o 2.091,- € menej ako v roku 2014), v zmenárenských oddeleniach sa zmenili valuty vo výške 16.585,- €, hrubé tržby za výkon speleoterapie a speleoklimatických pobytov dosiahli výšku 18.340,- €.

Propagácia a prezentácia sprístupnených jaskýň na verejnosti

Pre sprístupnené jaskyne boli pripravené a vytlačené základné informačné letáky prvého kontaktu a záložky do kníh s tematikou jaskýň. Zabezpečená bola dotlač vstupeniiek do jaskýň. Pri príležitosti výročia svetového dedičstva boli jaskyne vybavené stojanmi a závesnými systémami na umiestnenie propagačných materiálov. V bežnom rozsahu boli realizované reklamné a súvisiace služby. Za aktívnej spoluúčasti pracovníkov jaskyne prebehlo živé natáčanie filmovania BBC pri Demänovskej ľadovej jaskyni v rámci cyklu All

over the place: Europe Part2, ktoré bude od roku 2016 distribuované do svetových mediálnych kanálov. Zabezpečili sa nevyhnutné opravy informačných a smerových tabúľ k sprístupneným jaskyniam. Udržovali sa informačné tabule a panely pri jaskyniach, informačné tabule a dopravné značenia na komunikáciách pre sprístupnené jaskyne. Dopĺňovala a aktualizovala sa web-stránka Správy slovenských jaskýň s cieľom skvalitniť komunikáciu so širokou verejnosťou.

V zmysle medzirezortnej dohody medzi MŽP SR a Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky o vykonávaní speleoterapie z roku 1998 a príslušnej Smernice MŽP SR č. 7/1999-4 sa v spolupráci so zdravotníckymi organizáciami vykonávala **speleoterapeutická liečba** v Bystrianskej jaskyni a zdravotné speleoklimatické pobyty v Jasovskej a Belianskej jaskyni. Hrubé tržby za výkon speleoterapie a speleoklimatických pobytov dosiahli výšku 18.340,- €.

Pred hlavnou turistickou sezónou sa vykonali **prehliadky** z dôvodu eliminácie rizika vzniku úrazu osôb a škody na majetku organizácie. Uskutočnili sa aj **bezpečnostné prehliadky sprístupnených jaskýň** za účasti zástupcov obvodných banských úradov zamerané na bezpečnosť návštevníkov na prehliadkovej trase, elektrických rozvodov v podzemí aj na povrchu, zabezpečenie prvej pomoci pre návštevníkov, kontrolu havarijných plánov jaskýň a iné úlohy týkajúce sa bezpečnej prevádzky jednotlivých jaskýň.

Rekonštrukcia a údržba technickej infraštruktúry sprístupnených jaskýň

Na základe schváleného projektu zo ŠF EÚ sa zabezpečila rekonštrukcia prehliadkových trás v Belianskej jaskyni, Bystrianskej jaskyni, jaskyni Domica, Gombaseckej jaskyni a Ochtinskej aragonitovej jaskyni. Počas realizácie sa kompletne vymenilo pôvodné oceľové zábradlie za antikorové vrátane nevyhnutných stavebných úprav prehliadkových chodníkov. V rámci údržby sa realizovala oprava chodníka v Harmaneckej jaskyni (Izbica) a oprava schodiska v jaskyni Domica. Pre jaskyňu Driny bol spracovaný projekt na realizáciu prerážky vo vstupnej časti jaskyne. V Brestovskej jaskyni boli vykonané práce za účelom sprístupnenia jaskyne pre verejnosť podľa schváleného projektu z Environmentálneho fondu.

Opravy, údržba a revízie vyhradených technických zariadení a nákladných lanových dráh, dezinfekcia vodojemov a ČOV

Na všetkých sprístupnených jaskyniach a príslušných objektoch sa v priebehu roka vykonávala bežná prevádzková údržba a nevyhnutné opravy porúch elektrických zariadení (rozvádzačov, elektrických káblových rozvodov, svietidiel, ovládačov a transformačných staníc) a nákladných lanových dráh. Zároveň boli vykonané povinné periodické revízie elektrických a plynových zariadení, ako aj tlakových nádob. Revízne závady sa následne odstránili. Závažné poruchy a nedostatky pri prevádzkovaní elektrických zariadení, lanových dráh a tlakových nádob neboli zaznamenané. V roku 2015 sa nevyskytli vážnejšie výpadky v zásobovaní pitnou ani úžitkovou vodou. ČOV fungovali v projektovanom režime a výsledky čistenia odpadových vôd boli v súlade s rozhodnutiami okresných úradov životného prostredia. Opravy, údržba a dezinfekcia vodojemov, čerpacích staníc a rozvodov vody v sprístupnených jaskyniach sa vykonávali priebežne počas kalendárneho roka resp. podľa potreby. Práce pozostávali z opráv a údržby vrátane dezinfekcie vodárenských zariadení a rozvodov vody, ako aj zo servisných a udržiavacích prác na čistiarnach odpadových vôd, kanalizáciách a žumpách vo vstupných areáloch jaskýň. Na stĺpoch visutej nákladnej lanovej dráhy sa z dôvodu bezpečnosti doplnili ochranné obruče. Ostatné úlohy sa z dôvodu šetrenia finančných prostriedkov nevykonali.

Rekonštrukcie a stavebná údržba objektov a technickej infraštruktúry vstupných areálov sprístupnených jaskýň

Na prevádzkových objektoch sa vykonali nasledovné práce: Gombasecká jaskyňa – dodanie dreveného sedenia pre návštevníkov, likvidácia transformátora; Dobšinská ľadová jaskyňa – oprava drevených častí vstupnej budovy; Bystrianska jaskyňa – odstránenie zatekania prístrešku pri WC, oprava zatekania a omietky a vymaľovanie WC pre návštevníkov, uzatvorenie zmluvy o odkúpení časti pozemku pred vchodom a východom z jaskyne; jaskyňa Domicca – oprava kanalizačného poklopu, omietky, vonkajšieho schodiska a oporných múrov, náter fasády a strechy vstupného objektu, oprava dreveného altánu; Demänovská jaskyňa slobody – udržiavacie práce na WC a vstupnej budove, oprava miestnosti elektrorozvodne a sfunkčnenie elektrocentrály, výmena poškodených dverí na prízemí budovy, vypratanie bufetu po havárii stropu, výmena a doplnenie dažďových zvodov a snehových zábran na prevádzkovej budove, oprava kanalizácie a šacht, spracovanie projektovej dokumentácie pre realizáciu na stavebné úpravy a nadstavbu bufetu, spracovanie architektonickej štúdie pre rekonštrukciu prevádzkovej budovy, ukončenie majetkoprávneho vysporiadania pozemkov pod prevádzkovou budovou; Harmanecká jaskyňa – oprava plechovej krytiny a fasády vstupnej budovy a oprava dlažby vo WC; Jasovská jaskyňa – spracovaný projekt pre stavebné povolenie pre prístavbu skladu k prevádzkovej budove, spracovaný geometrický plán pre pozemky pri vstupnom areáli za účelom dohody o ich odkúpení príp. nájmu, dodaná chladnička pre prevádzku; Belianska jaskyňa – oprava dažďových žľabov nad pokladňou, Ochtinská aragonitová jaskyňa – rozšírenie skladových priestorov v bufete, renovácia WC a izieb na poschodí, oprava dlažby pred vchodom do areálu, oprava dreveného sedenia a mostíka; Važecká jaskyňa – výmena okien a dverí na vstupnom objekte; Demänovská ľadová jaskyňa – náter drevenej fasády areálu, oprava zatekania WC.

Oprava prístupových ciest a chodníkov k vstupným areálom sprístupnených jaskýň

Demänovská ľadová jaskyňa – oprava obkladu oporného múru a oplechovanie, náter zábradlia pri prístupovom chodníku; Demänovská jaskyňa slobody – oprava oporného múru, prístupového chodníka, dlažby a terasy pred vchodom a bufetom; Ochtinská aragonitová jaskyňa – oprava drevených prístreškov na parkovisku a lavičiek pre návštevníkov; Dobšinská ľadová jaskyňa – oprava prístupovej cesty k areálu (Vilmoš platz – areál) a serpentínového chodníka pre návštevníkov, oprava terasy pred areálom; Harmanecká jaskyňa – oprava a údržba prístupového chodníka vrátane zábradlia a striešok informačných panelov; Belianska jaskyňa – oprava a údržba prístupového chodníka vrátane zábradlia, dodanie a rozvoz posypového materiálu, zriadenie odkvapových líšt na hornej terase; jaskyňa Domicca – oprava miesta vstupu na náučný chodník, výmena poškodených drevených častí, náter konštrukcie.

Oprava a údržba motorových vozidiel a modernizácia vozového parku

Počas roka sa vykonávala priebežne nevyhnutná oprava motorových vozidiel z hľadiska zabezpečenia bezpečnosti vozidiel v cestnej premávke a zakúpil sa iba najnutnejší spotrebný automateriál pre motorové vozidlá.

TVORBA KONCEPCIÍ, PROGRAMOV A METODÍK

PRÍPRAVA ODBORNÝCH PODKLADOV PRE ORGÁNY ŠTÁTNEJ SPRÁVY

ŠOP SR každoročne vypracúva na základe konkrétnych požiadaviek pre orgány štátnej správy, samosprávy a iné subjekty nasledovné odborné podklady:

posudzovanie vplyvov na životné prostredie (posudzovanie cezhraničných vplyvov, posudzovanie vplyvov činností a strategických dokumentov, zisťovacie konania k významnosti vplyvov na územia sústavy Natura 2000, vyjadrenia k vplyvom na územia sústavy Natura 2000 - deklarácie), ako aj vypracovanie rôznych odborných materiálov na objednávku ako napr. hodnotenie významnosti vplyvov na územia sústavy Natura 2000 a dokumentácia pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie.

V roku 2015 vypracovali všetky organizačné útvary spolu 9 015 odborných stanovísk pre konania orgánov štátnej správy a pre iných žiadateľov, po odrátaní stanovísk z úlohy 02.02. (EIA, SEA, § 28 zákona č. 543/2002 Z. z. a deklarácie Natura 2000) ich bolo 7 933. Z toho najviac bolo stanovísk z problematiky stavebnej činnosti (1 852 stanovísk), ochrany drevín (1 798), lesného hospodárstva (704), druhej ochrany živočíchov (663), územnej ochrany (484), pre orgány činné v trestnom konaní (396), anorganickéj prírody (339), poľnohospodárstva (290), vodného hospodárstva (212), druhej ochrany rastlín (205), spracovanie podkladov pre schvaľovanie programov starostlivosti o lesy (181) atď.

Čo sa týka subjektov, ktorým boli posielané stanoviská (na základe ich žiadostí), najviac ich bolo pre okresné úrady (spolu 4 531 stanovísk), na obecné úrady (1 452 stanovísk, týkajúcich sa prevažne stavebnej činnosti a problematiky drevín), na Riaditeľstvo ŠOP SR (578 stanovísk z organizačných útvarov ŠOP SR) a na MŽP SR (391 stanovísk prevažne z Riaditeľstva ŠOP SR).

Pri vykonávaní tejto činnosti sa zamestnanci ŠOP SR zúčastnili vyše 2 800 rokovaní alebo obhliadok v teréne.

Posudzovanie vplyvov na životné prostredie

Organizačné útvary ŠOP SR sa vyjadrovali v rámci posudzovania podľa zákona 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie na základe požiadaviek orgánov štátnej správy. Spracovali spolu 195 stanovísk k zámerom alebo k správam o hodnotení činností a 312 stanovísk k oznámeniam a správam o hodnotení strategických dokumentov (prevažne návrhov územných plánov). V rámci uvedeného sa zúčastňovali aj verejných prerokovaní a konzultácií k navrhovaným dokumentom a činnostiam.

Okrem toho sa vyjadrovali aj k takým zámerom, ktoré sa podľa uvedeného zákona neposudzovali, ale mohli by mať vplyv na územia sústavy Natura 2000. K takýmto zámerom vypracovali spolu 268 stanovísk spolu s hodnotiacimi formulármi pre účely vydania odborných stanovísk orgánmi ochrany prírody a krajiny podľa § 28 zákona č. 543/2002 Z. z..

Na základe žiadostí orgánov štátnej správy, samospráv alebo investorov všetky organizačné útvary ŠOP SR spracovali spolu 307 tzv. deklarácií Natura 2000 (vyhlásení orgánu zodpovedného za monitorovanie území Natura 2000). Vyhlásenia sa týkali projektov, uchádzajúcich sa o podporu z fondov EÚ zo starého, ale už aj z nového programového obdobia – z Operačného programu Životné prostredie 2007-2013, Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 – 2020, programov cezhraničnej spolupráce, Operačného programu Doprava 2007-2013, Regionálneho operačného programu 2007 – 2013 príp. aj

iných. Okrem toho sa zamestnanci zúčastňovali aj na overovaní situácie v teréne, prezentáciách projektov a prípravy podkladov.

Koncepcia ochrany prírody a krajiny

Plnenie Koncepcie ochrany prírody a krajiny na roky 2006-2015 bolo vyhodnotené za úlohy v pôsobnosti ŠOP SR. Návrh novej Koncepcie ochrany prírody a krajiny na roky 2016-2025 bol spracovaný so zapojením rôznych zainteresovaných skupín a s prerokovaním na pracovných stretnutiach a workshopoch. Podklad pre novú koncepciu bol odovzdaný na MŽP SR v plánovanom termíne a následne bol doplnený o požadované časti a informácie. Zásady novej koncepcie boli prezentované na konferencii Krajina – Človek – Kultúra (27.5.2015, Banská Bystrica).

MONITORING A INFORMAČNÉ SYSTÉMY

Pôvodný informačný systém taxónov a biotopov (ISTB) ŠOP SR kontinuálne prechádza do nového Komplexného informačného a monitorovacieho systému (KIMS). Väčšina údajov bola už do nového systému prenesená, viaceré údajenejmä z externého prostredia ešte prichádzajú do ISTB, preto je potrebné v transformácii údajov do KIMS pokračovať. KIMS je prezentovaný prostredníctvom verejného portálu www.biomonitoring.sk.

Podľa potreby bol priebežne vykonávaný servis a údržba hardvéru, kopírovacie zariadenia a tlačiarne boli servisované na základe rámcovej zmluvy s firmou AutoCont. Bol vykonaný centrálny nákup obnovenia antivírusového software a jeho distribúcia na správy. Priebežne bola zabezpečovaná správa počítačovej siete, antivírusová ochrana aj podpora užívateľských aplikácií ako aj obnova softvéru. Údaje na webe boli priebežne doplňané a aktualizované tak v rámci web prezentácie ŠOP SR, ako aj na stránkach jednotlivých správ. Webové služby a elektronická pošta boli zabezpečené v plnom rozsahu.

V roku 2015 pokračoval monitoring európsky významných druhov a biotopov na vybraných trvalých monitorovacích lokalitách. Ukončený bol vývoj KIMS. Realizácia monitoringu v teréne prebehla podľa harmonogramu. Projekt bol úspešne ukončený vydaním publikácií o výsledkoch monitoringu.

ŠOP SR tiež zabezpečila monitoring výskytu kritériových druhov vtákov v CHVÚ Levočské vrchy (úloha vyplývajúca z poslanceckého prieskumu), mapovatelia odovzdali výsledky monitoringu zodpovednému koordinátorovi na ďalšie spracovanie.

V rámci reportingu pre Európsku komisiu, ŠOP SR spracovala a zverejnila na portál EIONET správu o výnimkách v zmysle čl. 9 smernice o vtákoch (za rok 2014) a správu o výnimkách v zmysle čl. 16, ods. 2 smernice o biotopoch (za roky 2013-2014). ŠOP SR zabezpečovala aj účasť a prácu v expertnej skupine Európskej komisie pre reporting v zmysle smernice o biotopoch a vtákoch.

Aktualizácia databázy chránených území (CDDA) pre Európsku environmentálnu agentúru (EEA) bola zabezpečená úspešne, t.j. s pozitívnym hodnotením zo strany EEA

Pre zabezpečenie implementácie **smernice INSPIRE** a zákona o NIPI sa zamestnanci ŠOP SR zúčastňovali na rokovaníach a seminároch a spolupracovali so SAŽP. V priebehu roka prebiehala implementácia a testovanie funkcionalít na zabezpečenie úloh vyplývajúcich

zo zákona o NIPI do informačného systému KIMS, povinné údaje sú zatiaľ publikované aj prostredníctvom portálu SAŽP. Metaúdaje sú priebežne aktualizované.

Priebežne sa vykonávala aktualizácia a tvorba nových GIS vrstiev, vypracovávali sa mapové podklady a GIS analýzy pre orgány štátnej správy, verejnosť a pre interné potreby.

Zápis CHVÚ do evidencie katastra nehnuteľností

Nadalej pokračovala intenzívna práca na zápise CHVÚ do katastra nehnuteľností. Dokončený bol zápis CHVÚ Dunajské luhy, CHVÚ Špačinsko-nižnianske polia, CHVÚ Dolné Považie a CHVÚ Malé Karpaty do KN. Zapísané boli tiež CHVÚ Lehnice, CHVÚ Úľanská mokraď, CHVÚ Slanské vrchy, CHVÚ Tatry, CHVÚ Veľkoblahovské rybníky a CHVÚ Žitavský luh. Aktualizácia a tvorba nových GIS vrstiev, vypracovávanie mapových podkladov pre orgány štátnej správy, verejnosť a pre interné potreby bolo zabezpečované priebežne podľa požiadaviek.

Napĺňanie databázy pre evidenciu významných stromov, posudzovanie a dokumentovanie podnetov na významné a chránené stromy

Bolo posúdených a zdokumentovaných 15 podnetov na významné stromy. Úlohu plnilo 5 organizačných útvarov ŠOP SR. Databáza pre evidenciu významných stromov nebola v roku 2015 sprístupnená pre aktívnu aplikáciu vkladania údajov, nakoľko pôvodne mala byť súčasťou informačného systému KIMS, čo sa však neskôr nerealizovalo.

Monitorovanie výskytu netopierov

V roku 2015 sa realizoval pravidelný zimný monitoring netopierov v jaskyniach Demänovskej doliny (Demänovská ľadová, Suchá, Beniková, Okno) a Jánskej doliny (Medvedia, Malá stanišovská) v Nízkych Tatrách, v jaskyniach Tatier (Alabastrová, Ľadová pivnica, Brestovská), Slovenského raja (Dobšinská ľadová, Duča), Volovských vrchov (Šarkania diera, Chyža), v jaskyni Aksamitka (Pieniny) a vo Važeckej jaskyni (Kozie chrby).

Klimatické merania a rozbory ovzdušia v sprístupnených jaskyniach v zmysle Bezpečnostného predpisu pre jaskyne SBÚ 3000/1975, stanovenia osobných dávok z expozície radónu u pracovníkov v podzemí

Merania a rozbory ovzdušia v sprístupnených jaskyniach sa vykonali počas ich predsezónnych prehliadok. Vyhodnotené výsledky sú v dokumentácii, prístupné k nahliadnutiu pre dozorujúce banské úrady. Podľa monitorovacieho plánu prebieha sledovanie radiačnej záťaže pracovníkov sprístupnených jaskýň, údaje vyhodnocuje Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave. Všetci dotknutí zamestnanci Správy slovenských jaskýň boli preškolení z účinkov prírodného ionizujúceho žiarenia a oboznámení s hodnotami svojich osobných dávok. Vo Važeckej jaskyni pokračoval mikroklimatický monitoring so zameraním na obsah radónu v ovzduší (v spolupráci s Geofyzikálnym ústavom SAV v Bratislave).

Centrálna evidencia jaskýň na Slovensku

V rámci centrálnej evidencie jaskýň na Slovensku priebežne pokračuje dopĺňovanie a aktualizácia záznamov v databáze Speleo_K. Databáza obsahuje základné údaje o 7107 jaskyniach a 5081 údajov o charakteristikách jaskýň (úloha sa rieši v spolupráci so Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva). Pre potreby Ministerstva obrany SR a Topografického ústavu, Banská Bystrica sa spracoval výber jaskýň so špeciálnym určením.

Aktualizácia a kompletizácia meračskej a speleologickej dokumentácie jaskýň

V spolupráci s Fakultou BERG TU v Košiciach sa vykonalo terestrické 3D skenovanie Ochtinskej aragonitovej jaskyne a úseky Belianskej jaskyne s výskytom stropných kupol, ktoré neboli dostatočne presne zamerané (Rázcesie – Dóm objaviteľov, Vodopádový dóm – Hudobná sieň – Rúrovitý dóm). Zameriavanie a speleologická dokumentácia jaskýň boli zrealizované v jaskynnom systéme Stratenskej jaskyne, v Zápoľnej jaskyni, Jasovskej jaskyni, Demänovskej jaskyni mieru a v jaskyniach v katastri obce Kraľovany. Digitalizácia a vektorizácia plánov jaskýň z dokumentačných fondov prebiehala priebežne podľa nových prírastkov.

ZVYŠOVANIE ÚROVNE INFORMOVANOSTI A ENVIRONMENTÁLNEHO POVEDOMIA VEREJNOSTI

Environmentálna výchova realizovaná ŠOP SR je zameraná na výchovu k ochrane prírody a krajiny a zabezpečujú ju najmä pracovníci pre environmentálnu výchovu v jednotlivých organizačných útvaroch organizácie. ŠOP SR zabezpečuje činnosť informačných stredísk ochrany prírody, budovanie a prevádzku náučných chodníkov a náučných lokalít, edičnú a propagačnú činnosť, ako aj rôzne podujatia a programy pre školy a širokú verejnosť.

Environmentálne výučbové programy pre školy sú zamerané najmä na zmyslové, tvorivé a aktívne poznávanie prírody a krajiny, vrátane chránených území a chránených druhov. Aktivity, ako napr. hry, vedomostné súťaže, výstavy, vrátane výstav detských prác na tému ochrany prírody a krajiny, besedy, exkurzie po chránených územiach, čistenie chránených území, premietanie filmov s tematikou ochrany prírody, sú realizované najmä počas tzv. dní otvorených dverí na správach chránených krajinných oblastí a národných parkov, ako aj v rámci významných environmentálnych dní. Aktivity pre verejnosť sú realizované aj v spolupráci s obcami a inými subjektmi (MVO, TIK, stráž prírody, múzeá s prírodovedným zameraním a pod.) a sú zamerané najmä na informačné kampane, exkurzie do chránených území, výstavy, semináre, konferencie, školenia a pod.

V roku 2015 **ŠOP SR zorganizovala a zabezpečila** pre rôzne cieľové skupiny **172 exkurzií** do chránených území, **podujatia** (prednášky, ekohry, tvorivé dielne, besedy, čistenie chránených území, riek a chodníkov a pod.) **v rámci významných environmentálnych dní** (Svetový deň mokradí, Svetový deň vody, Deň Zeme, Deň lesov, Medzinárodný deň biodiverzity, Európsky deň prírodných a národných parkov a pod.), **výstavy** Motýle, 25. výročie vyhlásenia CHKO Latorica, Chránené územia Oravy, Environmentálna výchova v ŠOP SR, Natura excelenta, Mokrade, Zimné vtáčie záhrady, Strom je veľký dom, Ekoplagátik, Živý les, Popletená príroda), **súťaže** (výtvarné, vedomostné, fotosúťaže, literárne) pre žiakov základných škôl, napr. Strom je veľký dom, Zimné vtáčie záhrady, Spoznaj národný park Muránska planina, **uverejnila 298 tlačových správ** v regionálnych a celoslovenských médiách, na web stránkach MŽP SR, ŠOP SR a jej organizačných útvarov. Svoju činnosť **spropagovala** na Dňoch otvorených dverí na MŽP SR, na osobitnom podujatí v rámci zasadnutia Rady pre svetové dedičstvo v Bonne, na festivale výučbových programov zameraných na environmentálnu výchovu Šiška, Lesníckom dni v Trenčíne, Muránskych hradných hrách, v Múzeu slovenskej dediny v Martine v rámci podujatia Človek a príroda, ako aj prostredníctvom infostánkov v Budatínskom múzeu, na festivale Pohoda a biojarmoku v Trenčíne.

Pre verejnosť bola zabezpečená celoročná hubárska poradňa na Správe NP Veľká Fatra.

Činnosť Školy ochrany prírody vo Varíne bola zabezpečená 2 zamestnancami z odboru environmentálnej výchovy a medzinárodných dohovorov a 1 zamestnancom pre environmentálnu výchovu zo Správy NP Malá Fatra. Škola ochrany prírody zorganizovala pre školy 70 prednášok, 7 exkurzií do chránených území, výstavu detských výtvarných prác Ekoplagátik, 2 výstavy Európsky významné druhy a Záchrana zvierat, 11 podujatí v rámci významných environmentálnych dní (Svetový deň mokradí, Svetový deň vody, Deň Zeme, Deň biodiverzity, Deň ŽP, Svetový deň zvierat), podujatia pre verejnosť (Noc netopierov, Deň otvorených dverí vo Varíne, športový deň vo firme Donghee v Strečne, prednáška pre členov Zväzu telesne postihnutých vo Varíne, prednáška pre verejnosť v Považskej Bystrici), spracovala 31 tlačových správ, ktoré boli uverejnené v regionálnych médiách, na web stránkach ŠOP SR a Správy NP Malá Fatra, prispela konzultačnou činnosťou v rámci programu Zelená škola.

V roku 2015 ŠOP SR zorganizovala X. vedeckú konferenciu Turistika v Pieninách (Červený Kláštor, 5.11.2015), podujatie pri príležitosti prvého dňa predaja zlatej zberateľskej mince s motívom Svetové prírodné dedičstvo – Karpatské bukové pralesy v spolupráci s NBS, Mincovňou Kremnica (Banská Bystrica, 3.12.2015), ako aj niekoľko interných školení a porád.

ŠOP SR spolupracovala v oblasti environmentálnej výchovy najmä so školami, múzeami, SAŽP, MVO Živica, Špirála, Daphne a SOSNA, centrami voľného času, obcami napr. na realizácii projektov, organizovaní spoločných podujatí pre verejnosť, pri budovaní náučných zariadení v prírode, príprave informačných a propagačných materiálov, ako aj formou účasti zamestnancov ŠOP SR v komisiách biologických a prírodovedných olympiád a v redakčných radách rôznych odborných časopisov.

V roku 2015 bolo v prevádzke 14 objektov - informačných stredísk ochrany prírody (ISOP) a to v NP Muránska planina (ISOP Muráň, ISOP Burda), NP Slovenský raj (ISOP Podlesok, ISOP Spišská Nová Ves), NAPANT (ISOP Liptovská Teplička), NP Poloniny (ISOP Nová Sedlica), PIENAP (ISOP Lesnica, ISOP Spišská Stará Ves), CHKO Horná Orava (ISOP Nové Ústie nad priehradou, ISOP Slaná voda), CHKO Štiavnické vrchy (ISOP Sitno), CHKO Latorica (ISOP Čičarovce), CHKO Východné Karpaty (ISOP Medzilaborce), CHKO Ponitrie (ISOP Nitra). ISOP, ktoré boli v prevádzke počas letnej turistickej sezóny poskytovali informácie pre návštevníkov chránených území, ISOP s celoročnou prevádzkou zabezpečili aj výučbové programy pre školy a podujatia pre verejnosť najmä v rámci významných environmentálnych dní. ISOP navštívilo v roku 2015 viac ako **30 000 osôb**.

ŠOP SR zriaďuje a prevádzkuje **náučné zariadenia v prírode (náučné chodníky, náučné lokality a náučné/informačné body)**. V roku 2015 bola zabezpečená údržba a oprava 37 náučných chodníkov, náučných lokalít a náučných/informačných bodov v **PIENAP** (NCH Prielom Dunajca), **NP Slovenský kras** (NCH Zádielská tiesňava, NCH Domic, NCH Jasov), **NAPANT** (NCH Hriadeľské sedlo, NCH Donovaly – Šachtička, IB Sedlo Priehyba, Kalištie, Šumiac, Kráľova hoľa, Moštenická kyslá, Čertovica, Ďurková), **NP Muránska planina** (NCH Stožky), **NP Poloniny** (NCH M. Poliščuka), **NP Veľká Fatra** (NCH hrebeňom Veľkej Fatry, NCH Gaderská dolina – Blatnický hrad, IB Dedošová), **CHKO Dunajské luhy** (NCH Čičovské mŕtve rameno), **CHKO Latorica** (NCH Beša – Čičarovce), **CHKO Štiavnické vrchy** (NCH Milana Kapustu po žile Terézia), **CHKO Cerová vrchovina** (NCH Šomoška, NL Lipovianske pieskovce), **CHKO Vihorlat:** NCH

Morské oko – Sninský kameň – Sninské rybníky), **CHKO Poľana** (IB Horský hotel Poľana, NCH Kyslínky – Zadná Poľana), **CHKO Strážovské vrchy** (NCH Manínska tiesňava, NCH Súľovské skaly), **CHKO Kysuce** (NL Megonky), **CHKO Horná Orava** (NCH Slaná voda – Babia hora, NCH Oravice, NCH Premeny lesa), **CHKO Biele Karpaty** (NCH Beckovské skalice), **CHKO Pontrie** (NCH Rokoš, NCH Buchlov, NL Kobylnice), **RCOP Prešov** (NCH Dunitová skalka). Išlo najmä o opravu značenia, poškodených informačných panelov, stojanov, lavičiek, premostení, schodov a výmenu piktogramov na paneloch. Na trase a v okolí náučných chodníkov a lokalít boli odstránené náletové dreviny a zabezpečené bolo kosenie.

V roku 2015 bola vybudovaná botanická a dendrologická lokalita pri ISOP pod chatou Pieniny a pribudlo ďalších 21 nových náučných zariadení v prírode: 7 NCH (CHKO Vihorlat, CHKO Horná Orava, NP Poloniny, TANAP), 2 NL (CHKO Biele Karpaty, NP Malá Fatra), 12 IB (CHKO Horná Orava, CHKO Cerová vrchovina, CHKO Biele Karpaty, CHKO Poľana).

EDIČNÁ ČINNOSŤ

V rámci edičnej činnosti ŠOP SR boli vydané nasledovné tituly:

- časopis Aragonit – vydané čísla 19/1-2 a 20/1 (zostavené číslo 20/2)
- časopis Slovenský kras - vydané čísla 52/1 a 52/2 (zostavené číslo 53/1 - časopis vydávaný v spolupráci so Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva)
- časopis Chránené územia Slovenska (elektronická verzia) – vydané číslo 84 (zostavené č. 85)
- publikácia k 20. výročiu prihlásenia jaskýň Slovenského a Aggteleckého krasu do svetového dedičstva (slovenská, maďarská a anglická verzia)
- stolový kalendár Chránené územia Slovenska 2016.

Zostavené bolo č. 27 vedeckého časopisu Ochrana prírody (elektronická verzia), spracované grafické podklady pre tlač rôznych typov informačných materiálov (informačné panely Brestovská jaskyňa, plagáty k 70. výročiu UNESCO, Karpatské mokrade, Svetový deň mokradí, banery Karpatské bukové pralesy, správa o stave ochrany lokalít svetového dedičstva, obaly DVD Levické poľovnícke dni a pod.), knižničný a výpožičný poriadok pre špeciálnu knižnicu ŠOP SR so špecializovaným knižničným fondom zriadenú od 1.6.2015.

SPOLUPRÁCA S DOMÁCIIMI INŠTITÚCIAMI A ORGANIZÁCIAMI

Aj v roku 2015 pokračovala spolupráca ŠOP SR s vedeckými ústavmi, vysokými školami a mimovládnyimi organizáciami, napr. pri mapovaní európsky významných druhov a biotopov, pri príprave a realizácii projektov zameraných na OP, pri edičnej a publikačnej činnosti. Spolupráca sa uskutočňovala vo forme nasledovných aktivít:

- vzájomné členstvo v poradných orgánoch, pracovných tímoch a pod.,
- realizácia spoločných výskumných úloh,
- súčinnosť pri monitorovaní stavu CHÚ,
- účasť pracovníkov ŠOP SR na odbornej príprave poslucháčov VŠ,
- spolupráca s mimovládnyimi organizáciami pri zabezpečovaní starostlivosti o významné genofondové lokality a pri realizácii manažmentových opatrení (SOSNA, SOS/BirdLife Slovensko, RPS, DAPHNE, Klub slovenských turistov, Klub priateľov PIENAP-u, Slovenská speleologická spoločnosť a pod.).

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

Pri plnení úloh vyplývajúcich z členstva SR v Rade Európy ŠOP SR zabezpečila vypracovanie dvojročnej on-line správy o výnimkách za roky 2011-2012 a 2013-2014 a jej predloženie sekretariátu Bernského dohovoru. Zúčastnila sa na zasadnutí Stáleho výboru dohovoru (1.-4.12.2015, Štrasburg, Francúzsko). Zástupca ŠOP SR sa stal členom Stáleho výboru dohovoru. Zamestnanci ŠOP SR nominovaní v súčinnosti s MŽP SR do expertných skupín zabezpečili vypracovanie národných správ a účasť na zasadnutiach týchto skupín (5. zasadnutie expertov pre obojživelníky a plazy, 1.-2.7.2015, Bern, Švajčiarsko; 11. pracovné stretnutie expertnej skupiny pre invázne nepôvodné druhy, Triglavský NP, Slovinsko, 3.-7.6.2015; ad hoc zasadnutie pre biodiverzitu a zmenu klímy, 28.4.2015, Rím). Pripomienkovaný bol tiež návrh *Kódexu dobrej praxe pre plantážne pestovanie drevín a invázne druhy*. Vyplnený bol dotazník o potápnici bielolícej týkajúci sa Akčného plánu na eradikáciu tohto druhu v Európe.

Plnenie povinností v chránených územiach s udeleným Európskym diplomom (ED) bolo zamerané na vypracovanie ročnej správy o plnení rezolúcií Výboru ministrov za rok 2015 pre NP Poloniny a NPR Dobročský prales a príslušných rezolúcií o obnovení udelenia Európskeho diplomu.

Zástupcovia riaditeľstva ŠOP SR sa spolu so zúčastnili na medzinárodnom workshope „Chránené územia v Európe: nasledujúcich 50 rokov“ (20.-23.5.2015, NP Migliarino, Taliansko) organizovanom Radou Európy pri príležitosti 50. výročia Európskeho diplomu pre chránené územia. Na workshope bola prezentovaná Slovenská republika, ŠOP SR aj NPR Dobročský prales vystavením posteru „Dobročský prales National Nature Reserve, Slovakia“, vyhotoveného pri tejto príležitosti. Súčasne boli poskytované informačné materiály priamo na workshope a bola pripravená premiéra dokumentárneho filmu „Dobročský prales Chrám prírody“ (ktorý bol vyhotovený rámci švajčiarskeho projektu v slovenskej a anglickej verzii), kópie filmu na DVD nosiči boli odovzdané prítomným zástupcom inštitúcií. 50. výročie ED bolo spropagované aj v rámci aktivít environmentálnej výchovy, napr. 22.4.2015 v rámci Dňa Zeme prebehli v kultúrnom dome v Detve besedy so žiakmi základných škôl na tému „Odklíňanie tajomstiev Dobročského pralesa“; 19.5.2015 sa uskutočnila exkurzia so žiakmi ZŠ Jánošovka v Čiernom Balogu do NPR. V NP Poloniny bolo pri tejto príležitosti zorganizované podujatie pre verejnosť, s účasťou približne 2.000 návštevníkov.

V NPR Dobročský prales boli vykonané ďalšie úlohy:

Užívateľ pozemkov prednostne spracoval v OP podkôrníkovú kalamitu v ochrannom pásme, v okolitých lesných porastoch boli vykonané predpísané zásahy. Expozícia venovaná pralesu v chate pred Skalicom bola doplnená o chýbajúce exponáty, publikácie, nové propagačné materiály, realizovaná bola bežná technická údržba. Zabezpečená bola aj údržba modelu symbolického Torza Dobročskej jedle v Lesníckom skanzene vo Vydrowskej doline, o ktorej sa mohla dozvedieť široká verejnosť aj prostredníctvom televíznej relácie „Halali“, vysielanej dňa 23.4.2015 na RTVS. Vydané boli nové propagačné materiály v slovenskom a anglickom jazyku. V rámci švajčiarskeho projektu bola zabezpečená aj výroba a osadenie informačných panelov (7 ks) na novom náučnom chodníku „K Dobročskému pralesu“. V NPR pokračoval čiastkový zoológický prieskum (Ing. Peter Potocký, S-CHKO Poľana Zvolen) v jadre pralesa zameraný na nižšie druhy organizmov (bezstavovce) - Coleoptera. Realizovaný bol tiež monitoring územia aj v súvislosti s obnovou LHP s platnosťou na r. 2016-2025.

V NP Poloniny sa vykonali nasledovné činnosti:

ŠOP SR pripravovala podklady na stretnutia so zainteresovanými skupinami a organizovalastretnutia k prerokovaniu navrhovaných opatrení programu starostlivosti o NP. Návrh programu starostlivosti o NP Poloniny, mapové podklady, základné údaje boli spracované a zaslané na MŽP SR, spolu s výpočtom ušlej dane pre obce, informácie o intenzite obhospodarovania za predchádzajúce roky v spolupráci s lesným úradom, zoznamu funkčných plôch NP a i. Spracované boli aj podklady k propagačným materiálom. Uskutočnila sa misia RE zameraná na posúdenie plnenia rezolúcie.

V rámci plnenia úloh vyplývajúcich z **Dohovoru o biologickej diverzite (CBD) a zo Stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020** ŠOP SR pripomienkovala návrhy MŽP SR k popisu a cieľom pracovnej skupiny pre biodiverzitu a k plánu hlavnej činnosti pracovnej skupiny a podskupín a nominovala svojich zástupcov do jednotlivých podskupín. Členovia pracovnej skupiny pre biodiverzitu sa zúčastnili na stretnutí, ktoré sa konalo dňa 14. 4. 2015 v Bratislave. Pripomienkovaný bol *Návrh aktualizácie súboru indikátorov stavu a ochrany biodiverzity na Slovensku*, ktorý predložila SAŽP Banská Bystrica. Zástupcovia ŠOP SR sa zúčastnili na pracovnom stretnutí k problematike bioindikátorov v Banskej Bystrici dňa 3.8.2015. ŠOP SR v gescii MŽP SR a v spolupráci so SAŽP, Združením miest a obcí Slovenska a Úniou miest pripravili pri príležitosti Medzinárodného dňa biodiverzity a podujatia Európskej komisie Green week 2015 seminár „Sídla a biodiverzita – Príležitosti pre obce a mestá“, ktorý sa konal dňa 16.-17. 6.2015 v Banskej Bystrici. Zástupca SR v SBSTTA sa zúčastnil európskeho stretnutia expertov k príprave na 19. zasadnutie SBSTTA konaného 20.-26. 9. 2015 na Ostrove Vilm v Nemecku, ako aj workshopu expertov o príspevku vedy k činnosti Dohovoru o biodiverzite konaného dňa 31. 10.2015 v Montreali v Kanade. Účasť bola zabezpečená aj na 19. zasadnutí SBSTTA a 9. zasadnutí Ad hoc otvorenej pracovnej skupiny pre článok 8(j) a súvisiace ustanovenia SBD, ktoré sa konali 1.-7. 11.2015 v Montreali v Kanade. Niektoré organizačné útvary organizovali výchovno-vzdelávacie aktivity pre verejnosť pri príležitosti Medzinárodného dňa biodiverzity 2015 (napr. S-NP Malá Fatra, S-NP Poloniny).

V rámci plnenia úloh vyplývajúcich z **Medzivládnej vedecko-politickej platformy pre biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES)** bol ustanovený a nahlásený na Sekretariát IPBES nový národný kontaktný bod z riaditeľstva ŠOP SR a bola zabezpečená komunikácia s MŽP SR a koordinácia činností v IPBES, ako aj návrh delegácie ŠOP SR a príprava účasti na 4. plenárnom zasadnutí IPBES, ktoré sa pripravuje v Kuala Lumpur vo februári 2016. Pripomienkovaný bol dokument *Rozsah tematického hodnotenia invázií druhov a ich kontroly*.

Pre plnenie úloh vyplývajúcich z **Dohovoru o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov (Bonn, 1979)** boli do PHÚ ŠOP SR a do projektov zahrnuté činnosti zo Strategického plánu dohovoru pre sťahovavé druhy. Prebiehal monitoring sťahovavých druhov, najmä vtákov a netopierov na vybraných lokalitách. Pracovník ŠOP SR zastupoval SR vo vedeckej rade dohovoru - pôsobil v pracovných skupinách Vedeckej rady a zúčastnil sa 2. zasadnutia Pracovnej skupiny pre africko-eurázijské terestrické druhy sťahovavých vtákov. Eko-výchovné a propagačné akcie k Svetovému dňu sťahovavého vtáctva boli organizované viacerými organizačnými útvarmi ŠOP SR.

Plnenie úloh vyplývajúcich z **Memoranda o porozumení pri ochrane stredo európskej populácie dropa fúzatého** bolo sústredené na pracovisku RCOP Bratislava. Zabezpečené bolo synchronizované a cezhraničné koordinované sčítanie dropov a monitoring

dropa, evidencia v databázach a pod. Užívateľom pôdy boli poskytované informácie o manažmente biotopov, ekológii a ochrane dropa. V územnej pôsobnosti Správy CHKO Dunajské luhy nebol počas monitoringu drop potvrdený.

Pri plnení úloh vyplývajúcich z **Memoranda o porozumení pri ochrane migrujúcich dravých vtákov v Afrike a Eurázii** prebiehala spolupráca na príprave Akčného plánu ochrany orla krikľavého. Niektoré organizačné útvary sa zapojili do zimného sčítania dravcov. Zistené boli prípady otravy dravcov (haja, orliak morský) karbofuranom (CHKO Záhorie). Zabezpečovaná bola ochrana hniezd dravcov vo vybraných lokalitách v pôsobnosti rôznych organizačných útvarov a monitoring hniezdenia. Pokračovala spolupráca s ČR pri obnove populácií niektorých dravcov a sov. Prebieha diskusia k príprave národnej stratégie ochrany dravcov na Slovensku.

Plnenie úloh vyplývajúcich z **Dohody o ochrane africko-euroázijských druhov sťahovavého vodného vtáctva (AEWA)**: Činnosti na implementáciu Strategického plánu AEWA a Akčného plánu sú súčasťou viacerých úloh PHÚ ŠOP SR. Spracované boli podklady a dotazníky o sťahovavých vodných vtákoch pre odbornú komisiu AEWA. ŠOP SR z poverenia MŽP SR spracovala národnú správu o implementácii dohody AEWA za roky 2012-2014 v spolupráci s SOS/BirdLife Slovensko. ŠOP SR zabezpečovala kandidátov do Odbornej komisie AEWA, aktualizovala kontaktné osoby pre AEWA a pre komunikáciu, vzdelávanie a osvetu a navrhla delegáciu SR na 6. stretnutie zmluvných strán AEWA (MOP6), pripomienkovala materiál na rokovanie vlády SR k návrhu účasti delegácie SR na MOP6 a reprezentovala SR na tomto zasadnutí (9.-14. 11. 2015, Bonn, Nemecko). Na základe výsledkov MOP6 bol vypracovaný analytický materiál na implementáciu AEWA na Slovensku. Do zimného sčítania vodného vtáctva sa zapojilo 23 organizačných útvarov ŠOP SR a bolo monitorovaných vyše 120 lokalít resp. úsekov vodných tokov. Výsledky boli poskytnuté koordinátorom sčítania a vložené do databáz. Niektoré organizačné útvary (napr. S-CHKO Latorica, S-NP Slovenský kras) sa zapojili aj do sčítania hniezdiaceho vodného vtáctva. Viaceré správy vykonávajú pravidelný monitoring na lokalitách s vodným vtáctvom. Zistené prípady ohrozenia vodného vtáctva (napr. mechanické zábrany ponad tok proti kormoránom, vyrušovanie hniezdnej kolónie *Ardea cinerea* pri výstavbe MVE, zamotanie kormoránov do rybárskych vlasov, pytliactvo) boli riešené na Správe PIENAP, CHKO Dunajské luhy, P Malá Fatra, CHKO Záhorie. Na ďalších pracoviskách (Správa CHKO Cerová vrchovina, CHKO Dunajské luhy, Správa NAPANT) sa riešili opatrenia v projektoch a plánoch ohrozujúcich vodné vtáky.

Pri plnení úloh vyplývajúcich z **Dohody o ochrane európskych populácií netopierov (EUROBATS)** bola pracovníkom ŠOP SR zabezpečená účasť na stretnutí Poradného výboru, ktorý sa podieľal na práci v pracovnej skupine zaoberajúcej sa environmentálnou výchovou. Eko-výchovné akcie k „Medzinárodnej noci netopierov“ boli organizované viacerými organizačnými útvarmi ŠOP SR, niektoré spoluorganizované so Spoločnosťou pre ochranu netopierov na Slovensku (SON). K týmto podujatiam boli distribuované plagáty, nálepky a brožúry publikované Sekretariátom EUROBATS. Spolupráca so SON sa realizovala aj v rámci konzultácií pri vypracovávaní stanovísk, pri výskumoch, pri zabezpečovaní odbornej starostlivosti o nájdené netopiere. Pripomienkovaný bol návrh akčného plánu pre ochranu druhov netopierov v EÚ.

Kontroly zimných úkrytov netopierov na Slovensku sa zúčastnilo 10 organizačných útvarov ŠOP SR v takmer 100 lokalitách a kontroly letných úkrytov sa zúčastnilo 7 organizačných útvarov v približne 50 lokalitách. Vyhľadávané boli tiež nové lokality. Okrem toho bol vedený výskum druhového zastúpenia na vybraných lokalitách v NP Muránska

planina. Viaceré organizačné útvary ŠOP SR sa zaoberali problematikou výskytu netopierov v panelových domoch (vydávanie stanovísk pri zatepl'ovacích prácach na bytových domoch, riešenie situácií pri výskyte netopierov v bytoch – odchyty, prípadne konzultácie ohľadne predchádzania prenikania netopierov do bytov). Prebehli kontroly osídlenia búdok na budovách, ktoré boli vykonávané zamestnancami správy NP Slovenský raj. RCOP Bratislava nainštalovalo na 18 lokalitách 99 búdok pre netopiere. Na 6 budovách boli realizované opatrenia na bezpečné vyst'ahovanie netopierov z budov v súvislosti s realizovanými zatepl'ovacími prácami. RCOP Prešov spolupracovalo so SON pri vyčistení kostolnej veže od guána v obci Čičava. Správa NP Slovenský kras vyčistila povaly kostolov v Rochovciach a Host'ovciach, na čistení od netopierieho trusu v 2 kostoloch (Lysá p. Makytou, D. Mariková) sa zúčastnila aj Správa CHKO Strážovské vrchy.

V rámci plnenia úloh vyplývajúcich z **Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín – CITES** a z nariadení EÚ bolo zabezpečené nasledovné:

Vedecký orgán CITES vypracoval v roku 2015 celkovo 66 stanovísk k dovozu a vývozu CITES exemplárov (čl. 4 ods. 1a), 2a), čl. 5 ods. 2a a 4 nariadenia Rady (ES) č. 338/97) 4 stanoviská k účelu vydávania potvrdení (čl. 8 ods. 3 e), f), g) nariadenia Rady (ES) č. 338/97, čl. 59 ods. 3 nariadenia Komisie (ES) č. 865/2006). K posudzovaniu pôvodu „C“ podľa čl. 54 nariadenia Komisie (ES) č. 865/2006 (čl. 8 ods. 3 d) nariadenia Rady (ES) č. 338/97, čl. 59 ods. 2 nariadenia Komisie (ES) č. 338/97 Vedecký orgán SR vydal spolu 167 stanovísk. Pri určovaní spoločenskej hodnoty podľa zákona § 27 zákona č. 15/2005 Z. z. to bolo 18 stanovísk. Vedecký orgán SR pridelil držiteľom v zmysle § 65a ods. 2 písm. e) zákona č. 543/2002 Z. z. 39 evidenčných čísiel. Vedecký orgán SR realizoval celkovo 45 výjazdov do terénu, 23 konzultácií prostredníctvom elektronickej pošty s colnými úradmi a políciou, počas celého roka telefonické konzultácie s orgánmi štátnej správy v rámci odbornej pomoci pri uplatňovaní zákona č. 15/2005 Z. z. a nariadení a identifikácii exemplárov CITES (§ 21 ods. 2 c) zákona č. 15/2005 Z. z.) (v súčinnosti s colným úradom – 32; v súčinnosti s PZ – 2; v súčinnosti s MŽP – 7, v súčinnosti s SIŽP – 4). Databáza CITES (§ 21 ods. 2i) zákona č. 15/2005 Z. z.) bola napĺňaná príležitostne, nie systematicky a to najmä z kapacitných dôvodov. Žiadosť o vydanie licencie na distribúcie krúžkov nebola zaslaná z dôvodu prípravy zmien v oblasti ekonomiky a zaradenia podnikateľskej činnosti.

Vedecký orgán SR sa v roku 2015 zúčastnil 4 zasadnutí SRG v Bruseli. Ďalej sa zúčastnil nasledovných stretnutí: Seminár k problematike internetového obchodu s CITES exemplármi „E-commerce in CITES species - how to measure the scale and dynamics of this phenomenon“ (Varšava, Poľsko 8.-10.6.2015), seminár "CITESové evergreeny" (Bohuslavice u Telče, ČR, 10.-11.6.2015), tréningový seminár UNEP-WCMC (databázy, „NDF“, posudzovanie umelých odchovov) organizovaný UNEP/WCMC pre vedecké orgány EÚ (1.7.2015, Brusel), „Non-detriment findings for imports of CITES-listed timber into EU“ (Isle of Vilm, Nemecko, 11.-14.11.2015).

Priebežne sa plnili úlohy vyplývajúce z Národného akčného plánu Slovenskej republiky 2014–2019 na presadzovanie uplatňovania nariadenia Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi. Zaslané boli listy držiteľom, ktorí si požiadali o pridelenie evidenčného čísla v zmysle zákona č. 15/2005 Z.z. (5), stanoviská k inému nezameniteľnému označeniu v zmysle § 13 ods. 5 zákona č. 15/2005 Z.z. (13), žiadosti o informácie a pod. (spolu 30 žiadostí).

V rámci plnenia úloh vyplývajúcich z **Dohovoru o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva** (Ramsar, Irán, 1971)

boli pre MŽP SR spracované podklady a pripomienky pre Aktualizovaný Program starostlivosti o mokrade Slovenska na roky 2015-2021 a Akčný plán pre mokrade na roky 2015-2018, ktorý bol schválený uznesením vlády č. 304/2015 dňa 3.6.2015. V rámci konferencie Sídla a biodiverzita (16.-17.6.2015, Banská Bystrica) bola predstavená aj téma významu mokradí v mestách a nová iniciatíva Ramsarského dohovoru pre akreditáciu Mokrad'ového sídla. Zabezpečená bola účasť na 12. zasadnutí konferencie zmluvných strán (COP12) Ramsarského dohovoru (30.5.-12.6.2015 v Punta del Este, Uruguaj), ako aj na stretnutí ramsarských regionálnych iniciatív (22.11.2015) a na zasadnutí Stáleho výboru Ramsarského dohovoru (23.-27.11.2015, Gland a Ženeva, Švajčiarsko) a na 14. zasadnutí Trilaterálnej ramsarskej platformy lokality Niva na sútoku Moravy-Dyje-Dunaj (10.-11.12.2015, Bratislava). Zozbierali sa podklady k ramsarským informačným formulárom a začal sa proces vyplňania formulárov do online systému Ramsarského dohovoru.

V rámci osvetových podujatí boli organizačnými útvarmi ŠOP SR pripravené materiály, tlačová správa a podujatia k Svetovému dňu mokradí a Svetovému dňu vody.

Pri koordinácii **Karpatskej iniciatívy pre mokrade** bola vypracovaná správa o činnosti CWI za rok 2014 a plán na rok 2015. Uskutočnilo sa zasadnutie Rady CWI (1.6.2015 v Punta del Este, Uruguaj). Prebiehala online konzultácia návrhu projektu o mokradiach z Dunajského nadnárodného programu, v Banskej Bystrici sa uskutočnilo stretnutie zástupcov karpatských krajín k navrhovanému projektu (3.9.2015). Projektový zámer bol pripravený v spolupráci so Sekretariátom Karpatského dohovoru pod názvom ConnectGREEN. Boli spracované podklady k prezentácii Sekretariátu Karpatského dohovoru na otváracjej konferencii Dunajského nadnárodného programu. V rámci spolupráce s Českým ramsarským výborom sa uskutočnila výmenná návšteva – pracovno - študijná cesta zamestnancov ŠOP SR do vybraných lokalít s revitalizovanými mokrad'ami medzinárodného významu v južnej časti ČR (RL Šumavská rašelinisť, RL Třeboňská rašelinisť, Třeboňské rybníky) a do prihraničného mokrad'ového Prírodného parku Hochmoor s návštevníckym strediskom UnterWasserReich v Schrems v Rakúsku (17.-20.5.2015). V dňoch 11.-15.10.2015 sa ŠOP SR tiež zúčastnila konferencie Mokrade a poľnohospodárstvo v Českých Budějoviciach, kde boli predstavené témy rašelinísk Hornej Oravy a Karpatskej iniciatívy pre mokrade. Zabezpečená bola účasť na workshope Budovanie modro-zelenej infraštruktúry v Budapešti (6.-7.10.2015), kde prebiehali konzultácie so CEEweb ohľadne budúcej spolupráce. Koordinátor CWI sa zúčastnil aj na medzinárodnej konferencii o revitalizáciách tokov REFORM 2015 „Nové prístupy k hodnoteniu a revitalizácii upravených riek“ (29.6.-3.7.2015, Wageningen, Holandsko). Vypracovaný a distribuovaný bol dotazník o prioritách pre vzdelávanie, tréningy a budovanie kapacít v karpatských krajinách, hodnotená bola efektívnosť regionálnych iniciatív a pripomienkované boli návrhy na úpravu dokumentov. Zabezpečené bola tiež členstvo a činnosť v Poradnom výbore projektu Plány budovania kapacít pre efektívny manažment chránených území vo východnej Európe (ProPark Foundation, Rumunsko a BfN, Nemecko), účasť na zasadnutiach Poradného výboru, posudzovanie dokumentov a návrhov. V roku 2015 sa plnili tieto úlohy vyplývajúce z **Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva:**

Karpatské bukové pralesy: Pripravený bol plagát k 70. výročiu UNESCO a článok na túto tému (uverejnený v č. 2 časopisu Enviromagazín). Organizované boli podujatia pri príležitosti 70. výročia UNESCO (S-NP Poloniny: podujatie pre širokú verejnosť *Nebojme sa pralesa*, návšteva NPR Rožok - NCH Rožok, fotografická výstava *Karpatské bukové pralesy* v Snine a v Michalovciach). Pripravená bola správa o stave zachovania lokality svetového dedičstva (SD) a bola zaslaná Centru pre svetové dedičstvo v Paríži. Uskutočnilo sa tiež sprievodné podujatie zamerané na prezentáciu dvoch slovenských prírodných lokalít svetového dedičstva v rámci 39. zasadnutia Výboru pre svetové dedičstvo (30.6.2015, Bonn, Nemecko)

a uverejnený bol k tomu článok v č. 3 časopisu Enviromagazín. Zorganizovaná bola poradná misia na území slovenskej časti lokality SD za účasti nezávislých expertov (P. Galland, Švajčiarsko a H. Knapp, Nemecko), ktorá bola zameraná na riešenie problémov s vymedzením hraníc a výmerou lokality a komunikácia so zainteresovanými skupinami (1. fáza 20.-21.7.2016, Bratislava, 2. fáza 14.-18.9.2016, Snina). Zorganizované bolo tiež zasadnutie Spoločného SK-UA-DE manažmentového výboru pre lokalitu SD (26.-27.10.2015, Snina). Zástupcovia ŠOP SR sa zúčastnili na 1. a 2. workshope venovanom príprave nominácie lokality svetového dedičstva *Staré bukové lesy Európy* v rámci procesu rozširovania existujúcej trilaterálnej lokality *Karpatské bukové pralesy a staré bukové lesy Nemecka* o 32 nových komponentov v 11 krajinách (7.7.2016 a 21.-22.9.2015, Viedeň, Rakúsko). Spracovaný bol návrh ďalších lokalít starých bukových lesov na Slovensku pre budúce rozšírenie lokality Karpatské bukové pralesy, vyhotovené boli mapové podklady a navrhnuté a diskutované hranice lokality SD. Účasť bola zabezpečená aj na workshope *BeechForestNetwork of Europe* organizovanom Federálnou agentúrou na ochranu prírody Nemecka (BfN) v spolupráci s Federálnym ministerstvom ochrany prírody, výstavby a nukleárnej bezpečnosti Nemecka (BMUB), na ktorom sa prerokovávali možnosti vytvorenia Európskej siete bukových lesov, jej cieľov, zloženia, činnosti a financovania (16.-18.11.2015, Ostrov Vilm, Nemecko). ŠOP SR spracovala projekt ochrany PR Borsukov vrch a poskytla súčinnosť pri prerokovaní zámeru s dotknutými subjektmi (PR Borsukov vrch bol vyhlásený nariadením vlády SR č. č. 6/20016 Z. z. z 9.12.2015).. ŠOP SR sa zúčastnila na podujatí venovanom 1. dňu predaja striebornej zberateľskej mince s tematikou *Svetové prírodné dedičstvo – Karpatské bukové pralesy* (23.3.2015, MŽP SR, Bratislava) a zorganizoval podujatie venované 1. dňu predaja zlatej zberateľskej mince s tematikou *Svetové prírodné dedičstvo – Karpatské bukové pralesy* (3.12.2015, Banská Bystrica).

Jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu: Uskutočnilo sa niekoľko rokovaní s pracovníkmi Aggteleckého NP, na ktorých sa koordinovala činnosť v záujme ochrany lokalít svetového dedičstva Jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu. Zabezpečená bola údržba turistického chodníka k NPP Silická ľadnica a kosenie lúky pred NPP. V spolupráci SSJ so Správou NP Slovenský kras a Aggtelecký NP bola organizovaná konferencia k 20. výročiu zapísania lokality Jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO (22.-25.9.2015). V rámci programu konferencie sa dňa 22.9.2015 za účasti prezidentov oboch krajín uskutočnilo slávnostné podujatie spojené s prehliadkou jaskyne Baradla s koncertným vystúpením a s prehliadkou jaskyne Domica.

Ostatné aktivity: ŠOP SR sa zúčastnila na pracovnom stretnutí riadiacej skupiny lokality Limes Romanus (11.5.2015, Pamiatkový úrad SR, Bratislava), na zasadnutiach komisie pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO Spišský hrad (Správa NP Slovenský raj), na zasadnutí riadiacej komisie lokality UNESCO v Banskej Štiavnici dňa 2.2.2015 (Správa CHKO Štiavnické vrchy), ako aj na *Letnej škole UNESCO* (16.-17.7.2015, Banská Štiavnica) s prezentáciou o činnosti Správy CHKO. Správa NP Veľká Fatra spolupracovala pri obnove lokality Vlkolíneč (odborné posudky, odborná pomoc pri obnove poľnohospodárskej krajiny).

V rámci plnenia úloh vyplývajúcich z **Karpatského dohovoru** ŠOP zabezpečila účasť na stretnutí pracovnej skupiny pre trvalo udržateľný cestovný ruch (18.-19.5.2015, Aggtelek, Maďarsko). V rámci tejto pracovnej skupiny sa rieši vhodný spôsob implementácie Karpatskej stratégie pre trvalo udržateľný turizmus, uvažuje sa o zavedení webovej stránky pre klientov v cestovnom ruchu, ktorá by propagovala Karpaty ako destináciu trvalo udržateľného cestovného ruchu. ŠOP SR sa aktívne zúčastnila aj na stretnutí pracovnej skupiny pre adaptáciu na klimatickú zmenu (30.9 - 2.10.2015, Szolnok, Maďarsko).

Zástupcovia ŠOP sa zúčastnili na zasadnutí Implementačnej komisie Karpatského dohovoru (24.11.2015 v Bruseli) a na workshope Horská dimenzia v Dunajskom regióne (25.11.2015 v Bruseli). Spracovaná bola prezentácia o Karpatskom dohovore, Protokole o trvalo udržateľnom hospodárení v lesoch a Strategickom akčnom pláne pre lesy v súvislosti s ochranou pralesov. Počas celého roku prebiehala elektronická komunikácia aj pracovné stretnutia s rôznymi organizáciami v karpatských krajinách z oblasti ochrany prírody a rozvoja dopravy k príprave projektov TRANSGREEN a ConnectGREEN, ktoré boli podané v rámci výzvy Dunajského nadnárodného programu v novembri 2015 a ktorých implementácia by mala začať v januári 2017. ŠOP SR v tejto veci oslovila Národnú diaľničnú spoločnosť, a.s. s požiadavkou o zapojenie sa do projektu.

Karpatská sústava chránených území (CNPA): Organizačné útvary ŠOP SR sa podieľali na príprave a realizácii kampane ku Dňu karpatských parkov (besedy, prednášky, exkurzie, infostánky, ekohry, tvorivé dielne a i.). Zabezpečená bola komunikácia s Alpskou sústavou chránených území ALPARC, spracovaný bol príspevok do brožúry k 13 rokom spolupráce ALPARC a CNPA a zástupca ŠOP SR bol pozvaný ako hosť na zasadnutie Rady ALPARC a 59. zasadnutie Stáleho výboru Alpského dohovoru (14.-17.10.2015, Berchtesgaden, Nemecko). Prerokované boli možné ďalšie projekty spolupráce ALPARC, CNPA a CWI.

V rámci programu UNESCO **Človek a biosféra (MaB)** sa vykonalo nasledovné: Zástupcovia Biosférických rezervácií sa zúčastnili jarného a jesenného zasadnutia Slovenského výboru (SV) MaB.

BR Slovenský kras: Založený bol poradný zboru pre BR. Priebežne boli spracovávané podklady podľa požiadaviek SV MaB, pripravené boli podklady pre vypracovanie reakcie na odporúčania Medzinárodnej koordinačnej rady (ICC MaB) zväziť vyradenie BR Slovenský kras zo Svetovej siete biosférických rezervácií. Organizované boli podujatia envirovýchovy: fotografická súťaž mladých pod názvom Slovenský kras – Človek a biosféra (máj), vedomostná súťaž pre základné školy, XI. ročník – Za krásami Slovenského krasu (jún), v spolupráci s Mikroregiónom Domica sa realizoval environmentálny deň Čistenie okolia Zlatej bane v katastri obce Ardovo (apríl), Deň otvorených dverí BR (október). Správa NP sa zúčastnila na seminároch projektu DAMO – danosti a možnosti rozvoja cestovného ruchu na území MAS Kras (február, marec).

BR Východné Karpaty: Zorganizovaná bola súťaž o NP Poloniny a MBR Východné Karpaty v 101 otázkach a odpovediach v IS Nová Sedlica; podujatie pre verejnosť „Nebojme sa pralesa“ pri príležitosti Dňa otvorených dverí v MBR Východné Karpaty. Správa NP Poloniny sa podieľala na organizovaní 34. medzinárodnej konferencie o MBR Východné Karpaty (24.-26.9.2015 v Ustrzykach Dolnych, Poľsko). Zúčastnila sa tiež na stretnutí koordinačnej rady MBR Východné Karpaty v Lutowiskach (Poľsko) organizovanom za účelom spoločného postupu – reakcie na správu o stave MBR a spolupracovala pri spracovaní odpovede pre Medzinárodnú koordinačnú radu (ICC MaB).

BR Poľana: Uskutočnilo sa stretnutie Koordinačnej rady (január 2015, Hriňová) a vyhodnotenie činnosti za r. 2014, spracovaný bol plán činnosti na rok 2015 (23. 4. 2015, Masarykov dvor Pstruša). Organizované bolo stretnutie pracovných skupín – cestovný ruch, veľké šelmy. Zabezpečená bola prezentácia činnosti BR Poľana na zasadnutia SV MaB. Spracovaný bol nominačný formulár s cieľom rozšírenia prechodnej zóny BR Poľana, ktorý bol odoslaný oficiálnymi listom na ústredie UNESCO dňa 30.12.2015 (formulár obsahuje samotný dokument; spracovanie odpovede na odporúčania ICC MAB). Správa BR Poľana

zabezpečila sprevádzanie veľvyslankyne UNESCO Kláry Novotnej v dňoch 30.7. – 2.8.2015 v BR, ako aj aktívnu účasť na zasadnutí Medzinárodnej koordinačnej rady BR v Paríži v dňoch 8.–10.6.2015. Spracované boli podklady pre film o BR Poľana. Zorganizované boli oslavy 25. výročia BR Poľana dňa 29.10.2015 za účasti 84 hostí, s terénnou obhliadkou BR Poľana, prezentáciou, zasadnutím Koordinačnej rady BR Poľana a s ocenením spolupracovníkov. Uskutočnil sa Deň otvorených dverí BR Poľana – podujatie za účelom popularizácie BR. K popularizácii BR Poľana prispeli aj články (Enviromagazín č. 3), podujatia ako je uvedenie známky o BR Poľana – bocian čierny a vydra riečna. Prebehli stretnutia so zainteresovanými skupinami s cieľom naplnenia Akčného plánu BR Poľana, sprostredkovanie zmlúv s Partnermi BR Poľana. V rámci osláv 70. výročia UNESCO sa uskutočnilo - 22.8.2015 *Nájdime srdce Poľany* – výtvarné práce - Gazdovanie na hriňovských lazoch, 10.11.–31.12.2015 *Nájdime srdce Poľany* – fotografie – CVČ Domino Zvolen a zorganizovali sa besedy *Nájdime srdce Poľany* - 10.11.2015 - ZŠ J. Alexyho Zvolen, 25.10.2015 - IX. Základná škola Zvolen, 27.11.2015 - IX. Základná škola Zvolen.

BR Tatty: Vypracovaný bol materiál o plnení odporúčaní Medzinárodného poradného výboru (ICC MaB) pre BR Tatty.

ŠOP SR aj v roku 2015 spolupracovala s **medzinárodnými organizáciami ochrany prírody a krajiny:**

IUCN: ŠOP SR zabezpečila členstvo vo Svetovej komisii pre chránené územia WCPA; sústreďuje informácie a pripomienkuje materiály v rámci Komisie pre záchranu druhov a Skupiny špecialistov na vydru. Uskutočnili sa konzultácie k ďalšej ochrane a manažmentu slovenskej časti lokality svetového dedičstva Karpatské bukové pralesy. S rakúskou stranou a zástupcami IUCN bola zabezpečená príprava konferencie „Malé Sydney“: Ochrana prírody v Európe (28.-31.5.2015, Hainburg, Rakúsko) za účasti viacerých zamestnancov ŠOP SR. Základnou témou konferencie bol odkaz Svetového kongresu parkov v Sydney v r. 2014. Na webstránke ŠOP bola vytvorená časť venovaná IUCN, novinkám a témam, ktoré IUCN rieši. Organizačné útvary sú informované o činnosti IUCN aj prostredníctvom elektronicky vydávaného štvrťročníka CHÚS. Zabezpečená bola úhrada členského príspevku ŠOP SR na rok 2016 a hlasovanie o úpravách v dokumentoch IUCN, spracovanie dotazníkov k príprave Programu práce IUCN na r. 2017-2020, k rozvoju kapacít a i. Na základe požiadavky ústredia IUCN v Glande boli spracované informácie o výskyte invázných druhov v lokalitách svetového dedičstva na Slovensku.

EUROPARC Federation: ŠOP SR sa podieľala na založení novej sekcie EUROPARC Federation „Stredná a západná Európa“. Zástupcovia ŠOP SR sa zúčastnili výročnej konferencie „Chránené územia v meniacom sa svete“ a generálneho zhromaždenia členov (25.-28.10.2015, Regensburg, Nemecko). Zástupca Správy NP Malá Fatra sa zúčastnil na Komunikačnom tréningovom seminári pre územia Natura 2000, Rumunsko – Poiana Braşov (14.-20.3.2015). Správa NP Muránska planina zabezpečovala implementáciu Európskej charty pre udržateľný turizmus v chránených územiach, účasť na stretnutiach Mikroregiónu Muránska planina – Čierny Hron a spoluprácu pri budovaní produktu cestovného ruchu Huculská magistrála.

Wetlands International: ŠOP SR spracovávala podklady pre MŽP SR k hláseniu o plnení úlohy z uznesenia vlády SR o koordinácii na národnej úrovni pri plnení záväzkov vyplývajúcich z členstva v organizácii. Národný delegát zabezpečil pripomienkovanie ročného plánu a rozpočtu. Zúčastnil sa elektronického Generálneho stretnutia členov

Wetlands International (3.-8.12.2015) a odsúhlasovania Strategického zámeru na r. 2015-2025.

WWF: Spolupráca na príprave projektov TRANSGREEN a ConnectGREEN.

Medzinárodná asociácia sprístupnených jaskýň (ISCA), medzinárodná speleologická únia (UIS): V rámci členstva v Medzinárodnej asociácii sprístupnených jaskýň (ISCA) prebieha priebežne aktualizácia, doplňovanie a dohľad nad web stránkou tejto organizácie, súčasne s komunikáciou s členmi predstavenstva a odbornými komisiami ISCA. Účasť na medzinárodnej konferencii ISCA v Nemecku a Rakúsku nebola z úsporných dôvodov realizovaná. Dvaja pracovníci sa v dňoch 16.-19.9.2015 zúčastnili na 12. medzinárodnom sympóziu o pseudokrase (Kunčice pod Onřejníkem, Česká republika), kde predniesli posterovú prezentáciu o rumunských jaskyniach po stromových pozostatkoch a zúčastnili sa zasadnutia pseudokrasovej komisie UIS.

European Green Belt Initiative: Komunikácia s partnermi, účasť na príprave propagačných materiálov o európskej časti GreenBelt.

Medzinárodná rangerská organizácia (IRF): Spolupráca s národnou Asociáciou strážcov chránených území ASCHÚS pri organizovaní školení pre zlepšenie výkonu strážnej služby.

DANUBEPARKS: Zabezpečené bolo plnoprávne členstvo ŠOP SR v Asociácii DANUBEPARKS, nahlásená bola nová kontaktná osoba za ŠOP SR a zabezpečená bola účasť na zasadnutiach a prípravných rokovaníach pre návrh nových projektov, najmä pri príprave projektu DANUBEparcsCONNECTED.

V rámci **bilaterálnej spolupráce s organizáciami ochrany prírody a krajiny v susedných a ostatných krajinách** sa v roku 2015 zrealizovalo:

Česká republika: Zabezpečená bola implementácia vykonávacieho protokolu k dohode o spolupráci medzi AOPK a ŠOP SR. Uskutočnilo sa medzinárodné pracovné stretnutie k migračným koridorom a ochrane veľkých šeliem v Západných Karpatoch (17.3.2015, Rožnov p. Radhoštěm). Správa CHKO Biele Karpaty spolupracovala so subjektmi v ČR na spoločných aktivitách (Botanická sekcia, časopis Biele/Bílé Karpaty - príspevky vrátane distribúcie, Jablčný deň, mapovanie starých ovocných sort), vrátane projektu LIFE+ „Motýle ČR/SR“.

Maďarsko: Spolupráca s NP Aggtelek – S-NP Slovenský kras vypracovala vyhodnotenie spolupráce za rok 2014 a pripravila podpísanie vykonávacieho protokolu spolupráce na rok 2015. Realizovali sa aktivity v zmysle vykonávacieho protokolu. SSJ uskutočnila niekoľko zasadnutí s pracovníkmi Aggteleckého národného parku, ktorých náplňou bola koordinácia aktuálne riešených a plánovaných projektov. V rámci spolupráce s Aggteleckým NP bola z prostriedkov Environmentálneho fondu zostavená a vydaná plnofarebná publikácia Svetové dedičstvo Jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu (124 strán) v náklade 500-500-500 kusov v slovenskom, maďarskom a anglickom jazyku.

Spolupráca s NP Bükk – Správa CHKO Cerová vrchovina vypracovala vyhodnotenie spolupráce za rok 2014 a pripravila podpísanie vykonávacieho protokolu spolupráce na rok 2015. Realizovali sa spoločné aktivity v zmysle vykonávacieho protokolu.

Spolupráca s NP Duna-Ipoly, NP Fertő-Hanság – Správa CHKO Dunajské luhy vypracovala vyhodnotenie spolupráce za rok 2014 a pripravila podpísanie vykonávacieho protokolu spolupráce na rok 2015. Uskutočnilo sa zasadnutie s vedúcimi pracovníkmi ŠOP SR, Správy slovenských jaskýň a Národného parku Duna-Ipoly v Budapešti za účelom prípravy

cezhraničných projektov.

Poľsko: Spolupráca s Babiogorskim PN – Správa CHKO Horná Orava zabezpečuje aktívne členstvo vo Vedeckej rade BPN (uskutočnili sa 2 stretnutia). Uskutočnilo sa spoločné jarné mapovanie medveďa hnedého a mapovanie ďalších veľkých šeliem v masíve Babej hory, zimné sčítanie vodného vtáctva na Orave, spoločná kontrola nelegálnych pohybov snežných skútrov v masíve Babej hory. Správa CHKO vypracovala vyhodnotenie spolupráce za rok 2014 a pripravila podpísanie vykonávacieho protokolu spolupráce na rok 2015.

Spolupráca so Zespolom Karpackich Parkow Krajobrazowych – Správa CHKO Východné Karpaty vypracovala vyhodnotenie spolupráce za rok 2014 a pripravila podpísanie vykonávacieho protokolu spolupráce na rok 2015, dňa 18.8.2015 sa uskutočnilo pracovné stretnutie. Realizovali sa aktivity v zmysle vykonávacieho protokolu.

Spolupráca s Pieninskim Parkom Narodowym – Správa Pieninského NP vypracovala vyhodnotenie spolupráce za rok 2014 a pripravila podpísanie vykonávacieho protokolu spolupráce na rok 2015. Organizovaný bol 25. ročník spoločného stretnutia pracovníkov PIENAP-u/PPN, ktoré sa konalo v Tatranskom národnom parku; organizovaná bola X. vedecká konferencia v Pieninách – „Turistika v Pieninách“. Vykonávaný bol spoločný monitoring hniezdenia dravcov, sčítanie vodného vtáctva na hraničnej rieke, spolupráca pri inventarizácii jasoňa červenookého, výmena informácií o druhoch vyskytujúcich sa na územiach NP, spolupráca pri determinácii machov, spoločné služby s poľskou strážou PPN. Správa PIENAP sa zúčastnila na Rade parku PPN, na konferencii organizovanej ZPKWM. Spolupráca s Bieszczadskim PN – Správa NP Poloniny zabezpečila prípravu odborného príspevku prezentovaného na konferencii 18.-19.9.2014 v BdPN pre publikáciu v zborníku Roczniki Bieszczadzkie. Spracované boli podklady pre BPN pre prípravu projektu.

Ukrajina: Spolupráca s Užanským NPP – prebiehala príprava a realizácia cezhraničného projektu z Nórskeho finančného mechanizmu. Správa NP Poloniny vypracovala vyhodnotenie spolupráce za rok 2014 a zabezpečila podpísanie vykonávacieho protokolu na rok 2015. Realizovaná bola spoločná identifikácia sakrálnych objektov v MBR Východné Karpaty, ktorej výsledky boli uverejnené v monografickej štúdii MBR č. 15.

Rakúsko: Správa CHKO Kysuce, Správa NP Veľká Fatra sa aktívna zúčastnila na monitoringu a mapovaní vybraných druhov živočíchov v NP Gesäuse v dňoch 11.-14.4.2014. Správa CHKO Záhorie mala 2 stretnutia s rakúskymi partnermi v rámci prípravy projektov na budúce programové obdobie. Správa CHKO Dunajské luhy spolupracovala s NP Donau-Auen pri príprave slovensko-rakúskych cezhraničných projektov.

Holandsko: Správa NP Veľká Fatra zabezpečovala v priebehu roka e-mailovú komunikáciu so Skupinou na ochranu prírody Hoogeveen. R-ŠOP SR spolupracovalo pri príprave a preklade letáka pre zapojenie verejnosti do medzinárodného projektu výskumu farebných variácií myšiaka lesného v Európe.

Nemecko: Príprava podkladov pre MŽP SR k 20. zasadnutiu slovensko-bavorskej komisie v Bratislave (14.-16.4.2015) a k vykonávaciemu protokolu pre spoluprácu s Bavorskom.

V rámci plnenia úloh **Komisie pre cezhraničnú spoluprácu** prebiehala príprava podkladov a účasť na zasadnutí slovensko-poľskej pracovnej skupiny pre životné prostredie a lesné hospodárstvo (28.-29.4.2015) a slovensko-poľskej komisie v Poľsku (20.-21.5.2015). Dňa 29.1.2015 sa uskutočnilo v Budapešti zasadnutie slovensko-maďarskej pracovnej skupiny na ochranu prírody, ktorej sa zúčastnili zamestnanci R-ŠOP SR a Správy slovenských jaskýň. Priebežne sa plnili úlohy vyplývajúce zo zasadnutia komisie v roku 2014.

ŠOP SR v roku 2015 zabezpečovala **súčinnosť pri príprave predsedníctva Slovenskej republiky v Rade EÚ (SK PRES 2016)**, pričom spracovávala podklady podľa požiadaviek MŽP SR, vyčlenila zamestnancov pre jednotlivé agendy v rámci prípravy na SK PRES 2016.

Zamestnanci ŠOP SR (12) absolvovali sériu školení v rámci projektu „Zvýšenie kvality výkonu zamestnancov štátnej správy v oblasti agendy EÚ – príprava na predsedníctvo SR v Rade EÚ“ a zúčastnili sa na prípravných rokovaníach v zahraničí.

PROJEKTOVÁ ČINNOSŤ

Projekty LIFE+ PRÍRODA

V roku 2015 ŠOP SR realizovala 5 projektov LIFE+ Príroda, v ktorých má postavenie pridružených príjemcov.

Integrovaná ochrana vzácných druhov motýľov v nelesných biotopoch v Českej republike a na Slovensku, projekt realizovaný v spolupráci s AOPK ČR, ZO ČSOP Bílé Karpaty, ZO ČSOP Jadernička a BROZ.

Cieľ projektu: zastaviť stratu biodiverzity a posilniť sieť chránených území Natura 2000 aktívnou ochranou nelesných biotopov, druhov európskeho a národného významu prostredníctvom vhodného manažmentu a obnovu ich priaznivého stavu.

V rámci projektu boli v roku 2015 zabezpečené nasledovné aktivity:

- monitoring výskytu cieľových druhov, biotopov a živných rastlín
- rozpracovaný program starostlivosti o SKUEV0103 Čachtické Karpaty, dopracovaný program záchrany o *Colias myrmidone*, spracované podklady k čiastkovým finančným a technickým správam pre EK
- vybavenie Správy CHKO Biele Karpaty manažmentovou technikou (traktor a nosič náradia s príslušenstvom, prívesné vozíky)
- zrealizované manažmentové opatrenia (výruby, kosenie, pasenie) na projektových lokalitách.

Obnova endemických panónskych biotopov slanísk a pieskov na južnom Slovensku, projekt realizovaný v spolupráci s Daphne – Inštitútom aplikovanej ekológie a BROZ.

Cieľ projektu: prispieť k ochrane prioritných panónskych halofytných a psamofytných biotopov.

V rámci projektu boli v roku 2015 zabezpečené nasledovné aktivity:

- kontrola projektových lokalít
- odstránenie náletových druhov drevín *Robinia pseudoaccacia* (výruby, chemická aplikácia) v ÚEV Marcelovské piesky, ÚEV Nesvadské piesky (časť Líščie diery), ÚEV Chotínske piesky, kosenie inváznej trávy *Calamagrostis epigejos*, mulčovanie v ÚEV Marcelovské piesky (časť Mašan), bránenie v ÚEV Chotínske piesky
- odstránenie inváznej dreviny pajasň žliazkatý injekčnou metódou v ÚEV Čenkov a v ÚEV Nesvadské piesky (časť Líščie diery)
- monitoring podzemnej vody v ÚEV Bokrošské slanisko
- kontrola úspešnosti manažmentových zásahov na projektových lokalitách

- spracované podklady k MidTerm Report pre EK, rozpracované programy starostlivosti pre 15 projektových lokalít (ÚEV)
- vydané informačné materiály pre verejnosť zamerané na ochranu pieskových a slanských biotopov Podunajska (brožúry v slovenskom, anglickom a maďarskom jazyku, plagáty v slovenskom jazyku)
- účasť na pracovných stretnutiach projektového tímu (28.4.2015 Dunajská Streda, 23.9.2015 Banská Bystrica, 19.10.2015 Bratislava), na riadiacom výbore (18.12.2015, Bratislava), na stretnutiach s dodávateľom za účelom kontroly realizovaných zásahov (výruby, chemická aplikácia, kosenie, bránenie, odstránenie biomasy, likvidácia pajasaňa žliazkatého), vrátane ich úspešnosti, na stretnutí so zástupcom externého monitorovacieho tímu (17.6.2015).

Ochrana a obnova území Natura 2000 v cezhraničnom regióne Bratislavy, projekt realizovaný v spolupráci s Daphne – Inštitútom aplikovanej ekológie a BROZ.

Cieľ projektu: vybudovať funkčnú sústavu území Natura 2000 v okolí Bratislavy a zabezpečiť priaznivý stav biotopov v 17 projektových územiach.

V rámci projektu boli zabezpečené v roku 2015 nasledovné aktivity:

- strážna služba v projektových lokalitách zameraná najmä na kontrolu značenia hraníc chránených území, opravu poškodeného značenia a informačných tabúľ, odstraňovanie nelegálnych ohnísk, kempovacích miest a odpadkov, reguláciu a usmerňovanie návštevníkov, čistenie turistických chodníkov, kontrolu nelegálneho vstupu motorových vozidiel do chránených území a nelegálnych výrubov, stráženie lokalít s výskytom chránených druhov rastlín
- sprevádzanie exkurzie pedagógov v ÚEV Devínska Kobyla
- kontrola priebehu realizácie manažmentových opatrení v ÚEV Devínska Kobyla a v ÚEV Abrod
- účasť na riadiacom výbore (16.12.2015, Bratislava), pracovnom stretnutí s monitorom (11.-12.8.2015), s predstaviteľmi samosprávy k usmerneniu turizmu v ÚEV Devínska Kobyla (29.6.2015, 28.7.2015, Devínska Nová Ves, 18.3.2015 Bratislava), s partnermi projektu a odbornou verejnosťou k manažmentovým aktivitám v rámci projektu (23.3.2015, 23.6.2015, Bratislava), prerokovaní programov starostlivosti o les na roky 2016-2025 týkajúcich sa projektových lokalít ÚEV Devínska Kobyla, ÚEV Homofské Karpaty, ÚEV Šúr
- identifikácia starých stromov prirodzeného drevinového zloženia za účelom zvyšovania biodiverzity lesných biotopov v ÚEV Kuchynská hornatina
- hydrologický monitoring v NPR Abrod
- vyznačenie invázných druhov určených na likvidáciu v ÚEV Horný les
- verejné obstarávanie na výrobu a osadenie turistickej infraštruktúry v ÚEV Devínska Kobyla (informačné tabule, altánky, lavičky, oplatenie)
- spracované podklady k MidTerm Report pre EK a programy starostlivosti o ÚEV Horný les, ÚEV Devínske jazero
- rozpracované programy starostlivosti o ÚEV Ostrovné lúčky, ÚEV Devínska Kobyla.

Ochrana sokola červenonohého v Karpatskej kotline, projekt realizovaný v spolupráci NP Bükk, NP Körös-Maros, Prírodovedecké múzeum, Pély-Tiszaáaj Agrát Zrt, Ochrana dravcov na Slovensku.

Cieľ projektu: zabrániť vyhynutiu kriticky ohrozeného druhu - sokola červenonohého (*Falco vespertinus*) na území Slovenska prostredníctvom zlepšenia hniezdných a potravných možností.

V rámci projektu boli zrealizované nasledovné aktivity:

- podieľanie sa na vypracovaní manažmentových plánov
- dopracovanie agroenvironmentálnej schémy a začlenenie vybraných častí do PRV 2014-2020
- osadenie drevených a hliníkových búdok ako náhradných hniezdných príležitostí pre *F. vespertinus*
- kontroly a obhliadky lokalít s vyvesenými búdkami v CHVÚ Dolné Považie a CHVÚ Ostrovné lúky
- monitoring havraních kolónií v CHVÚ Ostrovné lúky
- vytváranie podmienok pre prirodzené hniezdne príležitosti podieľaním sa na výsadbe stromov v projektovom území a zabezpečenie starostlivosti o ne
- príprava a transport hniezdného materiálu pre posilnenie havranej kolónie dôležitej z hľadiska hniezdných príležitostí pre cieľový druh
- komunikácia s vlastníkmi a užívateľmi pôdy v projektovom území s cieľom sprostredkovania informácií o vhodných poľnohospodárskych postupoch a možnostiach spolupráce pri ochrane cieľového druhu
- rokovania na okresných úradoch ohľadom obmedzenia lovu krkavcovitých druhov vtákov
- účasť na pracovných stretnutiach riešiteľov projektu (19.10.2015, Bratislava) a ďalších v rámci organizácie.

Energia v krajine - elektrické vedenia a ochrana prioritných druhov vtákov v územiach Natura 2000, projekt realizovaný v spolupráci s koordinujúcim príjemcom - Ochrana dravcov na Slovensku a ďalšími partnermi - Východoslovenská distribučná spoločnosť, a.s., Západoslovenská distribučná, a.s. a Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach.

Cieľ projektu: Prioritným cieľom je identifikácia najnebezpečnejších elektrických vedení v projektových územiach, kde dochádza k najvyššiemu počtu kolízií s vtáctvom. Po identifikácii prebehne inštalácia zviditeľňovacích prvkov, tzv. odkloňovačov letu, ktorými sa zníži rizikovosť vedení z pohľadu možných kolízií s vtáctvom. Podobný výsledný efekt sa dosiahne aj revitalizáciou vetrolamov. Sekundárnym cieľom je zvýšenie hniezdných príležitostí pomocou inštalácie búdok a hniezdných podložiek. Vhodnými manažmentovými opatreniami na dvoch lokalitách v Slovenskom krase sa dosiahne zvýšená početnosť sysľa pasienkového.

V rámci projektu boli zrealizované nasledovné aktivity:

- vyškolenie pracovníkov ŠOP SR pre mapovanie úhynov pod elektrickým vedením
- mapovanie úhynov vtáctva pod elektrickým vedením na príslušných lokalitách
- inštalovali sa informačné tabule s cieľom sprostredkovať základné informácie o projekte, jeho cieľoch a aktivitách širokej verejnosti
- konalo sa prvé stretnutie pracovníkov ŠOP SR (jún 2015) pracujúcich na projekte, kde im boli poskytnuté základné informácie o projekte, jeho cieľoch, partneroch a tiež o ich povinnostiach vyplývajúcich z projektu.

V rámci ukončených projektov LIFE III boli v roku 2015 zrealizované nasledovné postprojektové aktivity:

Ochrana diverzity biotopov v NP Slovenský raj

- rokovania s dotknutými subjektmi a dopracovanie Programu starostlivosti o NP Slovenský raj na r. 2016-2025 (pokrýva úlohy vyplývajúce z Plánu ochrany po ukončení projektu) do materiálu na rokovanie vlády SR (dokument vláda SR schválila 9.12.2015), súčinnosť pri iných súvisiacich úlohách podľa požiadaviek MŽP SR.

Ochrana CHVU Senné a Medzibodrožie na Slovensku

- zabezpečená prevádzka stavidiel v CHVÚ Senianske rybníky

Nórsky finančný mechanizmus a finančný mechanizmus EHP

V rámci ukončeného projektu **Ochrana diverzity vodných vtákov a ich biotopov na Východoslovenskej nížine** boli v roku 2015 zabezpečené nasledovné postprojektové aktivity:

- prevádzka stavidiel v Bešianskom poldri
- kontrola, údržba návštevníckej infraštruktúry
- spracované vyhodnotenie plnenia indikátorov projektu (zaslané na Úrad vlády SR 24.6.2015).

Projekty Programu Cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013

Biotický výskum predstavujúci základ správy prihraničných pahorkatín z hľadiska ochrany prírody

Kód projektu: HUSK/1101/2.2.1/0156

Projekt bol ukončený k 28.02.2015. výsledky???

Prezentácia aktivít projektu sa uskutočnila vo verejno-právnej televízii RTVS: Prezentácia spolupráce ŠOPSR a NP Bükk Maďarská republika (24.02.2015): <http://www.rtvsk.sk/televizia/archiv/9936/59848> (reportáž „Prírodu chránia ponad hranice“)

Vytvorenie komplexného systému pre informovanie návštevníkov o ochrane prírody v prihraničnej oblasti

Kód projektu: HUSK/1101/2.2.1/0344

Projekt bol ukončený k 28.02.2015, výsledky???

Záverečný seminár sa uskutočnil 23.02.2015 v Banskej Bystrici, 24.02.2015 v Sálgótarjáne
Prezentácia aktivít projektu sa uskutočnila vo verejno-právnej televízii RTVS: Prezentácia spolupráce ŠOPSR a NP Bükk Maďarská republika (24.02.2015): <http://www.rtvsk.sk/televizia/archiv/9936/59848> (reportáž „Prírodu chránia ponad hranice“)

Projekt v rámci Poľsko – Slovenskej spolupráce

Mikroprojekt „Spájajú nás rieky“ č. PL-SK/ZA/IPP/III/085

Projekt bol ukončený k 31.05.2015.

V rámci projektu boli vydané materiály: dvojjazyčná SK-PL brožúra „Rieka Orava“ v náklade 5000 kusov, dvojjazyčná SK-PL skladačka „Vtáci ostrov“ v náklade 3000 kusov, dvojjazyčná SK-PL brožúra „Oravská priehrada v náklade 5000 kusov.

Zrealizovaných bolo 22 prednášok, 10 exkurzií a program sledovania prírody pre základné a stredné školy, občianske združenia a Slovenský vodohospodársky podnik, š.p.

Inštalovaných bolo 30 kusov informačných panelov.

Uskutočnené bolo odstránenie náletových drevín, vykosenie a vyčistenie Vtáčieho ostrova na Oravskej priehrade.

Švajčiarsky finančný mechanizmus

Projekt „Rozvoj ochrany prírody a chránených území v slovenských Karpatoch“ č. 1551/2011

V dňoch 13.–18.9.2015 sa v Snine konala 2. časť misie IUCN do NP Poloniny, na ktorej sa podieľal aj projektový tím. Boli dobudované náučné chodníky v lokalite Svetového prírodného dedičstva UNESCO Karpatské bukové pralesy, v NPR Dobročský prales a PR Haburské rašelinisko. Prebiehala rekonštrukcia objektu Informačného strediska Správy NP Poloniny v Novej Sedlici a infraštruktúry v NPR Morské oko (CHKO Vihorlat). Zamestnanci ŠOP SR vykonávali manažment na 41 degradovaných lokalitách, obojživelným strojom TRUXOR sa vykonávali manažmentové opatrenia v NPR Parížske močiare. Vypracovaný bol Program starostlivosti o CHKO Poľana. Vypracovaný bol výpočet nájmu 9 hospodárskych súborov lesných typov, ktoré sa nachádzajú na pozemkoch neštátnych vlastníkov na území existujúcich a navrhovaných chránených území s 5. stupňom ochrany na území NP Poloniny a CHKO Vihorlat. Realizovala sa 2. etapa životaschopných aktivít v NP Poloniny a CHKO Vihorlat, bola realizovaná 3. etapa životaschopných aktivít v Národnom parku Muránska planina, Biosférickej rezervácii Poľana a v Chránenej krajinskej oblasti Cerová vrchovina. Pokračovala príprava Programu starostlivosti o Karpatské bukové pralesy v NP Poloniny. ŠOP SR bola súčinná pri vypracovaní návrhu opatrení lesného manažmentu v nárazníkovej zóne Karpatských bukových pralesov. Prebiehali práce na príprave metodiky revitalizácie. Pokračovala výroba filmu o Biosférickej rezervácii Poľana. Bolo zorganizované 5. zasadnutie Riadiaceho výboru projektu dňa 11.11.2015, na ktorom bolo odporučené použitie disponibilnej rezervy projektu na náhradné aktivity za nerealizovanú aktivitu 2.4ab Náučný chodník v NPR Parížske močiare. Bola zabezpečená účasť na Alpine-Carpathian COOPERATION FORUM „Swiss quality – Carpathian space – Global customer v Rzeszowe, Poľsko 19.-21.11.2015. Vypracované boli príslušné priebežné správy a 4. výročná správa o projekte a ďalšie administratívne procesy, prebehla príprava verejných obstarávaní v súlade s § 9 ods. 9 zákona č. 25/2006 Z.z. o verejnom obstarávaní. Projekt bol prezentovaný na medzinárodnej konferencii Prírodný turizmus a regionálny rozvoj (22.-23.6.2015, Štrbské Pleso) organizovanej v rámci Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce.

Projekt Bielokarpatský ovocný poklad

V rámci projektu bol založený sad starých a krajových odrôd ovocných drevín Stará Turá Súš – Lazy (výmera 1,9 ha, pozemok dlhodobý prenájom od Mesta S.Turá, 47 odrôd jablone, 21 odrôd hrušky, po 2 z každej odrody, spolu 136 jedincov; vybudovaný altánok v duchu tradičnej architektúry); mapovanie výskytu starých odrôd jabloní, hrušiek a jarabiny oskorušovej v 21 katastroch v Bielych Karpatoch (zistených 156 odrôd jablone, 77 odrôd hrušky, 200 jedincov oskoruše, výsledky sa ešte spracúvajú), výsledky mapovania budú importované do databázy starých odrôd, ktorú poskytne švajčiarsky partner; navrhnutá tzv. Duplikovaná kolekcia, t.j. súbor 50 vzrastlých jedincov reprezentatívnych odrôd, kde bude zabezpečený súhlas majiteľa so zachovaním stromu a odberom genetického materiálu; príprava založenia Asociácie pestovateľov a podporovateľov starých sort (prípravné stretnutie, 56 záujemcov o členstvo); usporiadanie projektovej konferencie Bielokarpatský

ovocný poklad – Význam starých a krajových odrôd ovocných drevín pre zachovanie hodnôt kultúrnej krajiny a rozvoj miestnej ekonomiky (103 účastníkov z SR, ČR a Švajčiarska); ekovýchovné a propagačné aktivity s cieľom popularizovať staré odrody a ich využitie – 2 kurzy starostlivosti o dreviny, 8 prezentácií v regióne (infostánky s výstavou odrôd, ukážkou muštovania a ochutnávkou muštu), 4 prednášky pre ZŠ o starých odrodách, biodiverzite v sadoch a význame ovocných stromov v krajine, 1 krajinársko-ovocinárska exkurzia. Spolupráca a partnerstvá: ProSpecieRara (Švajčiarsko), Fakulta ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity Zvolen, Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav rastlinnej výroby Piešťany. Posilnenie kapacity pracovníkov S-CHKO – účasť na kurzoch ISA Slovensko (Hodnotenie stavu stromov, Rez stromov) a Mendelovej univerzity Brno (Ovocný strom v krajine).

Projekty v rámci Operačného programu Životné prostredie 2007-2013 (OPŽP)

Realizácia schváleného programu záchrany Zlepšenie stavu ochrany druhov tetrov hlucháň a tetrov hoľniak (ŠF...)

Projekt bol ukončený k 31.12.2015. Hlavným výstupom projektu je vypracovanie programov záchrany tetrova hlucháňa a tetrova hoľniaka. V rámci projektu boli realizované mapovania a sledovania výskytu druhov, analýzy a štúdie, zabezpečené materiálno-technické vybavenie pracovísk ŠOP SR.

Realizácia programu záchrany druhu zubor hrivnatý (ŠF...)

Projekt bol ukončený k 31.12.2015.

Hlavným cieľom projektu bola realizácia opatrení vyplývajúcich z PZ. Zamestnanci ŠOP SR vykonávali celoročný monitoring výskytu druhu, boli vybudované krmelce pre zimné dokrmovanie a zabezpečený nákup sena a jadrového krmiva, realizované v spolupráci s Lesmi SR, OZ Topoľčianky revitalizácia CHA Topoľčianska zubria zvernica, zabezpečený nákup niektorého technického vybavenia.

Spracovanie podkladov pre zabezpečenie priaznivého stavu výberových druhov vtákov a ich biotopov v CHVÚ – 1. Etapa (ŠF...)

Projekt bol ukončený k 30.6.2015, spracovali a vyhodnotili sa výsledky z mapovania a krúžkovania za celé obdobie realizácie projektu. Vypracovali sa definície priaznivého stavu výberových druhov vtákov a vyhodnotili sa výsledky z mapovania externými odbornými pracovníkmi, následne sa vyhotovili recenzné posudky. V elektronickej publikácii „Aktuálny stav výberových druhov vtákov CHVÚ na Slovensku“ v počte 1 000 kusov a informačnej skladačke v počte 1 000 kusov sa publikovali výsledky z mapovania.

Príprava a zavedenie monitoringu biotopov a druhov a zlepšenie sprístupňovania informácií verejnosti (ŠF...)

Projekt bol ukončený k 31.12.2015.

Interná časť projektu bola realizovaná v zmysle harmonogramu monitoringu pre vybrané druhy rastlín, živočíchov a biotopov. Výkon prebiehal podľa schválených metodík monitoringu. Zoológovia a botanici ŠOP SR absolvovali školenia k výkonu monitoringu za účelom zvýšenia kvalifikácie, zjednotenia postupov a odovzdania si skúseností z doposiaľ vykonaného monitoringu. Pre účely projektu bolo z rámcovej zmluvy na dodanie informačno-komunikačných technológií zakúpené HW vybavenie nevyhnutné k fungovaniu a optimalizácii fungovania vyvíjaného informačného systému.

Externá časť sa zrealizovala najmä v zmysle zmluvy o dielo medzi ŠOP SR a konzorciom Lomtec, Lynx, Daphne a YMS. V zmysle harmonogramu zmluvy boli absolvované nasledovné jej fázy:

- Realizácia monitoringu v teréne pre biotopy a druhy – 3. zimná a 3. letná monitorovacia sezóna
- Vývoj Komplexného informačného a monitorovacieho systému (KIMS) – nasadenie do produkčného prostredia a riadenie vývoja
- Spracovanie a editácia záznamov z výkonu monitoringu do KIMS.

Za účelom vyhodnotenia výsledkov monitoringu boli pripravené a vytlačené publikácie o výsledkoch monitoringu druhov a biotopov európskeho významu. Informácie o výsledkoch monitoringu sú zverejňované tiež na verejnom portáli www.biomonitoring.sk.

Výskum a monitoring veľkých šeliem a mačky divej na Slovensku (ŠF...)

Projekt bol ukončený 31. januára 2016.

Výstupy projektu sú: program starostlivosti o vlka dravého, program starostlivosti o medveďa hnedého, program starostlivosti o rysa ostrovida, publikácia „Ochrana a manažment veľkých šeliem na Slovensku“, štúdiá rozšírenia mačky divej na Slovensku, náučno propagačné materiály pre deti, širokú verejnosť, poľnohospodárov. Ukončené boli nasledovné štúdie: Vypracovanie komplexnej štúdie o etológii medvedej populácie na Slovensku, Vypracovanie komplexnej štúdie odhadu početnosti populácie medveďa hnedého neinvazívnou metódou rozboru DNA zo vzoriek trusu, Vypracovanie štúdie zdravotného stavu populácie medveďa hnedého na Slovensku, Vypracovanie štúdie komplexného zisťovania stavu populácie veľkých šeliem a mačky divej na Slovensku pomocou podporných foriem monitoringu (v programoch starostlivosti), Vypracovanie komplexnej štúdie zisťovania škôd spôsobených veľkými šelmami a možnosti ich eliminácie, Spracovanie databázy pre vypracovanie informačného systému IS.

Monitoring a manažment kormorána veľkého (ŠF...)

Projekt bol ukončený 31. 1. 2016.

V rámci projektu boli realizované mapovania a sledovania výskytu druhov (kormorán, iné rybožravé predátory a ryby), analýzy a štúdie a zabezpečené materiálno-technické vybavenie pracovísk ŠOP SR.

Zlepšenie informovanosti a environmentálneho povedomia verejnosti o územiach Natura 2000 v CHKO Horná Orava (ŠF...)

Projekt bol ukončený k 31.10.2015.

Ukončená bola inštalácia prvkov funkčnej a technickej vybavenosti NCH Oravice a NCH Saná voda – Babia hora vrátane informačných a pamätných tabúľ. Inštalované boli fotopasce na oboch NCH. Prebehla revitalizácia a náter drevených častí náučných chodníkov a odstránenie nežiaducej vegetácie z plôch zastávok NCH Oravice a NCH Slaná voda - Babia hora. Obstaraných a inštalovaných bolo 200 kusov informačných stĺpikov s kovovou tabuľkou a samolepiacimi piktogramami pre zlepšenie informovanosti a environmentálneho povedomia verejnosti značením území NATURA 2000.

Vydané boli knihy „Oravice a okolie/chránené územia“, „Babia hora“ v náklade po 1.500 kusov a brožúry „Oravice a okolie /NATURA 2000/“, „Babia hora /NATURA 2000/“ dvojjazyčne slovensko-anglicky a slovensko-poľsky v celkovom náklade 4.000 kusov. Ďalej bolo vydaných celkovo 8.000 kusov sprievodcov po NCH Oravice a NCH Slaná voda – Babia hora dvojjazyčne slovensko-anglicky a slovensko-poľsky. Zriadené boli internetové stránky o oboch NCH pod doménou ŠOP SR.

Usporiadané boli tri jednodňové podujatia pre vlastníkov a užívateľov pozemkov v územiach

NATURA 2000. Účastníkom podujatí boli odovzdané propagačné materiály vydané v rámci projektu.

Informačné zariadenie Slaná Voda bolo dovybavené interiérovým zariadením, audio a video technikou a výpočtovou technikou. Zhotovená a inštalovaná bola Stála výstava v Informačnom zariadení Slaná Voda.

Bolo uskutočnené slávnostné otvorenie NCH Slaná voda - Babia hora a slávnostné otvorenie NCH Oravice za účasti zástupcov miestne príslušných subjektov štátnej a verejnej správy, odbornej a laickej verejnosti.

Propagácia CHÚ a druhov Natura 2000 (ŠF...)

Projekt bol ukončený k 31.12.2015.

Hlavnými výstupmi projektu sú ilustrovaná brožúra o biotopoch, skladačka o NP, skladačky o biotopoch (2 druhy), sprievodcovia po NCH/NL, sady skladačiek o CHKO a NP a manuál na budovanie NCH vydané celkovo 150 000 ks a film s názvom „Európsky významné druhy rastlín a živočíchov“, 9 dielov, 5 000 ks DVD.

Zabezpečenie starostlivosti o mokrade Slovenska, zvyšovanie environmentálneho povedomia o mokradiach a budovanie kapacít (ŠF...)

Projekt bol ukončený k 28.2.2016

Hlavnými aktivitami projektu boli:

Vypracovanie dokumentácie ochrany prírody (program starostlivosti pre ÚEV Rieka Orava/RL Rieka Orava a jej prítoky, vypracovanie programov záchrany pre RL Parížske močiare a Čičovské luhy, mapovanie mokrad'ových lokalít v pôsobnosti Správy CHKO Dunajské luhy), príprava a vydanie informačných a propagačných materiálov, príprava a vydanie metodických materiálov (Metodická príručka na spriechodňovanie bariér na tokoch, Manažmentové modely pre údržbu, ochranu a obnovu mokrad'ových biotopov), materiálne dobudovanie informačných stredísk v mokrad'ových lokalitách dokumentačnou prezentačnou technikou (dataprojektory, mikroskopy, laminátory), IKT technikou - notebookmi, tabletmi, interaktívnymi tabuľami, terénnymi autami a multivanmi.

Súčasťou projektu bola rekonštrukcia informačného strediska Šrámková v k.ú. Párnica, ktoré bude slúžiť pre environvýchovné aktivity. Organizačné útvary boli vybavené manažmentovou technikou – krovinozemi, ktoré sa budú využívať na realizáciu manažmentových opatrení v mokrad'ových lokalitách.

Posilnenie infraštruktúry v Chránenej krajinskej oblasti Ponitrie pre zabezpečenie záväzkov súvisiacich s Natura 2000 (ŠF...)

Projekt bol ukončený k 31.8.2015.

V rámci projektu bolo dobudované Informačné stredisko NATURA 2000 v Nitre, zrekonštruovaná budova Správy CHKO Ponitrie v Nitre a bolo materiálne vybavené pracovisko Boli spracované a vydané informačné a propagačné materiály (brožúry 5 000 ks, farebná publikácia CHKO Ponitrie 2 500 ks, pohľadnice o územiach NATURA 2000 v pôsobnosti S-CHKO Ponitrie 3 000 ks, plagáty o európsky významných druhoch živočíchov a rastlín 3 000 ks, plagáty o chránených územiach 2 000 ks, pexeso o územiach NATURA 2000 500 ks, boli natočené videofilmy Územia európskeho významu v pohorí Tribeč a Európsky významné územie Vtáčnik a bola usporiadaná putovná výstava Územia NATURA 2000.

Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené územia zahrnuté v sústave Natura 2000 (ŠF 131 PS, kód: 22280)

Projekt bol úspešne ukončený k 31.12.2015.

Vypracovaných bolo 143 Programov starostlivosti o územia, boli vydané informačné materiály o predmetných územiach, ako aj ohľadom starostlivosti o vybrané typy biotopov (56 skladačiek, 85 brožúr).

Vypracovanie pilotného programu starostlivosti o NP Veľká Fatra, NP Muránska planina a CHKO Cerová vrchovina v súlade s prehodnocovaním chránených území - projekt v rámci OP ŽP (Pilotné PS, kód: 22270)

Projekt bol úspešne ukončený k 31.12.2015.

V rámci projektu bol vytvorený systém na podporu rozhodovania (SPR), prostredníctvom ktorého prebiehala následne tvorba programov starostlivosti pre jednotlivé územia. Nakúpené boli historické letecké meračské snímky (ortofotomapy) a Arc GIS server (SW), ktorými bola podmienená funkčnosť Systému na podporu rozhodovania. Výstupy z mapovania botanických a zoologických druhov boli naimportované do databázy Systému na podporu rozhodovania. Prebehlo tiež niekoľko sérií rokovaní so štátnymi a neštátnymi vlastníkami pozemkov v daných územiach, na ktorých boli vyriešené niektoré otázky súvisiace s nastavením opatrení a manažmentu na problematických plochách a so stanovením náhrad za bežné obhospodarovanie.

Realizácia programu záchrany o PR Močiar a spracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené územia v územnej pôsobnosti NP Malá Fatra - (ŠF PZ Močiar, kód: 22230)

Projekt ukončený k 31.12.2015

V rámci projektu bol zrealizovaný program záchrany na lokalite PR Močiar, zhotovený drevený chodník a inštalované informačné tabule v k.ú. Stankovany.

Vytlačená bola brožúra PR Močiar a uskutočnená prednáška v ZŠ Stankovany

Spracované boli štyri programy starostlivosti (o PR Šujské rašelinisko, PR Dubovské lúky, PS NPR Kozol a PP Bôrická mláka).

Vypracovanie programov starostlivosti o vybraté CHVÚ a monitoring výberových druhov vtákov na Slovensku – 2. etapa - (ŠF Vtáky 2, kód: 22229)

Projekt bol ukončený k 31.12.2015.

V rámci projektu sa realizovalo mapovanie a krúžkovanie vtákov, realizovali sa kontroly mapovania a krúžkovania a spracovávali sa výsledky z mapovania, prebiehala kontrola výsledkov a ich ukladanie do systému online. Do knižných publikácií boli dodané fotografie, textové časti a recenzné posudky. Spracovávalo a vyhodnocovalo sa mapovanie externými mapovateľmi. Boli vypracované programy starostlivosti – 34 CHVÚ (Bukovské vrchy, Cerová vrchovina, porimavie, Dolné Pohronie, Dolné Považie, Dubnické štrkovisko, Horná Orava, Košická kotlina, Kráľová, Laborecká vrchovina, Malá Fatra, Medzibodrožie, Muránska planina, Nízke Tatry, Ostrovné lúky, Parížske močiare, Poiplie, Poľana, Slanské vrchy, Sĺňava, Slovenský kras, Strážovské vrchy, Tatary, Tříbec, Veľká Fatra, Veľkoblavovské rybníky, Vihorlatské vrchy, Volovské vrchy, Ondavská rovina, Žitavský luh, Chočské vrchy, Čergov, Slovenský raj, Špačinsko-nižianske polia). Boli dodané knižné publikácie o chránených vtáčích územiach – 100 kusov a o zásadách ochrany európsky významných druhov v počte 1500 kusov.

Realizácia programov záchrany a starostlivosti pre vybrané jaskyne (ŠF...ITMS 24150120047)

Projekt ukončený k 31. 12. 2015. V rámci projektu sa zrealizovali nasledovné činnosti:

- a) uzatváranie a čistenie 47 jaskýň: Aksamitka, Beckovská jaskyňa, Čertova jaskyňa, Dúpnica, Gemerskoteplická jaskyňa, Halašova jama, Haraska, Hlboká jaskyňa, Chvalovská jaskyňa, Jaskyňa netopierov, Jaskyňa studeného vetra, Jaskyňa v Priepadlách, Javorinka a Nádejná jaskyňa, Javorová priepasť, Jelenecká jaskyňa, Kamenná diera, Koliňanská čertova diera, Kostolík, Krásnohorská jaskyňa, Malužinská jaskyňa, Mara medvedia jaskyňa, Marciho diera, Michňová, Modrovská jaskyňa, Morské oko, Mošnická jaskyňa, Pokladová jaskyňa, Ponická jaskyňa, Ponorová jaskyňa, Priepasť IP (nad Drienovskou), Priepasť pod Ostrou, Prosiecka jaskyňa (Jaskyňa pod Vrátnami 3), Pustá j. vchod Machnaté, Silická kvapľová jaskyňa, Silvošova diera, Stanišovská jaskyňa, Stará brzotínska jaskyňa, Stratenská jaskyňa, Suchá jaskyňa č. 2, Suchodolská jaskyňa, Škarkétka, Štefanová 1, Štepnica, Teplica, Závrtová priepasť, Zdvojená priepasť, Zvislá jaskyňa na Žibrici;
- b) stabilizácia mikroklimatických podmienok vo vstupnej časti Dobšinskej ľadovej jaskyne;
- c) stabilizácia svahu vo vstupnej časti Dobšinskej ľadovej jaskyne;
- d) komplexný chiropterologický monitoring v jaskynnóm systéme Domica – Čertova diera;
- e) rekonštrukcia prehliadkových trás jaskýň (Belianska jaskyňa, jaskyňa Domica, Bystrianska jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa a Gombasecká jaskyňa);
- f) rekonštrukcia elektroinštalácie v Belianskej jaskyni.

Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané jaskyne (ŠF...ITMS 24150120046)

Projekt ukončený k 31. 12. 2015. V rámci projektu bolo v priebehu roka 2015 odobratých 51 vzoriek vápencov, dolomitov a rohovcov z Demänovského jaskynného systému a 9 vzoriek vápencov aj dolomitov zo Zápoľnej jaskyne, z ktorých v laboratóriu ŠGÚDŠ v Spišskej Novej Vsi boli vyhotovené výbrusy a z niektorých aj chemické analýzy. Výbrusy boli analyzované mikroskopicky a bol vyhodnotený ich mikrofaciálny charakter. V rámci výskumov sa zistili nové poznatky: okrem gutensteinských vápencov je značná časť podzemných priestorov Demänovského jaskynného systému vytvorená v ramsauských dolomitoch. V laboratóriách Geologického ústavu SAV v Banskej Bystrici sa zabezpečili analýzy vzoriek hornín z vrtov na Lúčkach v Demänovskej doline (ponorová časť Demänovského jaskynného systému, ochranné pásmo NPP Demänovské jaskyne). V jaskyni Zápoľná sa vykonal doplnujúci geomorfologický výskum spresňujúci doterajšie poznatky o jej vývoji v hlbokjej freatickej zóne. V I. polroku sa vykonal výskum vodných bezstavovcov vo Važeckej jaskyni a v jaskyni Zápoľná. Od júna 2015 sa realizoval komplexný výskum spoločentiev bezstavovcov v piatich jaskyniach Slovenska v spolupráci s UPJŠ v Košiciach a vykonával sa výskum netopierov v Jasovskej jaskyni. Na základe 24 analýz vôd bola spracovaná základná hydrogeochemická charakteristika Zápoľnej jaskyne. V jaskyni sa začalo so sledovaním režimu podzemných vôd v 2 vodných sífónoch, ktoré poukazujú na ich pravdepodobné hydraulické prepojenie. Vo Važeckom krase sa vykonali 2 stopovacie skúšky, ktoré preukázali prepojenie vôd z Priepadiel s vyvieračkou Teplica a občasným prameňom pod jaskyňou, ako aj prameňom na pravom brehu Váhu. Dokázané bolo aj prepojenie vôd z jaskyne Šoldovo s vyvieračkou Teplica. V Ponickom krase bolo dokázané prepojenie hlavného ponoru Ponickéj jaskyne s Oraveckou vyvieračkou. V rámci geoekologického výskumu a speleologického mapovania boli zmapované a zaznamenané antropické zásahy do prírodných prvkov jaskynného prostredia Demänovskej jaskyne mieru a vypracované členenie v jaskyni sa vyskytujúcich neprimeraných antropických zásahov vykonaných počas minulých prístupňovacích prác. Zistené zásahy do jaskynných prírodných prvkov pozostávajú zo skupiny nevratných antropických zásahov bez možnosti obnovy jaskynného prostredia a skupiny vratných antropických zásahov s možnosťou spätného prirodzeného obnovenia

jaskynných prvkov. Výsledkom desiatok meračských akcií v Demänovskej jaskyni mieru je nová mapa sprístupneného okruhu (spolu s príľahlou časťou Demänovskej jaskyne slobody) a jeho širšieho okolia v dĺžke polygónov 4,5 km, ako aj mapa vyše 1,1 km polygónových ťahov v ďalších častiach Demänovskej jaskyne mieru. Boli vypracované podrobné mapové plány všetkých zameraných častí v mierke 1:200 s vysokým počtom detailov a jednotlivé prvky jaskynných výplní i morfológických tvarov chodieb boli presnou laserovou metódou umiestnené a vykreslené do týchto podkladov.

Hlavné skupiny užívateľov výstupov organizácie

Prínos organizácie je rozpísaný osobitne pre:

- a) ústredný orgán,
- b) ostatné organizácie verejnej správy,
- c) pre širokú verejnosť.

a) Ústredný orgán

ŠOP SR je odbornou organizáciou MŽP SR s celoslovenskou pôsobnosťou – rozsah jej činností upravuje § 61 ods. 1 písm. k zákona č. 543/2002 Z. z..

ŠOP SR je odborným zázemím pre implementáciu zákona č. 543/2002 Z. z., ako aj pre plnenie záväzkov vyplývajúcich pre SR z členstva v Európskej únii, medzinárodných dohovoroch, medzinárodných organizáciách, iniciatívach a programoch. ŠOP SR pre MŽP SR spracúva podklady pre nové právne predpisy, strategické a koncepčné materiály, dokumentáciu ochrany prírody, pre zabezpečenie praktickej starostlivosti o chránené časti prírody a krajiny, pre národné správy podávané podľa smernice o biotopoch a smernice o ochrane vtáctva (správy o stave biotopov a druhov európskeho významu, správy o výnimkách, správy o kompenzačných opatreniach), ako aj podľa medzinárodných dohovorov a programov. Pre plnenie vybraných úloh ŠOP SR pripravuje a realizuje projekty. ŠOP SR navrhuje a prerokováva územia sústavy Natura 2000, zabezpečuje dohľad nad stavom druhov a biotopov.

ŠOP SR zastupuje rezort životného prostredia, resp. SR na medzinárodných zasadnutiach zmluvných strán dohovorov, medzinárodných konferenciách a ďalších významných podujatiach.

ŠOP SR plní funkciu Vedeckého orgánu SR v rámci EÚ nariadení týkajúcich sa problematiky obchodu s ohrozenými druhmi rastlín a živočíchov (CITES) a v zmysle zákona č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

ŠOP SR zabezpečuje aj plnenie úloh vyplývajúcich z iných právnych predpisov (zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, zákon o lesoch, zákon o rybárstve, zákon o poľovníctve a ďalšie).

ŠOP SR vykonáva odbornú starostlivosť o 9 národných parkov, 14 chránených krajinných oblastí a o ostatné chránené územia národnej sústavy, sústavy Natura 2000 a o územia medzinárodného významu.

ŠOP SR zabezpečuje prevádzku 12 sprístupnených jaskýň, buduje a zabezpečuje údržbu vstupných areálov a technickej infraštruktúry na povrchu i v podzemí sprístupnených

jaskýň, zabezpečuje ochranu všetkých jaskýň na Slovensku, vykonáva a koordinuje výskum, monitoring a dokumentáciu jaskýň, najmä s cieľom praktických aplikácií pre potreby ochrany prírody. Na celosvetovej úrovni zastupuje slovenské jaskyniarstvo v Medzinárodnej asociácii sprístupnených jaskýň (ISCA), v spolupráci so Slovenskou speleologickou spoločnosťou aj v Medzinárodnej speleologickej únii (UIS) a Európskej speleologickej federácii (FSE). ŠOP SR má zastúpenia vo výbore ISCA a v odborných komisiách ISCA a UIS.

b) Ostatné organizácie verejnej správy

ŠOP SR v súlade s platnými právnymi predpismi spracúva stanoviská pre orgány ochrany prírody a krajiny a podľa potreby sa zúčastňuje konaní. V roku 2014 pracoviská ŠOP SR spracovali **viac ako 9 000** stanovísk a pracovníci ŠOP SR sa zúčastnili takmer **2 400** rokovaní a obhliadok. ŠOP SR úzko spolupracuje so Slovenskou inšpekciou životného prostredia, s odbornými organizáciami ochrany prírody a ochrany životného prostredia (SAŽP), manažmentu vôd (Slovenský vodohospodársky podnik, š.p.), ako aj s inštitúciami mimo rezort MŽP SR, či už odbornými (napríklad SAV, univerzity, Národné lesnícke centrum, Lesy SR, š. p. Pôdohospodárska platobná agentúra – PPA, Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy – VÚPOP a ďalšie výskumné pracoviská a odborné organizácie), obcami alebo záujmovými združeniami (Slovenský rybársky zväz, Klub slovenských turistov, združenia vlastníkov, mimovládne organizácie zamerané na ochranu prírody), ako aj s urbárskymi spoločnosťami a neštátnymi vlastníkmi lesov a pozemkov v chránených územiach a s energetickými spoločnosťami pri prevencii úhynu vtákov na elektrických vedeniach a stĺpoch elektrického vedenia.

ŠOP SR spolupracuje s okresnými úradmi pri koordinácii členov dobrovoľnej stráže prírody, pri zabezpečovaní starostlivosti o hendikepované živočíchy a pri prevádzke chovných a rehabilitačných staníc, ako aj pri prevádzke núdzovej linky 112 v tejto súvislosti.

V spolupráci s rezortom pôdohospodárstva sa podieľa na príprave a implementácii vybraných častí Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013, krízového plnenia a štandardov vyhovujúcich podmienok obhospodarovania – GAEC, plnenia národného akčného programu pre pesticídy a implementácie európskej legislatívy v oblasti pesticídov do právnych predpisov a aktívne spolupracuje na príprave Programu rozvoja vidieka SR pre nové programové obdobie 2014 – 2020.

ŠOP SR tiež spolupracuje so vzdelávacími a aj výskumnými inštitúciami v oblasti prírodných vied, pôdohospodárstva, lesného hospodárstva v SR i v zahraničí (Prírodovedecká fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta BERG Technickej univerzity v Košiciach, Geologický ústav SAV v Bratislave, Geografický ústav SAV v Bratislave, Geologický ústav Akadémie vied ČR v Prahe, Geologický ústav PAV vo Varšave, Geologický ústav Jagiellonskej univerzity v Krakove, Vroclavská univerzita vo Vroclave, Agentúra ochrany prírody a krajiny ČR, Správa jaskýň Českej republiky, Speleologický inštitút v Budapešti, všetky riaditeľstvá národných parkov v prihraničnej oblasti Maďarska, Poľska a Ukrajiny, Inštitút pre výskum krasu v Postojnej v Slovinsku a iné).

V rámci vedeckého výskumu a monitoringu sa činnosťou organizácie získavajú nové poznatky o chránených a ohrozených druhoch rastlín a živočíchov, biotopoch národného a európskeho významu, o geologických, geomorfologických, hydrologických, speleoklimatických a biospeleologických pomeroch v jaskyniach, ktoré výrazne prispievajú k detailnejšiemu spoznávaniu jaskýň a krasových javov na Slovensku, ako aj pri spracovávaní projektov ich ochrany a riešení ďalších praktických aplikačných úloh. Výsledky odborných činností sa pravidelne prezentujú na vedeckých konferenciách (napr. *Výskum, využívanie*

a ochrana jaskýň), sú publikované v zborníkoch, ako aj iných odborných a ochranárskych periodikách doma i v zahraničí. ŠOP SR vydáva časopisy Slovenský kras (v spolupráci so Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva) a Aragonit venované problematike krasu a jaskýň.

Výsledky odborných činností ŠOP SR využívajú viaceré vedecké ústavy a inštitúcie, vysokoškolské i stredoškolské pracoviská, prírodovedné múzeá, dobrovoľné jaskyniarske a ochranárske združenia a organizácie. Takisto sa využívajú pri spracovávaní projektov alebo hodnotiacich posudkov k realizácii ťažobnej, stavebnej, poľnohospodárskej a inej antropogénnej činnosti, ako aj k rozvoju aktivít cestovného ruchu s cieľom trvalo udržateľného využívania chránených území Slovenska.

c) Široká verejnosť

ŠOP SR zabezpečuje aj osvetovú a propagačnú činnosť, ktorú tvorí vydávanie propagačných materiálov, vzdelávacie programy a osvetové stretnutia so žiakmi a študentmi a s verejnosťou. Pre adresnejšie služby pre verejnosť bolo využívaných 25 regionálnych informačných stredísk Natura 2000, 26 konzultačných zborov pre riešenie problematiky ochrany prírody a iné formy. Rovnako významným prínosom ŠOP SR pre širokú verejnosť je praktická starostlivosť o prírodu, ktorú ŠOP SR vykonáva nielen pre rezort životného prostredia, ale v záujme celej širokej verejnosti.

ŠOP SR zabezpečuje údržbu náučných chodníkov a náučných lokalít a zabezpečuje prevádzku viacerých informačných stredísk v rámci Slovenska.

ŠOP SR zabezpečuje prevádzku 12 sprístupnených jaskýň – náučných lokalít. V posledných rokoch služby organizácie využije ročne 470 až 700 000 návštevníkov, pričom viac ako polovica z nich je zo zahraničia. Sprístupnené jaskyne patria medzi hlavné destinácie cestovného ruchu na Slovensku. Zamestnanci ŠOP SR zabezpečujú aj sprevádzanie návštevníkov v chránených územiach. Preto sa organizácia veľkou mierou podieľa na prezentácii prírodných krás Slovenska aj voči zahraničiu.

Vo vybraných sprístupnených jaskyniach (Bystrianska jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Belianska jaskyňa) sa na základe medzirezortnej dohody medzi MŽP SR a Ministerstvom zdravotníctva SR z roku 1998 realizujú speleoterapeutické pobyty, ktorých technickú úpravu a bezpečnosť pobytu frekventantov liečby v podzemí zabezpečuje ŠOP SR.

Vysvetlivky k použitým skratkám:

MŽP SR	- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
ŠOP SR	- Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
Natura 2000	- európska sústava chránených území
CHÚ	- chránené územie (a)
NPP	- národná prírodná pamiatka
NP	- národný park
MCHÚ	- chránené územia v kategórii PR, NPR, CHA, PP a NPP
CHKO	- chránená krajinná oblasť
PR	- prírodná rezervácia
CHVÚ	- chránené vtáčie územie
NPR	- národná prírodná rezervácia
ÚEV	- územie európskeho významu

CHA	- chránený areál
PP	- prírodná pamiatka
OP	- ochranné pásmo
RL	- ramsarská lokalita
SSJ	- Správa slovenských jaskýň
ASCHÚP	- Asociácia strážcov chránených území Slovenska
RCOP	- regionálne centrum ochrany prírody
TANAP	- Tatranský národný park
NAPANT	- Národný park Nízke Tatry
PIENAP	- Pieninský národný park
ŠGÚDŠ	- Štátny geologický ústav Dionýza Štúra
ŽP	- životné prostredie
SIŽP	- Slovenská inšpekcia životného prostredia
OÚ	- okresný úrad
ČOV	- čistiareň odpadových vôd
DJS	- Demänovská jaskyňa slobody
ŠF EÚ	- štrukturálne fondy Európskej únie
ISTB	- Informačný systém taxónov a biotopov
SAŽP	- Slovenská agentúra životného prostredia
SMOPAJ	- Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva
GIS	- Geografický informačný systém
NCH	- náučný chodník
OPŽP	- Operačný program Životné prostredie
ŽPNet	- počítačová sieť rezortu Ministerstva životného prostredia SR
KIMS	- Komplexný informačný a monitorovací systém
MVO	- mimovládne organizácie
PPA	- Poľnohospodárska platobná agentúra